

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 21. OKTOBRA 1982

ŠTEVILKA: 41 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno glasilo železarjev, kot predhodnik Železarnarja začel izhajati 26. januarja 1931. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito oblikoval v radomski zgradbi narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vanič. Naslov: Uredništvo Železarnarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Opomba: priložna davka po pristojnem mnenju števil: 411/82.

PREDSEDNIK PREDSEDSTVA SRS VIKTOR AVBELJ V ŽELEZARNI

V petek, 15. oktobra dopoldan sta obiskala našo železarno predsednik predsedstva SR Slovenije in član predsedstva centralnega komiteja ZKS Viktor Avbelj in sekretar predsedstva centralnega komiteja ZKS Miha Ravnik ter imela razgovor s strokovnim kolegijem naše železarne o uresničevanju letnega plana in oskrbljenosti železarne z repromaterialom in surovinami ter o razvojnih možnostih, oziroma izgradnji jeklarne dve.

Predsednika so najprej seznanili z uresničevanjem planiranih ciljev v osemih mesecih letošnjega leta in ocenami do konca leta. Čeprav smo v osemih mesecih letos dosegli za malenkost večjo skupno in blagovno proizvodnjo, kot v istem obdobju lani, bomo po ocenah ob koncu leta

za dobrih pet odstotkov zaostali za skupno proizvodnjo in štiri odstotke za blagovno. Vzroki za zaostanek so v nižji proizvodnji jeklarne od planirane, nižjih količinah nabavljenih polizdelkov za metalurško predelavo in v težavah pri nabavi surovin.

V obravnavanem obdobju smo prodali 269.648 ton izdelkov osnovne dejavnosti ali 95,8 % načrtovane količine. Skupna vrednost eksterne realizacije je v osemih mesecih znašala 8.729,9 milijonov dinarjev, kar je 13,8 % manj od načrtovane realizacije. Dosežena prodajna cena na tona je bila za 3.582 dinarja ali 9,9 % pod planirano.

Celotni prihodek je v osemih mesecih letos znašal 11.493 milij. din, kar je sicer 20,3 % več kot v (Nadaljevanje na 2. strani)

Delavca na nasipu (Foto: S. Kokalj)

MLADI BODO NA 11. KONGRESU SPREJELI KLJUČNE USMERITVE SVOJEGA NADALJNJEGA DELA

Jutri, 22. oktobra, se bo v Novem mestu pričel 11. kongres Zveze socialistične mladine Slovenije, katerega osrednja naloga bo opredelitev ključnih usmeritev svojega nadaljnjega dela, ki bodo izhajale iz kritične ocene delovanja organizacije med obema kongresoma in javnih razprav o osnutkih dokumentov za kongres. V predlogu poudarkov za to delovno srečanje mladih delegatov iz vse Slovenije je v uvodu rečeno:

»Stara revolucionarna gesla je, da si ljudje zastavljajo samo tiste cilje, ki so uresničljivi, ki jih lahko dosežejo. Naši cilji in cilji vseh naprednih družbenih sil so v programu Zveze komunistov Jugoslavije, ustavi in zakonu o združenem delu. Povedano z enim stavkom: to je boj za proces socialističnega samoupravnega razvoja. Boj za odločanje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi o vseh družbenih vprašanjih in o celotni družbeni proizvodnji. Neločljiv del tega boja je uresničevanje bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti, ustavnega koncepta federacije, politike navršenosti in drugih sestavin socialistične revolucije. Vse to so stvari, za katere so se in se borijo ljudske množice, utemeljevala in oblikovala pa sta jih tovariš Tito in Kardelj in drugi revolucionarji jugoslovanskega in mednarodnega delavskega gibanja.«

To so temeljni cilji vseh subjektivnih sil naše socialistične samoupravne družbe in le v okviru uresničevanja teh ciljev bo mlada generacija lahko reševala svoje posebne razvojne probleme. Pri uresničevanju teh ciljev si mladi ne delajo nobenih iluzij. Zavedajo se, da bo to trd boj, kajti razvoj socialističnih samoupravnih odnosov se prepleta s stalnim razvojem proizvodnih sil in družbene zavesti in ob neizprosni spopadu z zgodovinskima nasprotnikoma takega razvoja — birokratizmom in tehnokratizmom, ki »hlepita po oblasti v tovarni, šoli, krajevni skupnosti in poskušata gospodariti s ključnimi družbenoekonomskimi vzvodi v državi.«

V kongresnih dokumentih mladi poudarjajo nekaj konkretnih vprašanj, ki zadevajo mlade in predlagajo tudi konkretne oblike reševanja teh vprašanj. Na prvo mesto postavljajo vprašanje brezposelnosti in socialne varnosti brezposelnih mladih delavcev, nadalje učinkovitejše reševanje stanovanjskega problema mladih in odpravo brezpravnega položaja podnajemnikov. Zelo kritično izpostavljajo tudi reformo vzgojno-izobraževalnega procesa, ki po njihovih ugotovitvah ne poteka po zastavljeni poti. Odstopanja se kažejo v povečanju socialne diferenciacije med učenci in študenti, v stagnaciji ravni splošne izobrazbe, kakor tudi v nekritičnem pristajanju na zgolj trenutne potrebe združenega dela in v deformacijah pri uveljavljanju povezanosti šolskega sistema z združenim delom. Ob tem navajajo nujnost izboljšanja in revolucioniranja pouka ter krepitev socialno-ekonomskega položaja učencev in študentov v razvijanjem sistema štipendiranja s poudarkom na uveljavljanju kadrovskih štipendij.

V predlogu dokumentov za 11. kongres Zveze socialistične mladine so tudi poudarki za izboljšanje položaja mladih kmetovalcev. Med poudarki pa navajajo tudi še sprejeta stališča in sklepe na konferencah in plenarnih o družbenoekonomskem položaju mladih, kulturnem delovanju mladih, o vlogi zveze pionirjev v razvoju socialistične samoupravne družbe, o telesni kulturi in družbenih organizacijah in društvih.

Reševanje vseh teh in drugih vprašanj in nalog mladi vidijo v razvoju socialističnih samoupravnih odnosov, to je prek samoupravnih organov in v delegatskem sistemu. Zato pa bo potrebno predvsem okrepiti delo osnovnih organizacij ZSMS v organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih in na šolah ter prek njih krepitev zavesti mladih, da se odloča lahko samo v delavskih svetih, skupščinah, krajevnih skupnostih, svetih šol in organih ZSMS. Za večji vpliv mladih na spreminjanje družbenih razmer in razvoj socialističnih samoupravnih odnosov v naši družbi pa bo potrebno tudi nenehno izpolnjevanje svojega teoretskega, političnega in marksističnega znanja.

Mladi se v svojih dokumentih zavzemajo tudi za tako investicijsko politiko, ki bo usklajena s plani razvoja, za izvozno usmeritev gospodarstva, za hitrejšo uvajanje znanosti, tehnike in visoke tehnologije v proizvodnjo, za dvig družbene produktivnosti dela, za zmanjšanje režije, in nenazadnje, za boljši odnos do dela, kar so temeljni pogoji za reševanje vprašanj, ki jih mladi izpostavljajo v predlogih gradiv za kongres.

Vse to bodo mladi lahko uresničevali v okviru delegatskega sistema in razvoja samoupravljanja, ki sta, kakor je rekel tovariš Tito na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, »ustvarila še večje možnosti, da je mladina navzoča in mnogo bolj aktivna tam, kjer se sprejemajo sklepi, kjer se vpliva na spreminjanje odnosov in na ves nadaljnji razvoj družbe. To daje mlademu rodu veliko priložnost, da se uveljavi, da ni odmaknjen od političnega odločanja in da v celoti uveljavi vlogo, ki mu v naši družbi pripada. S tem se bodo širile možnosti, da so mladi tako kot vsi drugi delovni ljudje zares svobodni, da pa za takšno svobodo prevzemajo tudi konkretno odgovornost.«

SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE JESENICE

V ponedeljek, 25. oktobra se bodo na ločenih sejah sestali zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor Skupščine občine Jesenice. Zbor združenega dela pa se bo najprej sestel na skupni seji z obema zboroma občinske zdravstvene skupnosti Jesenice, ki bodo obravnavali:

(Nadaljevanje na 8. strani)

PRIZADEVANJA ZA NEMOTENO PRESKRBO — BONI ZA BENCIN IN DIESEL GORIVA

V skladu z družbenimi prizadevanji za varčevanje z vsemi vrstami energije, so se tudi v jeseniški občini lotili obsežne akcije, ki ne zajema le letošnjih nalog, ampak predvsem naloge, kako se v tem srednjeročnem obdobju organizirati, da bi bilo problemov s preskrbo prebivalstva čim manj, pa tudi čim manj motenj v proizvodnji in njeni preskrbi.

Že na seji družbenopolitičnega zbora skupščine občine Jesenice, ki je bila 6. oktobra, so dali pobudo o ustanovitvi posebnega odbora, ki naj bi spremljal preskrbo in varčevanje. Izvršni svet je takoj imenoval osemčlanski odbor, ki ga sestavljajo

najbolj odgovorni delavci delovnih organizacij, ki so zadolžene za preskrbo (Vodovod, Universal, Gozdno gospodarstvo, Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje, Železarna in drugi).

Naloge odbora so, da spremlja,

usmerja in predlaga pristojnim organom prednost v preskrbi, sprejema sklepe o ukrepih varčevanja in povezuje aktivnosti organov samoupravne delavske kontrole in organov inšpekcijskih služb.

V jeseniški občini so že sprejeti določeni varčevalni ukrepi na področju vročevodnega ogrevanja — temperatura v prostorih ne sme biti višja kot 19 stopinj, tudi ogrevalni čas stanovanjskih in poslovnih prostorov je urejen na normalni ogrevalni čas in omejen. Tako normalno ogrevajo poslovne prostore tam, kjer ni poleg tudi stanovanjskih, od 4. do 13. ure, ostali čas je ogrevanje omejeno. Stanovanjske prostore normalno ogrevajo od 12. do 21. ure, ostali čas omejeno, mešane prostore, to je tam, kjer so stanovanjski in poslovni skupaj, pa normalno ogrevajo od 5. do 21. ure, ostali čas pa omejeno. Kot načrtu-

(Nadaljevanje na 9. strani)

RAZPRAVE DELEGATOV DELOVNIH ORGANIZACIJ SOZD SŽ NA 10. KONGRESU ZSS

V vseh delovnih organizacijah — članicah SOZD Slovenske železarne, so bile opravljene široke razprave o posameznih temah, ki so bile predmet razprav na pravkar končanem desetem kongresu Zveze sindikatov Slovenije. Rezultat teh razprav so bila sporočila kongresu, ki so jih posredovali naši delavci — delegati.

Iz delovnih organizacij SOZD SŽ so se udeležili kongresa:

— iz ŽELEZARNE JESENICE — Štefan ŠČERBIČ, Sašo PIBER, Vlado REPE in Stane REPOVŽ;
— iz ŽELEZARNE RAVNE — Marjana KJORPENČEV, Franc LEVAR, Jože TROKŠAR, Bernard ZVER;
— iz ŽELEZARNE ŠTORE — Zlatko LESKOVŠEK;
— iz VERIGE LESCE — Jože HOZJAN.

Kot predstavniki delavcev delovnih organizacij SOZD SŽ so se aktivno vključili v razprave na kongresu. Njihova izvajanja povzemamo v skrajšani obliki.

Iz razprave Štefana ŠČERBIČA »Družbeno-ekonomski odnosi s tujino ter investicijska politika« je razvidno, da si tudi sindikat v železarni Jesenice prizadeva v naporih za povečanje izvoza proizvodov na

konvertibilno tržišče, saj se delavci zavedajo, da je povečan izvoz eden od temeljev za zagotovitev proizvodnje. Delavci pa imajo nekaj pomislekov na obstoječe predpise, ki urejajo zunanje-trgovinsko in devizno poslovanje. Predvsem bi veljalo prenehati z obstoječo prakso, da se predpisi menjajo med letom in s tem rušijo izhodišča, na katerih so zgrajeni plani in celotno poslovanje. Delavci prav tako podpirajo prizadevanja, da bi skozi samoupravne sporazume o združevanju dela in sredstev s porabniki dosegli zagotovitev nemotene oskrbe, tako železarjev s surovinami kot predelovalcev z metalurškimi proizvodi. V svojem izvajanju se je dotaknil tudi investicijskih načrtov železarne Jesenice, ki so temelj nadaljnjega razvoja celotnega kolektiva. Ti se nanašajo predvsem na izgradnjo jeklarne 2. (Nadaljevanje na 6. strani)

UVELJAVLJANJE MNOŽIČNE INVENTIVNE DEJAVNOSTI

Na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije je delegat naše železarne Sašo PIBER govoril o množični inventivni dejavnosti v Železarni in kritično razgrnil tudi pomanjkljivosti. Njegova razmišljanja na kongresu v celoti objavljamo.

»V naši jeseniški železarni, v kateri nas je zaposlenih približno 6500, smo v zadnjih letih dosegli na področju inovacijske dejavnosti viden napredek. Narašča število letnih predlogov, število sodelujočih avtorjev in višina inovacijskega dohodka. V lanskem letu smo obrabčevali 131 predlogov tehničnih in tehnoloških izboljšav, pri katerih je sodelovalo okrog 340 avtorjev in soavtorjev, inovacijski dohodek pa je dosegel višino 71 milijonov dinarjev. Za letos načrtujemo, da bo inovacijski dohodek dosegel višino 90 mi-

lijonov dinarjev. Kljub temu, da že podatek pove, da ne gre samo za drobne, oziroma majhne inovacije, pa s stanjem nismo zadovoljni. Ugotavljamo, da je ta inovacijska dejavnost preveč naključna in da o množični dejavnosti še ne moremo govoriti. V TOZD imamo komisije za inovacije, vendar nekatere samo deklarativno podpirajo to dejavnost, praktično pa ne naredijo ničesar za organizirano pospeševanje tovrstne dejavnosti. Zato smo zahtevali, da

(Nadaljevanje na 2. strani)

JEKLARJI IN PLAVŽARJI NAD PLANOM

V bitki za sleherno tona jekla nas posebno razveseli dobro delo naših jeklarjev in plavžarjev, ki so v tem mesecu na dobri poti, da svoje mesečne planske obveze dosežejo, oziroma jih celo pomembno presežejo. Podatki, ki nam jih je sporočila statistična služba sektorja za ekonomiko, so za osemnajstodnevno delo v tem mesecu dokaj spodbudni.

Skupna proizvodnja v osemnajstih dneh oktobra znaša 69.916,4 tone, kar je 55,2 % mesečnega družbenega načrta in 55,9 % za malenkost znižanega operativnega programa, to pa je dobra dva odstotka zaostanka za mesečnim linearnim načrtom.

Za prodajo je bilo v tem času izdelanih 16.980,8 tone izdelkov ali 48,2 % mesečnega družbenega načrta, oziroma 49,8 % nekoliko znižanega operativnega programa. To pa je okrog desetodstotni zaostanek za mesečnim linearnim planom.

Delavci v TOZD Plavž so izdelali 8.405 ton grodlja, oziroma 61,8 % mesečnega družbenega načrta, kar je skoraj štiri odstotke nad linearnim planom in 58 % povečanega operativnega programa, kar je enako linearnemu planu.

V TOZD Jeklarja pa so jeklarji v 18 dneh izdelali 25.453 ton surovega jekla ali 61,3 % mesečnega družbenega plana, ki je enak operativnemu programu. To pa je dobre tri odstotke nad mesečnim linearnim načrtom.

PREDSEDNIK PREDSEDSTVA SRS VIKTOR AVBELJ V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

enakem obdobju lani, vendar pa 16 % pod načrtovanjem. Glede na lanskim osem mesecev je bilo prodanih 1.016 ton več ali 0,4 %, ostalo povečanje prihodka je torej rezultat višje dosežene cene v letošnjem letu. Od začetka letošnjega leta pa do konca avgusta je znašal efekt povečanja cen na fakturirano realizacijo 10 %.

Stroški proizvodnje so znašali 8.646 milij. din in so se v primerjavi z lanskimi osmimi meseci povečali za 20,4 %. Amortizacija je znašala 1.061,8 milij. din in je v primerjavi z enakim obdobjem lani za skoraj 400 milij. din, oziroma za 60 % večja, kar je predvsem rezultat revalorizacije sredstev ob zaključnem računu 1981, delno pa povečanih amortizacijskih stopenj.

Višji stroški in zelo povečana amortizacija so vplivali na nizek dohodek, ki je znašal 1.785 milij. din, kar je 25 % izpod načrtovanega in le 4,5 % več kot v lanskim osmih mesecih. Po pokritju obveznosti iz dohodka, ki so znašale 988,7 milij. din, je bilo doseženega 796 milij. din čistega dohodka, ki je bil nižji od lanskega leta za 22,1 %, od načrtovanega pa za 40 %. Za osebne dohodke je bilo namenjeno 982 milij. din, sredstva razporejena na sklade pa so znašala 128 milij. din. Tako je Železarna zaključila osem mesecev s 313,7 milij. din izgube, ki jo je izklozovalo devet temeljnih organizacij združenega dela:

Jeklarna 76,4 milij. din, Valjarna bluming štel 93,2 milij. dinarjev, Valjarna žice in profilov 8,4 milij. din, Valjarna debele pločevine 11,1 milij. din, Hladna valjarna Bela 84,4 milij. din, Želarna 3,2 milij. din, Vratni podboji 7,0 milij. din, Jeklovlek 5,8 milij. din in Elektrode 23,2 milij. din.

Vzroki izgub so v visokih stroških – zelo visoke tečajne razlike pri odplačilih, visoki amortizaciji, nižje doseženi prodajni ceni zaradi nedoseženega kvalitativnega asortimenta. Izvozne obveznosti, ki jih Železarna izpolnjuje po načrtu, so finančni rezultat zmanjšale za 124 milij. din (za 141 milij. din nižja izvozna cena, za 62 milij. din več stroškov, po drugi strani pa za 79,3 milij. din plačanih izvoznih stimulacij). Poleg tega so razlogi za slab poslovni rezultat tudi v izredno slabem stanju proizvodnih naprav v TOZD Jeklarna, kar povzroča visoke proizvodne stroške, manjšo produktivnost ter izpad jekla, oziroma nižje izplete v vseh nadaljnjih fazah predelave jekla.

Za tem so predsednika in sekretarja seznanili še z našimi izvoznimi prizadevanji. Ker to obravnavamo danes v posebnem sestavku, ne bomo navajali podrobnosti, omenimo pa naj le podatke, da smo v Železarni že v lanskem letu v

primerjavi z letom 1978 povečali izvoz z indeksom 337.

Beseda je tekla tudi o zagotavljanju deviznih sredstev za naše uvozne potrebe iz konvertibilnega področja, kakor tudi s področja SEV, to je s klirinškega področja. Označene so bile tudi osnovne težave pri uresničevanju letošnjega družbenega plana, oskrba Železarne z energijo in ukrepi za odpravo izgub v temeljnih organizacijah združenega dela.

V drugem delu so predsednika Avblja in sekretarja Ravnika seznanili s potekom priprav in izvajanje projekta »Jeklarna Z«, ki je eksistenčnega pomena tako za nadaljnji razvoj slovenskega železarstva in kovinsko predelovalne industrije v slovenskem in širšem jugoslovanskem prostoru.

Govora je bilo tudi o uresničevanju politike gospodarske stabilizacije, družbenoekonomskih odnosov in o drugih vprašanih povezanih s tem.

Vsekakor pa so za nas zanimive

zaključne misli, v katerih je bilo poudarjeno, da se je potrebno prioriteto zavzemati za gradnjo jeklarne 2 v tem srednjeročnem obdobju, kar se mora odražati tudi v aktivnosti izvršnega sveta Skupščine SRS, Gospodarske zbornice Slovenije, Samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino, bankah itd. Železarna in SOZD Slovenske železarne pa morata čim prej v sodelovanju z navedenimi dejavniki zaključiti finančno konstrukcijo in zaključiti podpisovanje samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za kredite. Poudarki pa so bili tudi na zagotavljanju izplačil za investicijo s tekočim prilivom lastne akumulacije in združevanjem sredstev v času gradnje in na uvoženi opremi, ki mora biti pokrita z izvozom jugoslovanskega blaga na vzhodna tržišča.

Popoldan sta se oba gosta udeležila tudi razširjene seje občinske konference Zveze komunistov Slovenije Jesenice.

UVELJAVLJANJE MNOŽIČNE INVENTIVNE DEJAVNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

imajo komisije v svojem sestavu najmanj dva sindikalna poverjenika, ki bosta s pomočjo ostalih poverjenikov spodbujala dejavnost in aktivno sodelovala pri opravljanju povsem določenih nalog.

Da bomo dejavnost pospešili, predvsem pa, da jo bomo usmerjali in vodili, je naša naloga, da zahtevamo, da vodstva TOZD javno razpišejo vse probleme, ki se pojavljajo v TOZD; od tistih najmanjših, za katere vedo rešitve, pa do tistih največjih, ki se jim zde neresljivi. Sindikalni delavci to zahtevamo in potrebno je zahtevati, ker se večkrat pri vodilnih delavcih pojavlja odpor do inovacijske dejavnosti. Znanja pa je resnica, da v okoljih, kjer vodilni delavci niso naklonjeni novatorstvu, ta dejavnost ne uspeva.

S takim načinom bomo pritegnili k razmišljanju poleg inovatorjev tudi vse ostale delavce, rešili pa bomo problem avtorstva, rešili problem večne dileme: inovacija – delovna dolžnost, tok inovacijske dejavnosti pa bomo legalizirali. S tem bomo pospešili tudi realizacijo posameznih idej, oziroma predlogov, ker je sedanjí način prepočasen, saj bodo delavci po sindikalnih skupinah lahko zahtevali odgovor, zakaj se dogovorjene stvari ne premaknejo z mrtvih točk.

S tem bomo zagotovili, da bomo inventivno aktivnost razvijali v sindikalnih skupinah, in tako bo delo odborov za inventivno dejavnost v organizacijah združenega dela v občinskih, medrepubliških in republiških odborih mnogo lažje oz. boljše, pa tudi konkretnije.

Uspeh bo še boljši, če bomo delavci poleg zagretosti in zavzetosti sindikata in samih inovatorjev, dosegli večjo odzivnost tudi pri drugih družbeno-političnih strukturah (občinske in republiške skupščine, SDK, banke, gospodarske zbornice). V dokaz tej trditvi je dejstvo, da odzivnosti na sporočilo gorenjske in mariborske regije tretjemu kongresu samoupravljalcev Jugoslavije o problemih inovacijske dejavnosti praktično ni bilo.

Tudi delovanje našega občinskega Društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav je predvsem usmerjeno v delovanje prek novatorskih aktivov, ki so osnovne celice društva – organizirane glede na prostor, stroko ali TOZD. In zato društvo lahko uspešno izpolnjuje osnovno nalogo – to je spodbujanje množične inventivne dejavnosti. Žal se to dogaja v glavnem le v železarni.

ležarni Jesenice, ne pa tudi v ostalih TOZD v občini. Ugotavljamo, da dostikrat uvožena tehnologija ni povsem primerna za naš domač vložek, polproizvod, surovine in podobno in tako smo priča, da v naši sozrazmerno mladi TOZD Hladna valjarna Bela, novatorji izpopolnjujejo uvožene naprave in tako dosega boljše rezultate od predvidenih. Delavci – železarji smo prepričani, da bomo tudi v novi elektrojeklarni, ki jo moramo zgraditi, saj smo njeno potrebnost uvideli ne le jeseniški železarji, ampak tudi vse ostalo slovensko gospodarstvo, s svojimi razvojnimi in inovacijskimi potenciali dosegli, da nam bo dala taka kvaliteta jekla, ki jih slovenska oz. jugoslovanska industrija nujno potrebuje.

Brez profesionalcev na področju inovacij ne gre, zato poudarjamo delo našega tričlanskega oddelka za zaščito industrijske lastnine. Še uspešnejše delo mu otežuje sedanjí način obravnavanja inovacijskih predlogov. Ta problem bomo odpravili z novim prečiščenim in usklajenim pravilnikom o inovacijah. Ta pravilnik pa bo tudi naslednja razvojna stopnja, da bomo dogovorjene in družbeno potrebne zahteve na tem področju uresničili.

Da bomo množično inventivno dejavnost dejansko uveljavili, moramo sindikalni aktivisti posebej poudariti pomen finančnega obravnavanja inovacij v združenem delu, v smislu zakona o združenem delu ter pomen pravičnega gospodarjenja z industrijsko lastnino. Težko je razumljivo, da se služba družbenega knjigovodstva s svojimi predpisi še ni v celoti poglobila, ki je v zakonu o združenem delu dodobra obdelana, bolj in konkretnije poglobila. Ne moremo se znebiti vtisa, da komu tak status industrijske lastnine ni po volji. V čem je problem in bistvo.

Sedaj veljavni finančni predpisi ne omogočajo posebnega prikazovanja inovacijskega dohodka, niti materializacije industrijske lastnine in s tem formiranje amortizacije, kot osnove za nadaljnjo rast in uveljavljanje novega znanja in dosežkov. Inovacijski dohodek ni natančno opredeljen niti kot finančna postavka niti kot gospodarska kategorija. Učinki množične inventivne dejavnosti in razvojno-raziskovalnega dela niso opredeljeni kot minulo delo oziroma v minulem delu niso direktno ovrednoteni in upoštevani. To je v resoluciji nedorečeno in zato smatramo, da moramo opredeliti naloge in cilje tudi v tej smeri.

Predsednik predsedstva SRS Viktor Avbelj na razgovoru s strokovnim kolegiem Železarne

NOVO NAVODILO O VSTOPNIH IN IZSTOPNIH DOKUMENTIH ZA ŽELEZARNO

Novo »Navodilo za izdajanje vstopnih in izstopnih dokumentov«, ki ga je sprejel odbor za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarne v začetku septembra, bo prispevalo k večjemu redu glede vstopov in izstopov, prisotnosti na delu, gibanju po Železarni in podobno. Navodilo velja za delavce Železarne, za delavce Vatrostalne in Izolirke, pa tudi za tuje državljane, ki delajo na območju Železarne in za zunanje obiskovalce. Navodilo poleg drugega vsebuje tudi napotke, kaj storiti v primeru, če delavec določen dokument izgubi, če mu preneha ali miruje delovno razmerje in na koga se je treba obrniti glede izdaje dokumenta, predvideva pa tudi določene sankcije. Zato se morajo z njim seznaniti vsi delavci Železarne.

Osnovni vstopni in izstopni dokument je nam vsem znana **izkaznica** s podatki o delavcu in fotografijo delavca z značilnim barvnim ozadjem. Delavci TOZD in delovnih skupnosti imajo običajno fotografijo z rdečim ozadjem. Pri tistih, ki imajo prost vstop in izstop je ozadje rumene barve, pri tujih državljanih, ki so več kot sedem dni v Železarni je bele, oziroma modre barve, če delajo več kot tri dni v Železarni. Brez izkaznice – izdaja jih splošnovarnostna služba (tudi delavcem Vatrostalne in Izolirke) – vstop v Železarno ni dovoljen. Delavci so jo dolžni zato imeti vedno pri sebi (tuji državljani jo morajo nositi na levi strani obleke). Dolžni so jo pokazati službovalcem vratarju, pa tudi nadzorniku splošnovarnostne službe, če ta tako zahteva. Vratarji vodijo tudi tako imenovano knjigo izrednih vhodov, v katero višjeje priimek in ime delavca ter namen in čas vstopa in izstopa.

Če delavec izkaznico izgubi, mora o tem takoj s posebno prijavnico preko vodstva TOZD ali sektorja obvestiti splošnovarnostno službo (za naprej: SVS), vodstvo TOZD ali sektorja pa mu v tem primeru izda »začasno dovolilnico«. SVS nato objavi preklíc (tedenski) v Železarni, delavec pa se mora javiti prvi petek po preklíc, od šeste do osme ure, na SVS, kjer odda začasno dovolilnico in dobi **duplikat izkaznice**. Ta duplikat mora plačati. Tudi tuj državljan, ki izgubi izkaznico je dolžan plačati izdajo nove izkaznice, vendar pa je postopek nekoliko drugačen: obrniti se mora na vodjo splošnega sektorja, ki napiše zahtevo za preklíc in za takojšnjo izdajo nove izkaznice.

V primeru, ko delavcu delovno razmerje preneha ali mu miruje, mora izkaznico vrniti SVS (sicer jo SVS ravno tako preklíc, kot če bi bila izgubljena, delavec pa mora to plačati), tu pa mu izdajo potrdilo, da je izkaznico vrnil ali da jo je preklíc. S tem potrdilom lahko dvigne na kadrovskem sektorju delovno knjižico (če potrdila nima, mora kadrovski sektor to pisno sporočiti na SVS). Za delavce zunanjih firm pa v takšnih primerih velja, da vrnejo izkaznico svojemu neposrednemu delodavcu, ki jo odda na SVS.

Vse vrnjene izkaznice mora SVS arhivirati. Razen tega mora voditi tudi evidenco vseh izdanih izkaznic (tudi za delavce zunanjih firm in za tuje državljane) ter vseh vrnjenih in preklícanih izkaznic.

Delavcem zunanjih organizacij, ki delajo več kot sedem dni na območju Železarne, SVS izdaja **časne izkaznice**. Med drugimi podatki je v izkaznici napisano tudi, kam je temu delavcu dovoljen vstop, čas veljavnosti izkaznice, ter če ima kakšna posebna dovoljenja. Predlog (pisni) za izdajo časne izkaznice mora napraviti tista temeljna organizacija ali delovna skupnost, kjer bo delavec začasnó delal. Tudi to vrsto izkaznice je treba, zaradi evidence, po prenehanju veljavnosti vrniti na SVS oziroma prositi za podaljšanje ali zahtevati preklíc. Tudi za te delavce veljajo predpisi Železarne glede vstopa, izstopa in gibanja po Železarni. Če jih kdo ne spoštuje, se mu izkaznico odvzame, njega pa odstrani iz železarne in o tem obvesti predlagatelja.

Z **dovolilnicami** se ureja vprašanje izhodov med delovnim časom. Omenimo naj, da je treba med podatki navesti (obkrožiti) tudi vzrok izhoda. V primeru, ko gre za letni dopust, službeni izhod, družbeno-politično delovanje ali izobraževanje, dovolilnice hrani SVS, v primeru, ko gre za bolezen ali zdravljenje, za nadure, plačan ali neplačan izhod, pa jih SVS posreduje oddelku za obračun osebnih dohodkov.

Eden izmed dokumentov je tudi tako imenovana **vstopna dovolilnica za osebe in vozila**. Med podatki, ki jih mora vsebovati vstopna dovolilnica, je treba med drugim navesti tudi priimek in ime spremljevalca, ime TOZD ali delovne skupnosti, kamor je oseba namenjena, namen obiska ter čas prihoda in odhoda. Službujoči vratar bo osebo s takšno dovolilnico spustil v Železarno šele, če ji bo naročnik oskrbel spremstvo za gibanje po Železarni (to ne velja za delavce Železarne, ki prihajajo zaradi nakupa izdelkov v Železarni; vstopno dovolilnico v tem primeru izda pooblaščen delavec male prodaje). Za delavce zunanjih organizacij, ki bodo delali do sedem dni v Železarni, izda vstopno dovolilnico na predlog (pisni zahtevek) vodstva TOZD ali delovne skupnosti SVS, za tuje državljane, ki se bodo v Železarni zadrževali do tri dni, izda tako dovolilnico vodja splošnega sektorja, za špediterje in vozila špediterjev pa špedicija.

Vstopno dovolilnico za tovorno vozilo izda (in pozneje tudi hrani) SVS v primeru, kadar opravljajo transportne storitve organizacije iz območja Jesenic za sebe (vendar ne kot OZD, ki jim je transport glavna dejavnost). Tudi to je treba izpolniti z ustreznimi podatki, med drugim je treba navesti čas veljavnosti in, na hrbtno stran, kje ima vozilo dovoljen vhod in izhod.

V obdobju dokler se še ne uvede žigosanje kontrolnih kartic za prihod in odhod z dela, se bodo še vedno uporabljali tudi **zamudni bloki**, ki ga je dolžan napisati vratar v dveh izvodih za vsakega delavca, ki zamudi delo. En izvod pošlje v TOZD ali delovno skupnost, drugi izvod pa na oddelk za obračun osebnega dohodka.

Kot smo že omenili, se bodo zoper kršitelje tega navodila uporabljale sankcije, tako kot jih predvideva samoupravni splošni akt o delovnih razmerjih v TOZD ali delovni skupnosti. Po sklepu odbora za splošne zadeve je navodilo začelo veljati že 7. septembra letos.

Sicer pa bo splošnovarnostna služba začela z izdajo časanih izkaznic, vstopnih dovolilnic za osebe in vozila ter vstopnih dovolilnic za tovorna vozila s 1. novembrom, medtem ko se bo dovolilnica kot nov dokument začela uporabljati šele potem, ko bodo porabljene dosedanje propustnice za privatne in službene izhode.

Splošnovarnostna služba v zvezi s tem navodilom še posebej opozarja vodje tujih firm, ki delajo na območju Železarne, da zagotovijo natančnost podatkov o njihovih delavcih ter da morajo vsakega novega delavca zaradi varnosti osebno spremljati do kraja, kjer bo delal.

CPSI – B. L.

POŽRTVOVALNO IN PRIZADEVNO DELO

Vodstvo in samoupravni organi TOZD Jeklarna se Evgen Leskovarju, Emilu Leskovarju, Marjanu Strazišarju, Francu Grilcu, Karlu Koblarju, Vinku Larisiju, Stanku Sekardiju, Mustafi Sušiću, Marjanu Cerkovniku, Ademu Osmančeviću, Emiru Dizdareviću, Marjanu Megliču, Janezu Megliču, Francu Goletu, Husu Selimanoviću, Zarku Bundalu, Čedu Zrniću, Esadu Skenderoviću, Jasminu Midžanu in Jožetu Italu zahvaljujejo za izrazito požrtvovalno delo, ker so z veliko prizadevnostjo izvršili remont na 120 tonskem livnem žerjavu, brez ustavitve livnega žerjava.

Navedena skupina je zelo prizadevna in se zaveda, kako velikega pomena je izpad katerekoli žerjava v jeklarni in je zato vedno pripravljena reševati kritične primere v vsaki uri prostega časa. Tudi okvara na 120 tonskem livnem žerjavu, ki je nastala zaradi izrednega dogodka 4. oktobra, je bila odpravljena v najkrajšem možnem času.

Samoupravni organi v TOZD Jeklarna so se odločili, da se jim dodeli denarna nagrada in se jim za uspešno delo izreče posebno priznanje z željo, da si tudi v bodoče prizadevajo za podobna dela, saj s takim delom pomagajo TOZD Jeklarna, da se izboljšajo delovni rezultati in se odlije tudi več jekla.

B. K.

Gostje železarne iz Sovjetske zveze pri ogledu našega tehničnega muzeja (Foto. I. Kučina)

PRIZADEVANJA ZA VARČEVANJE Z VSEMI ENERGETSKIMI MEDIJI

V pogovoru s Francem Basanežem in Jožetom Kramarjem, vodjem TOZD Energetika, smo razgrnili celo vrsto problemov in nalog, ki jih še čakajo pri vsestranskem varčevanju z energijo.

Tako se v težkih gospodarskih razmerah, ki za pridobivanje in prekrbo z energijo v Jugoslaviji že dalj časa niso ugodne, srečujejo z vprašanjem, kako zagotoviti zadostne količine energetskih virov za nemoteno industrijsko proizvodnjo in splošno porabo in kako zmanjšati specifično porabo energije in s tem tudi materialne stroške.

Strošek za energijo predstavlja v prvem polletju letošnjega leta v Železarni že 15 odstotkov vseh materialnih stroškov. Tu so všteta tekoča in plinasta goriva, toplotna in električna energija, brez koksa. Če pa v stroške vključimo še koks, znašajo le-ti 20 odstotkov vseh materialnih stroškov, zato ni vseeno, kako trošimo energijo in kakšni so proizvodni in nabavni stroški.

V Železarni se vrste in količine energije odvisno od razvoja tehnologije stalno spreminjajo. V letošnjem letu bo Železarna nabavila za svoje potrebe okrog 50.000 ton mazuta, 1.550 ton tehničnih plinov, 70 milijonov kubičnih metrov plina, 800 ton kurilnega olja in okrog 300.000 MWh ur električne energije. Na lastnih napravah pa bodo pridobili okrog 40.000 MWh električne energije, 40.000 ton tehničnih plinov (kisik, dušik, argon in vodik), 235 milijonov kubičnih metrov komprimiranega zraka, prek 400.000 ton pare in 300.000 GJ (Giga joulov) toplote v obliki vroče vode in prek 80 milijonov kubičnih metrov hladilne vode (12 blejskih jezer!).

Okrog sto objektov za predelovanje in posredovanje energije upravlja 274 zaposlenih, njihovi napor pa so usmerjeni v zadostno količinsko in kvalitno dobavo energetskih medijev. Zagotoviti morajo obratovalno sigurnost vseh naprav, da se ob izpadih električne energije lahko v najkrajšem času prilagodijo in poskrbijo za nemoten potek proizvodnje. Da bi dosegli čim večjo obratovalno sigurnost, vlagajo sredstva v lastno vzdrževanje, pa tudi veliko rezervnih delov naredijo sami.

Akcija okrog varčevanja z energijo se je dejansko pričela šele leta 1979, v TOZD Energetika pa so že pred njo imeli lastne akcijske programe in operativne plane, ki so že stalni.

Velik delež prihranka pri energiji predstavljajo inovacije, ki so tehnično enostavne, finančno pa zelo ugodne. Tako je z izgradnjo rezervoarjev za tekoči kisik in dušik zagotovljena večja obratovalna sigurnost, s cevno povezavo vodikarn na Jesenicah in na Beli pa so preprečili zastoje v preskrbi s vodikom. S cevno povezavo so rešili tudi problem preskrbe z mazutom, ki je bil v rezervoarjih na Beli, največ pa so ga porabili na Jesenicah. Prevoz mazuta sedaj ni več potreben, s cevnim sistemom pa je možna tudi večja poraba mazuta z visoko vsebnostjo žvepla v parnih kotlih na Jesenicah, ki je bistveno cenejši od mazuta z nizko vsebnostjo žvepla, ki ga uporabljajo v martinarni, razen tega pa ga tudi primanjkuje. Osnovna naloga v letošnjem in prihodnjem letu je, da tudi parne kotle predelajo na zemeljski plin.

Glede hladilne vode so rekonstruirali jez in vodo že predhodno čistijo. Tako dobijo za polovico čistejšo hladilno vodo. Z zaprtim oziroma krožnim sistemom je tudi zmanjšana poraba hladilne vode, saj je je že polovica v recirkulaciji. Poleg tega

pa je ta voda že prečiščena in so zato stroški občutno manjši.

Naprave za proizvodnjo tehničnih plinov so zgrajene za konično proizvodnjo. Ker pa je odjem neenakomeren, nastajajo viški, le-te pa prodajajo na domačem in tujem trgu. S prodajo presežkov so pričeli že pred desetimi leti in se iz leta v leto povečuje. Tako ustvarijo velik delež dohodka. Poleg tehničnih plinov prek komunalnega podjetja Vodovod Jesenice prodajajo tudi butan za široko potrošnjo in prek Biroja za urbanizem in stanovanjsko poslovanje vročo vodo za ogrevanje mesta.

Stroške zmanjšujejo tudi z racionalnim delom. Tako za ogrevanje mazuta na Beli uporabljajo odpadni kondenzat, skrbijo pa tudi za enakomerno porabo električne energije. V okviru plinifikacije Železarne se je poraba mazuta zmanjšala, saj je pet SM peči že predelanih na plin. V tej smeri so dosegli najvišjo mejo, saj je razmerje med plinom in mazutom 50:50. Razen parnih kotlov in jeklovleka je že vsa Železarna priključena na zemeljski plin. Tako se je poraba mazuta zmanjšala od 300 ton na dan na 120 ton na dan, poraba naftega plina pa od 40 ton na nič. V tem tednu so namreč tudi v jeklovleku Nx napravo kurjeno z butan-propanom plinom predelali na zemeljski plin.

V martinarni (Foto S. Kokalj)

Prehod na zemeljski plin pomeni večjo obratovalno sigurnost in samostojnost, saj je zemeljski plin najbolj sigurno energetsko gorivo. Poleg tega pa je plin bolj čisto gorivo in je tako v ekološkem pogledu bolj ugoden.

V bodoče bodo plan o varčevanju z energijo še naprej izpolnjevali in tudi izvajali. Načrtujejo izgradnjo hidroelektrarne na Javorniku. Tako bodo izrabili visokotlačno vodo iz valjarn za proizvodnjo električne energije in za tlačno hladilno vodo. Še naprej se bodo trudili za večji izkoristek hladilne vode pri potrošnikih. To pa bodo dosegli na račun večje temperaturne razlike med vstopno in izstopno vodo. Na ta način bi zmanjšali število črpalnih agregatov v obratovanju in s tem zmanjšali porabo električne energije.

Veliko dela jih čaka na področju recirkulacije hladilne vode in večje prodaje tehničnih plinov, potrebna pa je tudi avtomatizacija elektrarn in transformatorskih postaj.

Poseben problem pa je kadrovanje, kateremu namenjajo vedno več pozornosti. V Energetiki namreč nimajo kadra, ki bi bil takoj usposobljen za energetiko. Zato uvažajo izobraževanje ob delu, ki ga bodo preko Železarskega izobraževalnega centra kvalitetno izboljšali in uskladili z novo zakonodajo.

Lilijana Kos

ZIT VABI NA PREDAVANJE

ZIT občine Jesenice vabi v sredo, 27. oktobra, ob 18. uri v spodnje prostore restavracije Kazina na predavanje:

TOPLOTNO IZOLACIJSKI MATERIALI

Predavali bodo: Rastislav Švajger, Milan Hajdukovič in Matjaž Zancer.

IZVOZ NA KONVERTIBILNO PODROČJE V DEVETIH MESECIH PRESEŽEN, NA KLIRINŠKO ZAOSTAJA

V devetih mesecih so naše proizvodne temeljne organizacije na konvertibilno področje izvozile za 15.177 tisoč dolarjev izdelkov, kar je 100,8% devetmesečnega plana ali po vrednosti 77,9% več kot so izvozile v enakem obdobju lani. Izvoz na klirinško področje pa je znašal le 7.553 tisoč dolarjev ali 74% devetmesečnega plana, kar je tudi 2,5 milij. manj, kot je znašal v devetih mesecih lani.

Pri izvozu na konvertibilno področje moramo omeniti precej spreminjen izvozni asortiment glede na plan, kar pa seveda zahteva vedno bolj zaostrene razmere na vzhodnoevropskem tržišču.

Po ocenah poslovnega odbora in strokovnih služb bo načrt izvoza na konvertibilni trg izpolnjen 100 odstotno, kajti za načrtovano vrednost izvoza so naročila že v Železarni. To pa seveda zahteva dosledno uresničevanje sprejetih planskih obveznosti v vseh proizvodnih temeljnih organizacijah združenega dela. Naj ob tem še enkrat ponovimo, da smo tako izvozno obveznost sprejeli v naših planskih dokumentih zato, da si zagotovimo čim več lastnih deviznih sredstev za uvoz prepotrebne reprovornice in surovin za kar najbolj nemoten potek proizvodnje. To se pravi, če hočemo kolikor koli normalno delati, moramo pošteno izvršiti naše planske izvozne obveznosti.

Precejšen zaostanek pri izvozu imamo na klirinškem področju, kjer gre za tako imenovano metalurško menjavo, kar nam je tudi povzročalo motnje v naši proizvodnji, ker nismo prejimali načrtovanih polizdelkov. Vzrok za to pa je v pozno sklenjeni pogodbi s ČSSR.

Ocene pa so, da se bo stanje tudi na klirinškem območju do konca leta izboljšalo, ker so podpisane vse

pogodbe. To pomeni, da bomo nekaj izpadlih polizdelkov nadoknadili, kar bo seveda imelo pozitiven vpliv na našo oskrbljenost s polizdelki. Naš cilj pa je, da do konca leta tudi na klirinškem področju izvršimo 100% naše izvozne obveznosti.

Glede zagotavljanja reprovornice in surovin iz uvoza je treba povedati, da naša devizna bilanca ni pokrita in da bodo potrebna še dodatna prizadevanja za združevanje deviznih sredstev naših kupcev in s skupnim izvozom s predelovalci.

Vsekakor pa bomo morali v Železarni vse ugodne proizvodne in obratovalne pogoje optimalno izkoristiti, kajti skoraj gotovo moramo tudi v tem zadnjem obdobju letošnjega leta pričakovati določene težave glede reprovornice, surovin in energetike. Pri tem gre tudi za že tolikokrat poudarjeno racionalizacijo dela, prizadevanja za kar najboljši izplen in za skrajno varčevanje z materiali in surovinami, predvsem pa z vsemi enegetskimi mediji.

Predvsem dobro delo plavžarjev in jeklarjev v tem mesecu nam daje upanje, da bomo nekaj zamujenega še nadoknadili. Spodbudno je tudi to, da je v teh dneh v testiranju naprava za vpihavanje kalcij-silicija v talino (ponev), kar bo s pričetkom obratovanja pomenilo tudi precejšen kvaliteten napredek pri delu jeklarne.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE

OD 25. DO 31. OKTOBRA

25. oktobra, SAŠO KAVČIČ, vodja TOZD HV Jesenice, Jesenice, Cesta M. Tita 85, štev. tel. 81-413;

26. oktobra, FRANC RAVNIHAR, vodja TOZD valjarne žice, Lipce št. 7 a;

27. oktobra, JOŽE KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje št. 112;

28. oktobra, VITO GRICAR, vodja TOZD valjarna deb. pločevine, Jesenice, Titova št. 2, štev. tel. 81-279;

29. oktobra, JERNEJ HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, štev. tel. 82-118;

30. oktobra, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska št. 1, štev. tel. 77-136;

31. oktobra, AVGUST KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova 10, štev. tel. 83-248.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovodnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 25. 10.	MARJAN PINTAR	FRANC NOVAK
TOREK – 26. 10.	MARJAN ENDLIHER	JANEZ VEHAR
SREDA – 27. 10.	MITJA BENEDIČIČ	JOŽE CEJ
ČETRTEK – 28. 10.	MIRKO ZUPAN	FRANC BERNIK
PETEK – 29. 10.	JOŽE HRIBAR	IVAN KODRIČ
SOBOTA – 30. 10.	STANE MENCINGER	MATIJA URH
NEDELJA – 31. 10.	DUŠAN POLAJNAR	JANEZ KOVAČ

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 25. do 30. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante: DOPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta – dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.

DISPANZER ZA BORCE: dr. Marija Može-Kovačič.

V soboto, 30. oktobra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta – dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.

ZA BORCE: vsak dan od 11. do 12. ure III. zobna ambulanta – dr. Bela Gazafi.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 30. oktobra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Profilarna

OBJAVLJAMO

proste delovne naloge:

žerjavovodja 20 t, šifra 8542, D-3, 7 kat.

Delo je na dve izmeni in za nedoločen čas.

Pogoji: uspešno opravljen žerjavovski tečaj.

Prijave na posebnih prijavnica, ki jih dobite pri kadroviku ali na sprejemnem oddelku, pošljite v roku 15 dni na kadrovski sektor.

PREGLED ODSOTNOSTI Z DELA V SEPTEMBRU IN DEVETIH MESECIH LETOS

Odsotnost v septembru je nižja kot v prejšnjem mesecu, saj se je močno zmanjšalo število dopustov. To smo tudi planirali, vendar je potrebno pregledati, koliko dopusta je še ostalo do konca leta in kako ga bomo izkoristili, da bo delo nemoteno potekalo. Bolezenska odsotnost se je znižala. Zaskrbljujoč je podatek, da je najvišja bolezenska odsotnost v TOZD, kjer zaposluje največ žena in bomo v prihodnjem morali več narediti na odpravljanju vzrokov, ki pogosto bolovanje žena.

	SEPTEMBER 1982				9 MES. LETA 1982			
	% bol. odsot.	% red. l. dopust.	% ost. odsot.	% skup. odsot.	% bol. odsot.	% red. l. dopust.	% ost. odsot.	% skup. odsot.
PLAVŽ	9.79	8.09	1.85	19.73	8.42	9.78	1.34	19.54
JEKLA RMA	10.26	9.11	2.02	21.39	9.05	10.26	1.40	20.71
LIVARNA	7.99	11.12	0.98	20.09	8.33	10.54	0.78	19.65
VALJ. BL. ŠT.	7.24	11.40	1.60	20.24	8.44	10.46	1.09	19.99
VALJ. ŽICE	11.27	10.14	0.10	22.51	9.93	11.11	1.27	22.31
VALJ. DFB. PL.	10.26	10.79	1.61	22.66	8.93	10.44	0.72	20.09
HL. VALJ. BELA	8.09	9.51	2.57	20.17	7.28	10.18	1.96	19.42
HL. VALJ. JEC.	6.74	10.65	1.99	19.38	7.94	10.65	1.05	19.64
ŽITARNA	8.23	9.47	1.70	19.40	9.09	10.82	1.31	21.22
PROFILARNA	9.42	11.40	0.83	21.65	10.13	9.92	1.19	21.24
VRAT. POGB.	15.74	5.35	1.06	22.15	13.00	9.19	0.90	23.09
JEKLOVLEK	11.03	9.95	1.34	22.32	9.88	10.76	1.09	21.73
ELEKTRODE	12.84	8.95	0.92	22.71	12.05	10.24	0.61	22.90
ŽEBLJARNA	11.96	6.84	1.84	20.64	10.92	10.11	1.11	22.13
STROJNE D.	6.76	9.94	1.96	18.66	7.36	9.99	1.12	18.47
REMONTNE D.	6.49	9.22	1.65	17.36	6.84	10.17	0.86	17.87
VZDRŽEVANJE	7.07	8.16	1.48	16.71	5.99	9.55	0.98	16.92
ENERGETIKA	5.50	10.54	1.12	17.16	6.49	10.14	0.71	17.34
TRANSPORT	9.52	10.54	1.06	21.12	7.13	10.12	1.25	18.50
DS KO-FI	5.21	12.33	0.82	18.36	5.80	10.72	0.43	16.95
DS K S I	8.64	10.07	1.17	19.88	8.64	9.24	0.81	18.69
DS E T N	5.65	10.38	1.52	17.55	4.81	10.77	0.92	16.50
DRUŽB. PREH.	7.96	11.35	1.07	20.38	9.96	9.09	0.47	19.52
S K U P A J	8.25	9.82	1.53	19.60	7.91	10.23	1.04	19.18

PRIZNANJE DELAVCEM ŽELEZARNE

Po uspešno zaključenem svetovnem prvenstvu v dviganju uteži v Ljubljani, je tovarna športnega orodja ELAN Begunje poslala pismo vodstvu naše železarne, v katerem navajajo, da so poleg organizatorjev prvenstva od tekmovalcev, trenerjev in funkcionarjev dobili laskava priznanja tudi oni za izredno kvalitno izdelane ročke. V nadaljevanju navajajo:

»Glede na to, da je zelo pomemben del ročke – jeklena os – delo vaših prizadevnih delavcev, vaši delovni organizaciji za dobro opravljeno delo izrekamo priznanje.«

To priznanje seveda velja vsem delavcem v proizvodni verigi od TOZD Jeklarne do TOZD Jeklovleka, kjer so te jeklene osi izdelali.

11. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V ponedeljek, 11. oktobra, je bila 11. redna seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna debele pločevine, ki jo je sklical in vodil predsednik odbora Jože Vilman. Po pregledu izvrševanja sklepov, ki jih je posredoval vodja TOZD, so ugotovili, da so bili vsi sklepi izvršeni.

V nadaljevanju seje so poslušali poročilo vodje proge o številu zavlanih plošč za drugo in tretje tromesečje. Ugotovili so, da se število zavlanih plošč po posameznih mesecih bistveno ne spreminja, izstopa le mesec avgust, v katerem je bilo število le-teh bistveno manjše, kot v ostalih mesecih, kljub sorazmerno visoki proizvodnji. Zato so naročili, da se je v zadnjih treh mesecih treba približati kvaliteti dela, kakršna je bila v avgustu.

Operativni program proizvodnje za mesec september ni bil uresničen. Proizvodnja je bila pod planom na progi, v adjustaži in odpremi. Vzroki za nedoseganje plana so bili:

- na progi: pomanjkanje in neustrezen polizdelek, zaradi česar ni bilo mogoče izdelati optimalnega programa valjanja,

- v adjustaži sta bila vzroka za manjšo proizvodnjo: nizka medfazna zaloga in adjustiranje pločevine za izvoz,

- odprema je planirano količino pločevine praktično odpremila. V skladišču je ostalo samo nekaj pločevine za Hoesch, ki prevzema pločevino z lastnimi kamioni.

Program proizvodnje za mesec oktober, ki znaša 6.400 ton, od tega 1.240 ton za izvoz, so sprejeli s pripombo, da ga bo izredno težko realizirati, ker zaradi pomanjkanja polizdeleka drugega in tretjega oktobra proga ni obratovala, pa tudi v bodoče ni izgledov, da bi se stanje izboljšalo. Izpad proizvodnje bodo nadoknadili v prostih sobotah.

Obravnavali so prošnjo namiznoteniškega kluba Jesenice za finančno pomoč in jo zavrnili z utemeljitvijo, da odbor ne razpolaga z ustreznimi finančnimi sredstvi v ta namen in jo odstopili v obravnavo osnovni organizaciji sindikata TOZD Valjarna debele pločevine.

Pri obravnavi inovacijskih predlogov so sprejeli naslednje sklepe:

- Predloga za napravo za brušenje pločevine, avtorjev Janeza Peterla oziroma Janka Bernika se nagradi v skladu z objavljenim

razpisom z enkratno nagrado, vsakemu 1.000 din, realizira pa se predlog Janka Bernika.

- Marku Žmitku in Zdenku Cundu se za tehnično izboljšavo štev. 2535 (sprememba načina ognje-vzdržne obzidave na krožni in potisni peči v valjarni debele pločevine) izplača enkratno posebno nadomestilo v višini 15.000 din za enega.

- Inovacijski predlog štev. 2677, avtorjev Avrelja Ravnika in Jakoba Šranca je izredno kompliciran in se zato zavrne. Asistent za delovne naprave pa se zadalži, da reši ta

18. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Osemnajsto sejo delavskega sveta TOZD Jeklarna je predsednik Anton Albreht sklical 8. oktobra. Poleg delegatov delavskega sveta so bili na seji prisotni še: vodja TOZD Janez Biček, sekretar OO ZKS Friderik Oman in Janez Rozman, predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata.

Predsednik delavskega sveta je navzoče seznanil s pregledom zapisnika in sklepov pretekle seje ter povedal, da je program ukrepov za odpravo izgub v TOZD Jeklarna v izvajanju in da še vedno ni izvršen sklep 15. redne seje, ki se nanaša na pritožbo delavcev odpravevalne naprave, ki pa je v reševanju.

Predsednik odbora za gospodarstvo je delavski svet seznanil z dnevnim redom 18. redne seje odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklarna, ki je imel seje 5. oktobra, predvsem pa s precej obširno analizo stroškov za avgust, z odpisom osnovnih sredstev in z oceno komisije za inovacije.

Delegati so bili seznanjeni s pritožbo delavca iz TOZD Jeklarna na ukrep skupne disciplinske komisije. Delegati so se odločili za kazen, ki jo je izrekla skupna disciplinska komisija, to je za prenehanje delovnega razmerja v TOZD Jeklarna.

Obravnavali so še samoupravni sporazum z »Riom Silika« Gostivar in se z njim strinjali in sprejeli isto stališče kot ga je sprejela strokovna služba SOZD Slovenske železarne. Prav tako so soglašali, da se najame

problem na enostavnejši način do naslednjega remonta.

- Idejna rešitev izboljšanja menjave valjev na Lanthovem trio ogrodju, avtorja Rajka Bizjaka še ni dokončno obdelana in bo strokovna ocena podana na naslednji seji.

Na predlog vodje oddelka za zaščito industrijske lastnine so sprejeli sklep, da bodo v bodoče obravnavali samo tiste inovacije, za katere bodo predhodno prijavljene ideje oz. predlogi komisije za inovacije.

Z objavo razpisa v glasilu Železar, s katerim TOZD Valjarna debele pločevine razpisuje javno zbiranje ponudb za idejno rešitev zmanjšanje toplotnih izgub na potisni peči v valjarni debele pločevine, so se strinjali.

Na koncu seje so obravnavali oceno tehnične izboljšave štev. 2597, ki jo je dala strokovna komisija in se z njo strinjali.

IS

RAZPIS TEHNIČNE REŠITVE

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Valjarna debele pločevine na predlog komisije za inovacije v okviru množično inventivne dejavnosti razpisuje rešitev tehničnega problema:

ZMANJŠANJE TOPLOTNIH IZGUB NA POTISNI PEČI V VALJARNI DEBELE PLOČEVINE

- OSNOVNI PODATKI:**
  - Potisna peč je domače izdelave;
  - kapaciteta peči: 14 t/h;
  - zalaga se eno in dvoredno;
  - peč se zalaga z demag dvigalom s pomočjo elektromagneta;
  - pri zalaganju peči pride večkrat do poškodb na vstopni čelni steni;

- rekuperator je lociran takoj ob vstopu v peč;
- komandna kabina upravljalca demag dvigala in potisnega stroja je locirana 4 m od odprtne vstopnih vrat.

- TEHNIČNI PODATKI:**
  - dimenzije vložka:
    - širina: min. 650 mm, max. 1100 mm
    - dvoredno: max. 2 x 1450 mm
    - dolžina: min. 1200 mm, max. 2100 mm
    - debelina: min. 85 mm, max. 240 mm
    - teža: max. 4160 kg
  - nosilnost demag dvigala: 5 ton;
  - demag dvigalo teče po eni tirnici prečno na peč;
  - na delovno mizo potisnega stroja se zalaga en slab;
  - širina odprtine vstopnih vrat je 3000 mm;
  - višina odprtine vstopnih vrat je 600 mm;
  - temperatura pri vstopu v peč je 500 stop. Celzija.

- TEHNIČNA IZVEDBA NAJ VSEBUJE:**
  - skico vstopnih vrat in delovnih vrtic z gabaritnimi merami, na osnovi katere se bodo izdelali delavniški načrti;
  - skico eventualne predelave čelne stene z gabaritnimi merami;
  - kratek opis menjave vrat;
  - idejna rešitev menjave vrat mora biti v skladu z varnostnimi predpisi železarne Jesenice.

Dodatne informacije dobijo ponudniki pri asistentu za delovne naprave TOZD Valjarna debele pločevine, telefon 2339.

Idejne rešitve je treba poslati v treh izvodih na predpisanem obrazcu na naslov: Železarna Jesenice, oddelek za zaščito industrijske lastnine — SEO.

Obrazci se dobijo na oddelku za zaščito industrijske lastnine, tel. 3220.

Rok predložitve idejne rešitve je šest mesecev od objave v glasilu Železar.

Najboljše tri idejne rešitve bomo nagradili s 50—70 % poprečnega neto osebnega dohodka iz preteklega leta.

KRITERIJ ZA OCENO IDEJNIH REŠITEV

Komisija bo pri oceni prispelih rešitev upoštevala naslednje kriterije:

- najustreznejšo tehnično rešitev;
- ceno idejne rešitve;
- skladnost idejne rešitve z varnostnimi predpisi železarne Jesenice.

Realizirano idejno rešitev bomo ocenili po samoupravnem sporazumu o inovacijah SOZD Slovenske železarne.

B. K.

PREGLED SESTANKOV SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN

Predlog o najetju kredita za sovlaganje v RMK Zenica ter sporazum o sovlaganju v Siliko Gostivar sta bili še vedno glavni temi v zapisnikih s sestankov samoupravnih delovnih skupin, ki smo jih prejeli minuli teden. Posamezne samoupravne delovne skupine pa so razpravljale že tudi o zadevah, ki spadajo v program samoupravnih aktivnosti za oktober. To so: predlog sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o združitvi v Ljubljansko banko, Temeljno banko Gorenjske Kranj (v nadaljevanju predlog sprememb sporazuma o združitvi v TBG Kranj), predlog samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za področje izobraževanja in članstvo v društvu za neporušne preiskave (v nadaljevanju sporazum o združevanju dela za društvo za neporušne preiskave) ter predlog samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za razširitev in dopolnitev proizvodnje pomožnih livarskih in metalurških sredstev v EXOTERM Kranj. Pri povzetku zapisnikov se bomo, kot običajno, omejili predvsem na vprašanja, stališča in zahteve SDS v zvezi z ožjo obratno problematiko.

V TOZD PLAVŽ je SDS vodstvo TOZD obravnavala dve zadevi iz programa samoupravnih aktivnosti za oktober. Pod razno je obravnavala tudi delovno in tehnološko disciplino in bila mnenja, da jo je treba poostriiti. Obregnila pa se je tudi ob glasilu Železar: »SDS je mnenja, da je Železar namenjen obveščanju članov kolektiva na področju gospodarstva in družbenopolitičnih dogajanj, ne pa za osebne polemike«.

V TOZD JEKLARNA je SDS elektropeči 2 brez pripomb potrdila vse tri predloge iz programa samoupravnih aktivnosti za oktober. Žerjavovodje, sicer člani SDS SM peči 2, so se morali udeležiti sestanka v zvezi z izrednim dogodkom (v zapisniku ni navedeno, za kakšen izreden dogodek gre). Seznanjeni so bili s škodo, ki je zaradi tega dogodka nastala in bili opozorjeni, kako je treba v bodoče delati z žerjavi, da se takšne napake in škoda ne bi več dogajale.

V TOZD VALJARNA ŽICE je SDS vodstvo TOZD brez pripomb potrdila sporazum o ustanovitvi skupnosti za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje pri graditvi stanovanj in drugih objektov, predlog za najetje kredita za sovlaganje v RMK Zenica ter samoupravni sporazum o sovlaganju v Siliko Gostivar.

V TOZD STROJNE DELAVNICE sta SDS vodstvo TOZD ter konstrukcijska delavnica 2 obravnavali predlog o najetju kredita za sovlaganje v RMK Zenica, sporazum o sovlaganju v Siliko Gostivar, informacijo o evidentiranju zunanjih telefonskih pogovorov preko ERC ter ukrepe za izboljšanje tehnološke in delovne discipline.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, žarilnica 4, adjustaža 1 in 2 ter strojna adjustaža 1 in 2. Razpravljale so o predlogu za najetje kredita za sovlaganje v RMK Zenica, sporazumu o sovlaganju v Siliko Gostivar ter informacijo o uvedbi premijskega sistema. SDS vodstvo TOZD v zvezi s premijskim pravilnikom meni, da bi morala biti priprava vložka in adjustaža pri premijah vezana na svoj izplen, vsi ostali oddelki pa na izplen hladne predelave. V zvezi z reklamacijami v avgustu je SDS zahtevala, da naj se v bodoče točno navede, v katerem oddelku so nastale. Ugotovila je tudi, da vsi, ki so bili zadolženi za pripravo predlogov in ukrepov za izboljšanje stanja v TOZD, se niso izpolnili svojih obvez. SDS žarilnica 4 postavlja vprašanje v zvezi s transportom kolobarjev iz Smedereva. Ugotavlja namreč, da so spomlad izvozili kolobarje iz Smedereva s kamioni in da je prevoz s kamioni precej dražji od prevoza po železnici, zato jih zanima, koga bremenijo ti transportni stroški. Eden od delavcev s previjalne linije je na sestanku te SDS postavil tudi vprašanje, kako lahko dvignejo plačilno skupino neproizvodnemu delavcu-kadrovcu (primer v prejšnjem mesecu), njim, ki se jim je obseg dela povečal (zahtevek za popravilo plačilne skupine imajo že precej čas vloženi), pa povečanja ne odobrijo. Zanimali so se tudi, kako je s katalogom del in nalog, ki bi moral biti uveljavljen že s septembrom ter iz katere mase dohodka se bodo odvajala sredstva za premije. SDS adjustaža 1 in strojna adjustaža 1 sta predlagali, da bi bili v premijski sistem upravičeni do 100-odstotne premije tudi vozniki vilicarjev, žerjavovodja ter paletar (izdelovalec palet). Tudi SDS adjustaža 2 in strojna adjustaža 2 imata, kot se zdi, pod razno nekaj pripomb ali vprašanj, vendar pa je kopija zapisnika, ki smo jo dobili na ČPSI, tako slabo čitljiva, da jih nismo mogli povzeti.

Iz TOZD JEKLOVEK smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, adjustaža 1 in 2 ter brusilnica 1. Vse so obravnavale predlog o najetju kredita za sovlaganje v RMK Zenica, sporazum o sovlaganju v Siliko Gostivar ter program sanacijskih ukrepov. SDS vodstvo TOZD ugotavlja, da program sanacijskih ukrepov pomeni ustvarjalen poseg na tista delovna področja, ki so pomembna za kvaliteto rast proizvodnje in gospodarjenja. Ugotavlja pa tudi, da je v nekaterih programih premalo poudarjena osebna odgovornost in takšna akcijska naravnost, ki bi se opirala predvsem na objektivne dejavnike, ne pa predvsem na odpravljanje subjektivnih vzrokov oziroma na osebna prizadevanja in boljše delo delavcev. Ugotavlja tudi, da so v okviru sanacijskih ukrepov povečali operativni plan za 100 ton mesečno, pod pogojem, da bo zagotovljen kvaliteten vložek. SDS navaja še nekaj drugih podatkov. Tako opozarja na visoke stroške vzdrževanja in porabe materiala na delovne naloge, na visoke stroške in nizke delovne učinke po stroškovnih mestih. »Zaradi tega smo uvedli dnevni program dela vzdrževalcev in kontrolo, da bi dosegli večjo učinkovitost vzdrževalcev, predvsem, da bi znižali zastoj in stroške v korist večje in boljše proizvodnje«, pravijo. SDS je kritično ocenila tudi nizko realizacijo AZ sredstev iz programa in drobnih investicij. Pritožuje se, da sektor novogradenj še ni odgovoril na pisno vprašanje, zakaj so zavrtje manjše investicije, ki so pomembne za obnavljanje kapacitet in za proizvodnjo. Poleg tega opozarja še na problem ogrevanja hale ter plinifikacije in rekonstrukcije lučnice na Javorniku. SDS adjustaža 1 je v zvezi z ukrepi

med drugim zavzela takšno stališče: »Težavam ne bomo kos, če bodo sklepi ostali le na papirju. Zato je treba odgovornost na vseh ravneh politično, materialno in kazensko skrajno zaostriiti. Stabilizacijska bremena je treba kar najbolj enakomerno porazdeliti na vse. SDS ima že vrsto let svoj akcijski načrt, ki ga že dosledno izvaja«. SDS adjustaža 2 je poleg že navedenega razpravljala tudi o pravilniku o ugotavljanju z delom pridobljenih delovnih zmognosti in o akciji za izbor najboljšega mladega delavca samoupravljalca. Skupina opozarja tudi na priučetve imajo samo en teden. Pravijo, da ima eden od prekladalcev odpovedni rok, drugi pa je v bolniški. Zato jih zanima, kdo in kdaj bo prišel za prekladalca, kajti časa za priučetve imajo samo en teden. Opozarja tudi, da bi bilo treba zamenjati — in to na prosto soboto — trakove na Förster liniji ter predelati še nekaj drugih stvari, saj je zastojev vse več. Predlagal je še, da naj bi za pregledan material napravili večje stroje in tako olajšali delo z žerjavom, vprašujejo pa tudi, kako je z ogrevalnimi napravami (zračna zavesa pri vratih ipd.).

SDS zavijalnica žebjarne (TOZD ŽEBLJARNA) je soglašala s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi skupnosti za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje pri graditvi stanovanj in drugih objektov, s predlogom za najetje kredita za sovlaganje v RMK Zenica ter s sporazumom o sovlaganju v Siliko Gostivar. Opozarjajo tudi na težave, ki jih imajo z dvema delavkama, ki odklanjata embalaranje žičnikov v petkilogramske zavitke. S tem ustvarjata slabo vzdušje med ostalimi delavkami. Zato so sklenili, da naj prineseta od zdravniške komisije potrdilo, da res ne smeta dvigovati pet kilogramskih zavitkov, sicer bodo proti njima ukrepali skladno z določbami pravilnika o delovnih razmerjih.

SDS nabava 1 ter prodaja (DELOVNA SKUPNOST ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE) sta med drugim obravnavali še sporazum o ustanovitvi stanovanjske skupnosti občine Jesenice ter pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja. SDS nabava 1 je poleg tega obravnavala še sporazum o združevanju sredstev za stimulacijo izvoza ter pravilnik o ugotavljanju z delom pridobljenih delovnih zmognosti. Člani te SDS so se seznanili tudi s spremembami meril učinkovitosti na nabavi in prodaji oziroma s postopkom za spremembo teh meril. SDS prodaja pa se je seznanila tudi z informacijo o poteku reorganizacije prodaje v okviru komercialnega sektorja. Razprave v zvezi s to informacijo, razen vprašanja, »kaj smo z reorganizacijo dosegli v smislu boljšega sodelovanja med prodajo in nabavo«, ni bilo. Sklenili so, da naj delavski svet njihove delovne skupnosti določi, kako naj potekajo dokončne razprave in potek mikroorganizacije, SDS pa bo potem o tem vprašanje, na osnovi sklepa delavskega sveta ponovno razpravljala. Več delavcev prodaje je na sestanku opozorilo tudi na neurejene delovne prostore (prisotnost miši v omari) in zahtevalo, da ustrezna služba to pregleda in uredi. Pobeliti pa je treba tudi stene in, če je potrebno, zamenjati zastarelo pisarniško opremo. Zahtevajo tudi, da mora kadrovnik, odgovoren za KO-FI, takoj poiskati delavko, ki bo ustrezala zahtevam dela v fakturnem oddelku, da bi delo v tem oddelku normalno potekalo.

DELEGATI ZA KONGRES ZSMS

Na enajstem kongresu ZSMS, ki bo od 22. do 24. oktobra v Novi Gorici, bodo sodelovali tudi delegati občine Jesenice, in sicer Jani Gregorič, Darko Mlakar, Anton Požar, Zvone Kovačič in Sladžana Marčič. Po dogovoru med gorenjskimi občinami bodo jeseniški delegati na kongresu razpravljali o mladinskem prostovoljnem delu s poudarkom na lokalnih delovnih akcijah, o položaju mladih v prostoru, kjer delajo in živijo in o vključevanju mladih iz drugih republik v družbeno življenje.

Jani Gregorič je zaposlen kot vzdrževalec na Beli. V Železarni dela že osem let, v osnovni organizaciji ZK pa opravlja delo sekretarja. Je delegat s področja idejnopolitičnega dela, svoja stališča in pripombe pa je povzel iz razprav o kongresnih dokumentih, ki so potekale v osnovnih organizacijah. Na občinski konferenci ZSMS je opravljal več pomembnih funkcij, na programskovolični konferenci OK ZSMS pa je bil imenovan za predsednika komisije za idejno-politično delo.

Darko Mlakar opravlja funkcijo sekretarja OK ZSMS Jesenice. Na kongresu bo sodeloval z razpravo o mladinskih delovnih akcijah. Pri oblikovanju razprave je izhajal iz lastnih izkušenj, saj je bil organizator vseh lokalnih delovnih akcij.

Anton Požar je zaposlen v tehnološkem laboratoriju Železarskega izobraževalnega centra. Pri pisanju razprave o vzrokih in posledicah slabega delovanja osnovnih organizacij ZSMS v krajevnih skupnostih je izhajal iz izkušenj, ki jih je pridobil v različnih okoljih. Pet let je bil kot dijak v Ljubljani, živi pa v Ratečah in tako pozna probleme mladih v mestu in na vasi. Je predsednik osnovne organizacije ZSMS v Ratečah in novizvoljeni predsednik OK ZSMS Jesenice.

Zvone Kovačič je sekretar koordinacijskega sveta ZSMS Železarnice. Na kongresu bo sodeloval z razpravo o vključevanju mladih iz drugih republik v družbeno življenje. Pri tem bo izhajal iz lastnih izkušenj, saj je osem let stanoval v samskem domu in tri leta v domu učencev, iz pripomb in razprav, ki so bile v predkongresnem obdobju v osnovnih organizacijah in analize o samskih domovih, ki jo je naredila Miljana Vegnuti.

V razpravi o mladinskih delovnih akcijah bo delegat največ pozornosti namenil problemu pri organizaciji lokalnih mladinskih delovnih akcij. Prav na teh akcijah se namreč začne oblikovati brigadirjeva osebnost. Seznani se s brigadirskim življenjem na akcijah ter pomenom in vlogi prostovoljnega dela. Če pa hočemo to doseči, mora mladinsko prostovoljno delo najti svoje mesto v vseh razvojnih načrtih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in občin. Veliko je namreč takih del, kjer bi mladi z malo sredstev in veliko angažiranosti prispevali k boju za ekonomsko stabilizacijo.

Naslednji problem je, kako lokalno akcijo organizirati in pritegniti vanjo čim večje število mladih iz osnovnih in srednjih šol. Ni namreč dovolj samo določiti datum akcije, odposlati vabila in čakati na brigadirje. Mladinska organizacija bi zato morala dati pobudo, da bi tako imenovani brigadirski dnevi našli pot v učne programe kot del učnovzgojnega sistema na šolah.

Več pozornosti je treba nameniti delu s pionirji, saj bodo v bodoče oni nosilci prostovoljnega dela. Zato bi morala republiška konferenca ZSMS organizirati več pionirskih delovnih akcij.

V razpravi o problemih mladih v krajevnih skupnostih bo največ pozornosti namenjeno problemu, s katerimi se srečujejo. Ena osnovnih nalog ZSM je izobraževanje mladih v duhu socialističnega samoupravljanja. V tej smeri je treba mladim pomagati pri ustvarjanju svojega »jaza« v tem prehodnem obdobju med otroštvom in zrelostjo. Na ta dejavnik pa so ostali družbeni subjekti velikokrat premalo pozorni in tako se dogaja, da mlade gledajo samo skozi modo, narkomanijo in prestopništvo, pri tem pa se ne vprašajo, kolikšen del krivde za to nosijo oni sami.

Velik problem predstavljajo osnovne organizacije v krajevnih skupnostih in večjih mestnih središčih, kjer delo v osnovnih organizacijah nikakor ne more zaživeti ali pa se le te ukvarjajo s prostorskimi in finančnimi težavami. To je tudi eden od vzrokov za naraščanje prestopništva, kajti mladi so prepuščeni samemu sebi in jih vzgaja cesta.

Zveza socialistične mladine nikakor ni edini krivec za tako stanje. Odgovorni za to so tudi druge družbenopolitične organizacije in mladi komunisti, ki bi morali biti prvi pri reševanju problemov mladih.

Osnovne organizacije ZSMS v krajevnih skupnostih bi se morale povezati z osnovnimi organizacijami na šolah in delovnih organizacijah, ki so na tem področju. Velik problem osnovnih organizacij v krajevnih skupnostih je tudi dvojnost članstva in s tem pomanjkanje sposobnih kadrov. Zato bi moralo nujno priti do teh povezav in do ustanovitve krajevnih svetov. S tem bi v veliki meri rešili tudi problem kadrov. Posebno pomembna je povezava z osnovnimi šolami, kjer naj bi ZSM dobile kadre, obenem pa bi posvetila več pozornosti pionirski organizaciji. Tako povezava pa je pomembna tudi glede dogovarjanja o skupnih akcijah pri delu na območju krajevnih skupnosti.

Razprava o vključevanju mladih iz drugih republik je za naše razmere bolj zanimiva, zato jo objavljamo v nekoliko skrajšani obliki.

»Pri nas imamo veliko delavcev iz drugih republik, ki so zaposleni v vseh dejavnostih gospodarstva. Ko govorimo o njih, ne moremo mimo dejstva, da je velika večina teh delavcev samskih moških in da so to mladi delavci, največkrat nevalificirani. Ugotovimo tudi, da je vključevanje le-teh v delo krajevnih skupnosti, delovnih organizacij, društev, družbenopolitičnih organizacij ali samoupravnih interesnih skupnosti dokaj obsežna in zapletena naloga, še posebej, ker se ti mladi srečujejo z različnimi problemi (nepoznavanje jezika, relativno konservativno okolje, pogoji bivanja in podobno).

Lilijana Kos

POSVET VODSTEV OO ZSMS V OBČINI RADOVLJICA

Občinska konferenca ZSMS Radovljica je v soboto, 9. in v nedeljo, 10. oktobra, organizirala posvet z vodstvi OO ZSMS, ki je hkrati pomenil tudi zaključek razprave o dokumentih za XI. kongres ZSMS. Udeleženci so v treh skupinah (OZD, KS, šole) ocenili svoje delo v minulem mandatnem obdobju, vzroke za probleme, s katerimi se srečujejo in sprejeli osnovne naloge in smernice za bodoče delo.

V skupini za družbenoekonomske odnose so največ pozornosti posvetili vključevanju mladih v delegatski sistem in družbenopolitične organizacije, štipendistom in samoupravnim odnosom v OZD. Odtujenost mladih delegatov od OO ZSMS, zgolj formalno sodelovanje z družbenopolitičnimi organizacijami in vodstvi OZD in v večini primerov manifestativna vsebina (delovne akcije, proslave) so pomembni vzroki za nezainteresiranost mladih za delo v ZSMS. Veliko je primerov »usklajenih samoupravnih odločitev«, ko delavec mora popustiti pritiskom vodstev OZD in funkcionarjem DPO zaradi »časovne stiske« ali »širših družbenih interesov«. Štipendiste doslej niso neposredno vključevali v delo osnovnih organizacij ZSMS. Po zgledu nekaterih OZD (Veriga, Murka, Almira) naj bi štipendiste redno obveščali o gospodarjenju OZD, možnostih za zaposlitev in jih pritegnili v vse akcije osnovnih organizacij ZSMS. Potrebno bo spremeniti tudi odnos do aktualnih problemov v združenem delu, o katerih v ZSMS nismo hoteli (upali!) odločno povedati svoje mnenje.

V skupini za interesno združevanje mladih so sprejeli konkretne naloge pri nadaljnjem angažiranju mladih v družbenih organizacijah in društvih. Dialog s kulturniki pa tudi športniki naj bi odprl pot tako širšim množicam mladih, kot tudi sodobnim in vsebinsko pestrejšim metodam dela. Tako kot v združenem delu mladi pogrešajo več pozornosti v organizacijah zveze komunistov in menijo, da bi ob sprejemu mladih v članstvo ZK vendarle morali oceniti predvsem njihovo delo v ZSMS. Tudi v KS ne »steče« uveljavljanje interesov mlade generacije, saj v večini primerov nista rešena niti problem prostorov in financiranje delovanja OO ZSMS.

V skupini za izobraževanje so predstavniki OO ZSMS ponovno ostro izpostavili problem samoupravljanja učencev in dijakov. Gre za nadaljevanje akcije OK ZSMS Radovljica, ki že dalj časa spremlja in spodbuja uresničevanje nalog pri vključevanju šolajočih se mladine v samoupravni sistem na šolah.

Večina delavcev, ki pridejo k nam, stanuje v samskih domovih, kjer le-ti dobijo svojo četrtino, polovico ali v najboljšem primeru celo celo sobo. Tukaj pa se začnejo problemi, ki so posledica hišnih redov samskih domov, saj so v njih večinoma določene samo dolžnosti, ne pa tudi pravice stanovančev ...

Problematika teh mladih je dokaj široka in povezana. Zavedati se moramo, da prihajajo iz dokaj nerazvitih območij v razvita območja, zato so tudi razlike velike in da je njihov prihod ponavadi pogojen z ekonomsko nujnostjo in ni rezultat svobodne odločitve posameznika, da bo živel in delal drugje.

Takšni, kakršni so danes samski domovi, predstavljajo resen problem in zato so naloge za izboljšanje pogojev življenja mladih v samskih domovih naslednje:

1. Ureditev pravnega položaja stanovančev v samskih domovih, ki jih bo postavil v vlogo enakopravnih članov naše družbe z enakimi pravicami po svojem domu, družini, drugem spolu, svobodi volje in izražanja.

2. Uvedba samouprave na vsa področja, ki uravnavajo življenje v samskem domu.

3. Zavestna dejavnost v smeri širjenja vezi z ostalimi pribivalci.

4. Zakonska ali vsaj načelna omejitev bivanja v samskem domu. Samski domovi naj bodo samo kot domovi prehodnega značaja za trenutno rešitev. Z njimi pa morajo biti vezani drugi infrastrukturni objekti, kot je restavracija in podobno.

5. Za mlade je potrebno graditi garsonjere, vgrajene v stanovanjskih blokih med družinskimi stanovanji. Tako bomo te stanovalce vključili v življenjsko okolje, da ne bodo izolirani tako kot sedaj, obenem pa jih zainteresirali za širše družbene probleme.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

OSNOVE ZDRAVSTVENE ZAŠČITE V SPLOŠNEM LJUDSKEM ODPORU

UPORABA ZNAKA RK V VOJNI

Vprašanje večje zaščite ranjenih v drugi svetovni vojni je narekovalo revizijo konvencije v letu 1949. Z ženevsko konvencijo je določena uporaba znaka Rdečega križa ne samo osebju vojne sanitetne oziroma medicinske službe, temveč tudi civilnim osebam v službi sanitetne oziroma medicinske zdravstvene dejavnosti. Po tej konvenciji znak Rdečega križa uporabljajo v smislu zaščite, in sicer:

— osebje, zgradbe, naprave, sanitetni material in prevozna ter prenosna sredstva, namenjena prenosu in negi ranjenih in obolelih v vojni

— osebje in bolnišnice, ki imajo status mestne bolnišnice. Prevozna sredstva (avtomobili) za prevoz ranjencev z oznako RK uživajo pravico zaščite, vendar samo v primeru, če vozijo v konvoju, to je najmanj dve vozili skupaj.

Kako izgleda dokument o pridobitvi statusa mestne bolnice v vojnem spopadu:

Na osnovi 9. člena, drugega odstavka zakona o uporabi in zaščiti znaka in imena Rdečega križa (Uradni list SFRJ št. 49/66), svet za ljudsko obrambo občinske skupščine izdaja

ODLOČBO O PRIZNAVANJU STATUSA MESTNE BOLNICE

1. Na osnovi 18. člena ženevske konvencije o zaščiti civilnih oseb v času vojne in 9. člena zakona o uporabi in zaščiti znaka in imena RDEČEGA KRIŽA ima status mestne bolnice

(bolnica, zdravstveni dom, klinika)

s sedežem ..... , ki je

nameščena v stavbi ..... (bolnica, šola, kulturni dom)

2. Dolžnost mestne bolnice je, da v vojni nudi medicinsko pomoč ranjenim, obolelim in nosečim materam.

3. V sklopu svojih nalog (nudenja pomoči in hospitalizacije) ima mestna bolnica

a) zadostni posteljni fond, prevozna in prenosna transportna sredstva, medicinske naprave ter sanitetni material in zdravila

b) svoj žig in pečat

c) na strehi bolniške zgradbe vidno oznako — znak Rdečega križa, kot zaščitni znak, ob glavnem vходу v bolnico pa na vidnem mestu nameščeno zastavo Rdečega križa.

4. Imenski seznam z izkaznicami in trakovi Rdečega križa. Imenski seznam je upravnik mestne bolnice dolžan predložiti v pregled tako našim kot okupacijskim silam.

5. Mestna bolnica lahko brez predhodne odobritve menja svoj sedež, če je v interesu uspešnega nujenja in izvršitve njenih nalog in dolžnosti.

6. Ta odločba velja kot dokaz, da ima zdravstvena ustanova status mestne bolnice v smislu točke 1.

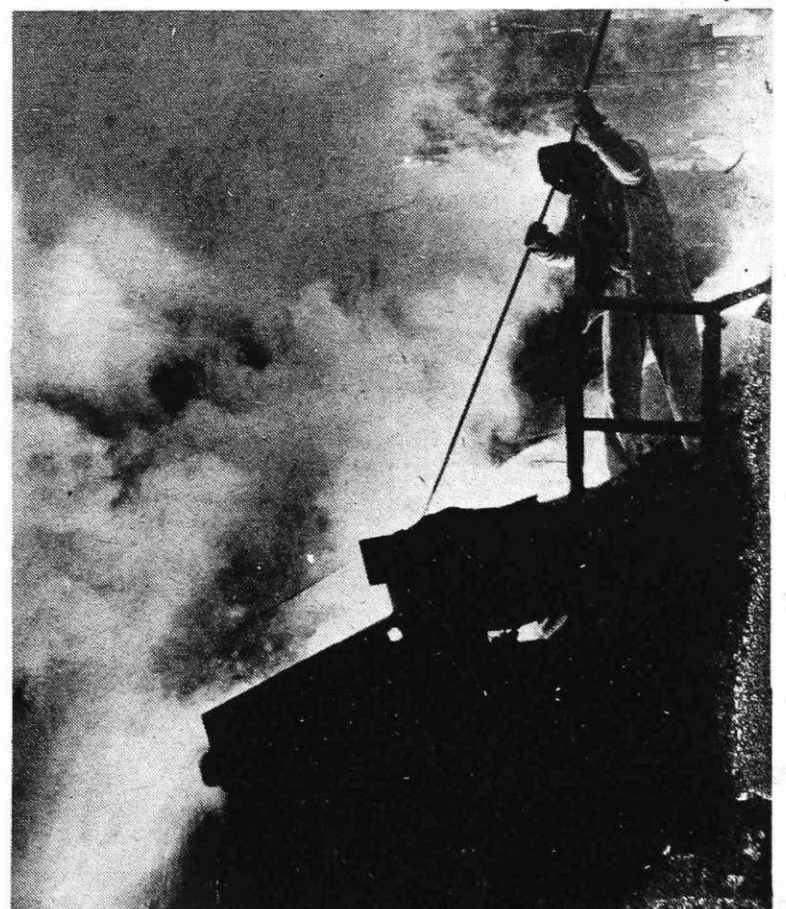
(MP)

Datum .....

Predsednik občinskega sveta za ljudsko obrambo

l. r.

Nadaljevanje

Pri plavžu (Foto: I. Kučina)

Brane Grohar

RAZPRAVE DELEGATOV DELOVNIH ORGANIZACIJ SOZD SŽ NA 10. KONGRESU ZSS

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zahteve jeseniških železarjev za začetek izgradnje nove jeklarne je podkrepil z naslednjima razlogoma: »Svoje obveznosti, ki jih imamo do družbe kot celote, ne moremo kljub vsem naporom v polni meri zadovoljiti, kajti s 100 in več let stari agregati ne moremo v korak z zahtevami tehnologije. Druge železarne v Jugoslaviji so v povojnih letih tudi že drugič menjale proizvodne agregate.

Jeseniški železarji smo v prvih letih po osvoboditvi izdelovali 65 % jekla za vso Jugoslavijo. Žal nismo imeli možnosti za večje naložbe v proizvodne agregate, kajti obveze za proizvodnjo jekla so se iz leta v leto povečevale in ni večjega objekta v Jugoslaviji, zgrajenega po vojni, kjer ni vgrajenega jeseniškega jekla. Smatramo, da tudi jeseniški jeklar zasluži boljše delovne pogoje, predvsem pa varno delo.

Sašo PIBER je sodeloval v razpravi z referatom »Uveljavljanje množične inventivne dejavnosti«. Na področju inovacijskih dejavnosti je v železarni Jesenice dosežen viden napredek. Narašča število predlogov, sodelujočih avtorjev, prav tako raste višina inovacijskega dohodka, saj bo ta v letošnjem letu dosegel višino 90.000.000 dinarjev, vendar pa s tem niso zadovoljni, saj kljub spodbudnim številkam še vedno ne morejo govoriti o množični dejavnosti. Prav tako niso zadovoljni z delom komisij za inovacije. Sindikat bo skušal z informiranjem vseh zaposlenih o problemih, ki se pojavljajo v TOZD, spodbuditi k razmišljanju poleg inovatorjev tudi ostale delavce. S tem bodo pospešili tudi realizacijo posameznih idej in predlogov. Inovacijska dejavnost se bo morala usmeriti tudi v pripravo rešitev v novi elektrojeklarni, saj ugotavljajo, da uvožena tehnologija ni povsem primerna za naše razmere in pogoje, z izpopolnjevanjem naprav si bodo prizadevali doseči boljše rezultate in izdelovati tako kvaliteto jekla, ki ga naša industrija potrebuje.

Stane REPOVŽ je razpravljal o problemih samoupravne organiziranosti združenega dela v sedanjem družbeno-gospodarskem trenutku. Povedal je, da so v železarni Jesenice pri organiziranju dejavnosti upoštevali ne samo lastne potrebe in interese posamezne organizacije združenega dela, ampak tudi interese in potrebe ostalih TOZD železarne in v zvezi s tem tehnološko povezanost na osnovi dohodkovnih odnosov. Pri tem je posebej poudaril organizacijo in delovanje samoupravnih delovnih skupin. Glede na to, da je vsak delavec vključen v eni samoupravni delovni skupini, je nemogoče, da bi bil odmaknjen oz. odtujen od samoupravljanja. Samoupravna delovna skupina deluje kot zbor delavcev, pojavlja pa se tudi v funkciji sindikalne organizacije. Menijo, da so samoupravne delovne skupine v organizacijskem smislu dobro postavljene in da bo prav njihovem delovanju treba v bodoče dati več poudarka. V bodoče bodo usmerili prizadevanja v združevanje temeljnih organizacij, kjer so za to dani pogoji in sicer v treh smereh organiziranja (proizvodne in storitvene TOZD ter strokovne službe). Tudi v sestavljeni organizaciji moramo zagotoviti takšne oblike združevanja, je poudaril Repovž, ki bodo na eni strani sposobne omogočiti dovolj intenzivno povezovanje organizacij zaradi specializacije, usklajevanja dejavnosti, skupnega načrtovanja razvoja, skupnega nastopanja na trgu, na drugi strani pa, da bodo te oblike skladne s temeljnimi načeli organiziranja združenega dela. Procesi samoupravne organiziranosti se odvijajo prepočasno, saj so v železarni Jesenice porabili leto dni, da je prišlo do združitve dveh sektorjev v okviru delovne skupnosti. Ob tem se pojavljajo problemi dolgotrajnosti postopkov samoupravnih odločitev.

Delegat železarne Ravne – Bernard ZVER je v svojem referatu »Uresničevanje družbenega stališča o nagrajevanju po delu in rezultatih dela v železarni Ravne«, opisal samoupravno organiziranost železarne in način pridobivanja, razpo-

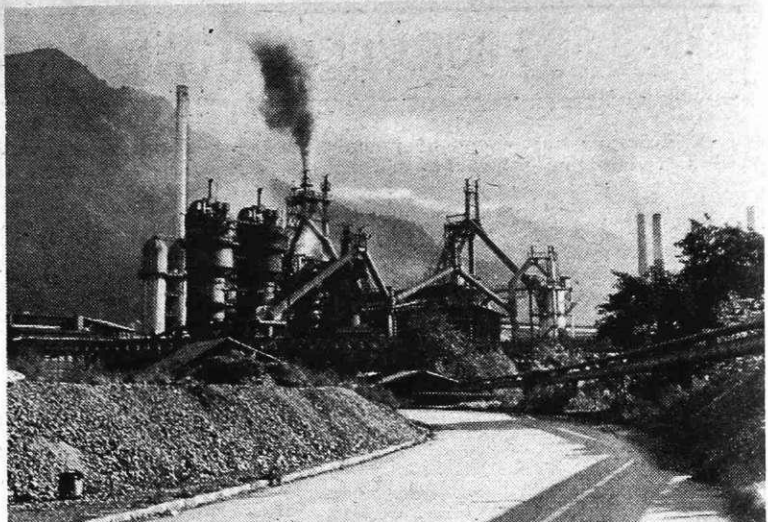
rejanja in delitve dohodka. V svojem referatu je kritično ocenil predvsem delovanje družbenega dogovora. Ta dogovor preveč izhaja iz rasti dohodka in ne upošteva količine dohodka. To dvojje pa lahko pogojuje večje izplačane osebne dohodke pri tistih delovnih organizacijah, ki z ustvarjenim dohodkom ne pokrijejo vseh obveznosti iz dohodka. Predlagal je, da bi naj takšen dogovor veljal za vso Jugoslavijo, veljaven pa naj bi bil za daljše, vsaj srednjeročno obdobje. Glede sprejemanja je omenil, da družbenih dogovorov ne bi smeli sprejemati v letu, za katerega veljajo. Samoupravno sporazumevanje med dejavnostmi je izgubilo na pomenu, veljalo pa bi povzeli pozitivne učinke sporazumov dejavnosti. K vsem naštetim slabostim je dodal tudi neizdelan sistem ugotavljanja dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti. Glede na to, da ni natančno določeno, kolikšen del izjemnega dohodka se lahko nameni za razširitev materialne osnove v lastni OZD, občini, ali republiki, je malo delovnih organizacij, ki bi izjemni dohodek tudi ugotavljale. Na koncu je pozval na bolj učinkovito izmenjavo pozitivnih izkušenj med posameznimi delovnimi organizacijami, SOZD in dejavnostmi, ki bi pripeljala do uveljavitve stimulatивnejšega nagrajevanja proizvodnega in kreativnega dela.

Jože TROKŠAR je v referatu »Obveščanje delavcev – eden od temeljnih pogojev za kvaliteto samoupravno odločanje« opisal informativno dejavnost v železarni Ravne. Obveščanje delavcev izvajajo prek vrste sredstev obveščanja. V gradivih za organe samoupravljanja objavljajo povzetke gradiv za odločanje na delavskih svetih in drugih organih upravljanja in rezultate poslovanja. V Poročevalcu objavljajo osnutke, predloge, obrazložitve in druga gradiva za odločanje. Pri informiranju vseh delavcev pa uporabljajo Informativni fužinar in Novice, ki jih izdajajo po potrebi. Poleg tega deluje razglasna postaja, uporabljajo pa še oglasne deske. Ocenil je, da je informacija dovolj, niso pa zadosti uporabljene. Informacije so pogosto prezahtevne, preobširne. Od strokovnih služb zahtevajo pripravo poljudnejših informacij, sprejemljivih za širši krog delavcev, ki bodo služile za kvaliteto odločanje. Događa se tudi, da nekatere informacije ostajajo pri tistih, ki so jih dolžni prenesti med delavce. Izboljšanje obveščanja povezujejo tudi s preoblikovanjem delovnih in sindikalnih skupin, saj mora delavec v delovni skupini razpravljati o vseh zadevah, ki ga težijo. Pri tem dajejo poseben pomen razpravam o rezultatih poslovanja, ob katerih bi lahko marsikatera rešitev prišla iz baze, ne pa od drugih struktur, kot se to sedaj pogosto dogaja. Veliko nedorečenega je tudi pri obveščanju v zvezi z investicijsko politiko. Poudaril je, da delavci sicer odločajo o načrtih naložb, slabše pa so obveščeni o realizaciji in ekonomskih učinkih le-teh. Obveščanje v okviru sestavljene organizacije je ocenil kot slabše, saj interna glasila objavljajo le kratke informacije. Vse našete slabosti se opažajo tudi v obveščanju delegatov interesnih in družbenopolitičnih skupnosti, kljub te-

mu pa je dosežen znaten napredek, saj strokovne službe pripravljajo za delegate kratke in kvalitetne obrazložitve, ki jim služijo kot osnova za razpravo in oblikovanje stališč. Kritično se je dotaknil tudi obveščanja preko javnih sredstev. Vse premalo se prikazujejo pozitivni dosežki, ki so v železarni prevladujoči.

Delegat železarne Štore – Zlatko LESKOVSEK je razpravljal o usklajevanju planov organizacij združenega dela v SOZD SŽ v smislu medsebojno plansko dogovorjenih nalog in odgovornosti delavcev pri izvajanju planov. Na primeru planiranja v železarni Štore je prikazal problematiko usklajevanja planiranja delovnih organizacij v sestavljeni organizaciji. V SOZD se dogovorimo o enotnem pristopu, ki pomeni sprejem enakih parametrov planiranja, kljub nekaterim specifičnostim v posameznih delovnih organizacijah. Ugotovil je, da se proces planiranja izvaja dovolj usklajeno in enotno. Pri tem pa je opozoril na pomen pravočasnega poznavanja globalnih okvirov možnega poslovanja. Osnovne elemente poslovanja je potrebno določiti dovolj zgodaj, da se lahko izpelje široka javna razprava v temeljnih organizacijah. Poseben problem predstavlja izpolnjevanje planskih zadolžitve. Na izpolnjevanje bistveno vplivajo zunanji pogoji poslovanja, ki se odražajo na spremembi programov proizvodnje. V letošnjem letu je posebno pereče vprašanje oskrbe, saj so se devizni predpisi med letom bistveno spremenili.

Jože HOZJAN je razpravljal o delegatskem sistemu in vlogi sindikata pri delegatskem odločanju. Probleme je razdelil na tiste, ki so tehnične narave in tiste, ki so vsebinske narave. Ugotovil je, da je zainteresiranost delegatov za sodelovanje večja v posebnih delegacijah, slabša pa je v splošnih delegacijah. Vprašljiva je pogostost sestajanja v splošnih delegacijah, predvsem pa so težave zaradi neizdelanih programov obravnave in neusklajenih rokov. Iz razprave o teh vprašanjih je povzel, da tehnični problemi ne smejo predstavljati ovir za dobro in dosledno delegatsko odločanje. V zvezi s tem je treba zadolžiti poslovodne strukture in družbenopolitične organizacije, da zagotovijo pogoje dela tudi tam, kjer jih do sedaj še ni. Vsebinske pomanjkljivosti in težave pa je v vsakodnevni praksi težje odpravljati. Srečujemo se s pomanjkanjem samoiniciativnosti, premajhno zainteresiranostjo, odločitve se čisto sprejemajo mimo delegatske baze, zanje pa nihče ne nosi moralno-politične ali materialne odgovornosti. Za takšno stanje nosijo svoj del odgovornosti tudi sindikati, saj nismo v polni meri odigrali zaščitne vloge zakonitosti, je poudaril Hozjan. Pri razreševanju položaja se moramo poslužiti tudi drastičnih ukrepov, kot je odpoklic delegata, zahteve za premostitve posameznih delavcev v družbenih službah, družbeno-političnih skupnosti in SIS, v hujših primerih pa zahtevati tudi materialno odgovornost.

Naši plavži (Foto I. Kučina)

PRIZNANJE KONFERENCE ZVEZE DIATI JUGOSLAVIJE JANEZU FALETIČU IN JANEZU KOMELU

Dvanajstega oktobra so se zbrali delegati republiških in pokrajinskih zvez DIATI na vsakoletni svečani konferenci Zveze društev novatorjev in avtorjev tehničnih izboljšav Jugoslavije z nalogo, da potrdijo predloge vsakoletnih priznanj, katera bodo podeljena po republikah in pokrajinah. Na vsakoletni konferenci, ki je posvečena dnevu novatorjev Jugoslavije, izvolijo tudi novega predsednika zveze, katerega mandat traja eno leto in je vsakokrat iz druge republike ali pokrajine. V letu 1983 bo vodil zvezo delegat iz Avtonomne pokrajine Vojvodine.

Uvodno besedo je imel član predsedstva zveze Matej Ignjatović. V svojem referatu je predvsem poudaril pomen inovacijske dejavnosti pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije. Zaradi pomembnosti ga bom objavil v prihodnji številki Železarnja.

V današnjem sestavku bralce železarja seznanjam z letošnjimi premjennimi priznanji. Ta priznanja se podeljuje letos že tretjič, in sicer letos v nekoliko spremenjeni obliki.

V pravilniku zveze smo imeli do sedaj samo priznanje z zlatim znakom, plakete in diplome. Letos pa je uvedeno še posebno kolektivno priznanje.

Predloge kandidatov za ta priznanja so poslala posamezna DIATI na svoje republiške zveze, le-te pa so jih posredovale zvezi DIATI Jugoslavije. V letošnjem letu je bilo podeljenih pet kolektivnih priznanj, sedem priznanj z zlatim znakom, 32 plaket in šestdeset diplom.

V SR Sloveniji smo dobili naslednja priznanja:

- priznanje z zlatim znakom sta prejela Friderik Gerl in Jože Jan;
- plakete so prejeli: DIATI Železarne STORE, Papirnica Vevče, Miha Japelj, Farmaceutska industrija Krka Novo mesto, Janez Faletič – železarna Jesenice in Industrija bombaznih izdelkov IBI Kranj;
- diplome je iz SRS prejelo tri najst avtorjev tehničnih izboljšav, med njimi tudi Janez Komel iz Železarne Jesenice.

12. OKTOBER – DAN NOVATORJEV JUGOSLAVIJE

V najnovejši zelo bogati zgodovini jugoslovanskih narodov in narodnosti je zapisanih mnogo trenutkov, ki ilustrirajo zelo burni razvoj naše domovine. Najpomembnejši so dogodki iz obdobja oborožene revolucije, v katerem se je rojevala in razvijala nova Jugoslavija. Iz tega časa je tudi dogodek, ki se je dogdil 12. oktobra 1941. leta na osvobojenem ozemlju UŽIŠKE REPUBLIKE. Na ta dan je tovariš Tito poslal poziv vsem borcem – partizanom, da razvijajo nova orožja in orodja in da usposablajo stara. Da v partizanskih delavnicah ustvarjajo svoje ideje in pokažejo, kaj lahko s svojim ustvarjanjem in entuziazmom naredijo za borbo proti močnejšemu, do z oboroženemu sovražniku. To je bil izraz velikega zaupanja v sposobnost naših ljudi in zaupanja v svoje lastne sile, kot tudi poziv novatorjem-partizanom, da pokažejo svoje sposobnosti v najtežjih trenutkih naše oborožene revolucije.

Ta dan je konferenca zveze DIATI Jugoslavije v Titovem Užicu leta 1979 proglasila za DAN NOVATORJEV JUGOSLAVIJE.

Letos že tretje leto na ta dan analiziramo enoletne napore pri razvoju inovacijske dejavnosti v vseh okoliših. Predhodni dve leti sta potrdila, da vse globlje prodira v zavest mnogih, še predvsem delavcev v proizvodnih organizacijah, spoznanje o pomenu kreativne iniciative vsakega posameznika, spoznanje, da vsaka inovacija ali racionalizacija, uvedena v proizvodni proces, prinaša nov dohodek in večjo produktivnost. Organizacije zveze DIATI in njihovi aktivni z vsestransko podporo sindikalnih organizacij organizirajo

razna srečanja in razgovore za še hitrejši in množičnejši razvoj inovacijske dejavnosti.

Skupna ocena je, da so zbrani rezultati pokazali, koliko je inovacijska dejavnost prispevala k povečani produktivnosti in ustvarjanju ciljev stabilizacije. Navedimo samo dva primera ekonomskih učinkov od realiziranih tehničnih inovacij. V železarni Zenica je pet predlogov iz letošnjega marca ustvarilo 26 milijonov din inovacijskega prihranka. V rafineriji Reka 17 predlogov 135 milijonov din, itd.

Ob letošnjem dnevu novatorjev Jugoslavije je konferenca zveze DIATI ocenila skupne družbene pogoje, še posebno pa družbeno ozračje za nadaljnje usposabljanje oziroma omasovljenje inovacijske dejavnosti ter uveljavljanje boljših pogojev v TOZD, da bi bil vsak delavec kreativen na svojem delovnem mestu. Posebna skrb bo posvečena nadaljnjemu razvoju in usposabljanju organizacij DIATI v vsaki TOZD.

Dan novatorjev Jugoslavije izkoriščamo tudi zato, da pokažemo na nezadostno izkoriščene lastne ustvarjalne možnosti pri odстранjanju sedanjih razvojnih težav in stabilizaciji gospodarstva. Te možnosti so v močnejši povezanosti lastnega znanja pri reševanju ključnih problemov tehnološkega razvoja našega gospodarstva.

To, kar organizacije zveze DIATI Jugoslavije v svojem delu dosegajo v organizacijah združenega dela ob pomoči sindikatov, še daleč ni zadosti, da se odstranijo mnoge težave v gospodarstvu. Zato bo ob tej priložnosti ponovno poslan poziv vsem družbenim dejavnikom, da se maksimalno doseže razvoj domače inovacijske dejavnosti kot osnove za ustvarjanje lastne tehnologije in postopnega osvobodjanja naše proizvodnje od tehnološke odvisnosti od razvitejših dežel sveta.

Povzetek iz materiala za konferenco napravil Stane Torkar

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA

Pred kratkim so v Moskvi podpisali pogodbo, na osnovi katere bosta avstrijska železarska družba VOEST-Alpine in italijansko podjetje iz Vidma Daniela dobavili na ključ novo železarno, v kateri bodo letno izdelovali 500.000 ton valjanih izdelkov. Železarna, ki bo postavljena v bližini mesta Zlobin v Beli Rusiji, bo prva v Sovjetski zvezi, dobavljena iz inozemstva na ključ. Investicijska vrednost se giblje okoli 550 milij. dolarjev.

LR KITAJSKA

Največja naprava za pretaljevanje jekla po elektro žilindrinem postopku, v kateri lahko odlivajo bloke težke 200 ton, je pred kratkim pričela obratovati v Sanghaju. Doslej je bila največja takšna naprava v zahodnonemški železarni Arbeol Saarstahl, ki ima zmogljivost za 165 ton težke bloke. Napravo v Sanghaju so gradili deset let in je v celoti kitajske izdelave.

Nered ob progi, ki pelje v martinarno, nam ni v ponos (Foto S. Kokalj)

PROIZVODNJA JANUAR—SEPTEMBER

V obdobju januar—september letošnjega leta smo pri skupni proizvodnji v odnosu na gospodarski načrt in operativni program dosegli naslednje rezultate:

mesec	načrt, ton	program, ton	izpolnitev, ton	%	%
1	2	3	4	4/2	4/3
januar	128.064	128.054	126.772	99,0	99,0
februar	121.520	115.670	127.871	105,2	110,5
marec	125.730	122.470	124.377	98,9	101,0
april	123.500	121.080	111.274	90,1	91,9
maj	125.430	122.140	118.728	94,7	97,2
junij	125.230	123.430	118.487	94,6	95,5
julij	128.250	116.930	111.765	87,1	96,6
avgust	128.350	121.290	113.231	88,2	93,4
september	129.640	125.660	115.470	89,1	91,9
SKUPAJ:	1.135.690	1.096.810	1.067.978	94,0	97,4

Izpolnjevanje gospodarskega načrta in operativnega programa gotove proizvodnje je v devetih mesecih potekalo sledeče:

mesec	načrt, ton	program, ton	izpolnitev, ton	%	%
1	2	3	4	5	6
januar	34.980	34.630	32.187	92,0	92,9
februar	34.840	34.550	37.741	108,3	109,2
marec	37.240	36.960	38.995	104,7	105,5
april	33.170	32.260	31.937	96,3	99,0
maj	33.860	32.910	31.241	92,3	94,9
junij	36.400	36.000	33.707	92,6	93,6
julij	35.570	34.450	32.352	91,0	93,9
avgust	35.420	32.910	30.457	86,0	92,5
september	36.600	33.955	34.004	92,9	100,2
SKUPAJ:	318.070	308.905	302.624	95,1	98,0

Med proizvodnimi temeljnimi organizacijami so v obdobju januar—september dosegli oz. presegle z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo Plavž, Livarna, Hladna valjarna Jesenice, Jeklovlek, Elektrode in Žebljarna.

V letošnjih devetih mesecih je bilo precej težav s pomanjkanjem vložnega materiala za potrebe TOZD Jeklarna, manjše dobave polproizvodov iz tujih virov, raznih zlitin in še nekaterih drugih materialov. To je imelo za posledico zmanjšanje proizvodnje, povzročalo pa tudi probleme pri izpolnjevanju kvalitete asortimenta. Tudi medfazne zaloge polizdelkov so se občutno zmanjšale in v začetku junija je zmanjkalo tudi blokov, ki so bili na skladišču TOZD Valjarna bluming-štekla.

V letošnjem letu smo načrtovali dobavo 104.100 ton polproizvodov iz tujih virov, oziroma 78.525 ton v obdobju januar—september. Dobili pa smo 48.596 ton (brez uslug), ali 61,8 %. Bili so tudi zastoji zaradi redukcije električne energije. V tem obdobju so bili izvedeni glavni remont na ASEA in LECTROMELT peči v TOZD Jeklarna, na plavžu št. 1, v TOZD Valjarna debele pločevine, v TOZD Valjarna žice in profilov, na napravi za kontinuirno vlivljanje jekla in v TOZD Jeklovlek.

TOZD PLAVŽ

Oba plavža sta v obdobju januar—september dosegla 107,1 % načrtovane skupne proizvodnje. Na plavžu št. 1 je bil v času od 1. marca do 15. aprila uspešno izveden glavni remont in potem je obratoval zelo dobro. Dne 24. junija je nastala večja okvara na elektro motorju ekshaustorja v aglomeraciji in zaradi pomanjkanja vložka plavž št. 1 od 25. do 30. junija ni obratoval. Ta okvara je imela zaradi pomanjkanja aglomerata vpliv na slabše delo obeh plavžev tudi v prvi polovici julija.

TOZD JEKLARNA

V prvih dveh mesecih, ko še ni bilo večjih težav z vložkom, pa tudi drugimi materiali, je bila proizvodnja večja kot je predvideval gospodarski načrt. Nato se je situacija preskrbe z vložkom, pa tudi z nekaterimi zlitinami močno poslabšala, kar je negativno vplivalo tako na samo proizvodnjo kakor tudi na izpolnjevanje kvalitete asortimenta. Težave so bile zaradi pomanjkanja grodja večje v SM jeklarni, v Elektro jeklarni pa je bil bolj občuten vpliv pomanjkanja silicijevega metala (dinamo), ferokroma (nerjavna jekla), molibdena in še nekaterih drugih zlitin. V poletnih mesecih je gospodarski načrt predvideval obratovanje SM jeklarne s štirimi SM peči, vendar je zaradi pomanjkanja jekla v juliju in avgustu potekalo obratovanje s petimi SM peči. V septembru se je situacija močno poslabšala in je zaradi predčasnih porušitev SM peči 02 in 06 obratovanje potekalo delno s štirimi in delno celo s tremi SM peči.

Tudi v elektro jeklarni proizvodnja ni potekala dobro, saj v nobenem mesecu ni dosegla količine 15.000 ton, največjo so dosegli v aprilu in sicer 14.502 tone. Vzroki so bili v velikem številu krajših, pa tudi nekaterih daljših zastojih. Pomemben negativen vpliv je imela tudi redukcija električne energije in sicer je bilo marca iz tega vzroka 63 ur zastoj, junija 36 ur, avgusta 62 ur in septembra 145 ur.

rativni program skupne proizvodnje pod z gospodarskim načrtom predvideno količino. V začetku junija je bila porabljen vsa zaloga blokov iz skladišča in posledica so bili daljši zastoji zaradi čakanja na vložek. V avgustu so bile velike težave zaradi napake na valjarskem ogrodju štekla, ki je imela za posledico slabši potek valjanja. Tudi v septembru je bila situacija v tem pogledu precej slaba. Končni rezultat je bil, da je ta valjarna dosegla gospodarski načrt skupne proizvodnje 85,7 % in zaradi pomanjkanja slabov znižani operativni program s 94,9 %.

Obratovalne kampanje potisne peči so bile vsak mesec, vendar zaradi uporabe skoraj samo domačih slabov znatno krajše, kot če bi bili na razpolago tudi slabi iz tujih virov. Skupno je potisna peč obratovala 93 dni in prevaljanj je bilo 36.365 ton slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

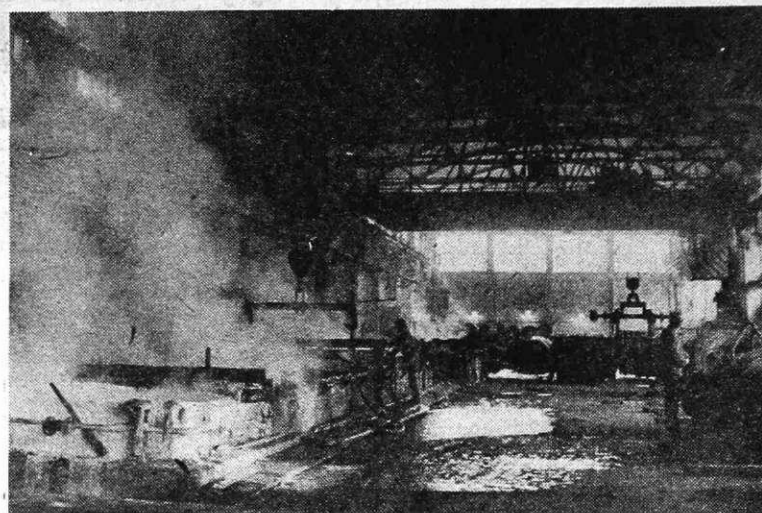
Tudi v tej temeljni organizaciji so bile težave z vložkom, ki so predvsem vplivale na to, da niso bili pravočasno ali pa v zadostni količini pripravljeni programi za valjanje posameznih debelejših dimenzij. Močno se je poslabšala situacija v juliju, ko zaradi pomanjkanja vložka ta valjarna ni obratovala 90 ur, v avgustu je obratovala na tri izmene namesto na štiri, v septembru pa ni obratovala 72 ur. Gospodarski načrt skupne proizvodnje je bil dosežen 98,3 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

V TOZD Valjarna debele pločevine so bile v preteklih devetih mesecih največje težave s pripravo materiala za izvoz. Bile so neugodne dimenzije in majhne količine, pa tudi v adjustaži je bilo več dela. Občasno so imeli tudi probleme z vložkom. Zaradi tega so z gospodarskim načrtom predvideno količino dosegli le 91,1 %.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Glavni vzrok, da je ta temeljna organizacija dosegla v obdobju januar—september samo 94,5 % načrtovane skupne proizvodnje, je bil v premajhnih dobavah toplo valjanih

Lužilne banje v Žičarni (Foto I. Kučina)

trakov iz tujih virov. Zaradi občasne pomanjkanja silicijevega metala in ferokroma v TOZD Jeklarna tudi ni bila dosežena načrtovana proizvodna dinamika in nerjavnih kvalitete.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

V prvih devetih mesecih letošnjega leta je dosegla Hladna valjarna Jesenice pri skupni proizvodnji 101,0 %. Zaradi pomanjkanja silicijevega metala je bilo, podobno kot v TOZD Hladna valjarna Bela, tudi v tej temeljni organizaciji občasno nekaj težav, ker ni bilo potrebnih količin vložka dinamika kvalitete.

TOZD ŽIČARNA

Ta temeljna organizacija je dosegla v prvih devetih mesecih pri skupni proizvodnji 97,5 % načrtovane količine. Imeli so občasne težave zaradi bolj razdrobljenega asortimenta, pa tudi velike odsotnosti delavcev. Problemi so bili tudi, ker ni bilo vedno na razpolago dovolj plastičnih kolotov za navijanje VAC žice. V avgustu in septembru so bile težave zaradi pomanjkanja kvalitetne patentirane žice.

TOZD PROFILARNA

Imeli so nekaj težav zaradi lažjega in bolj razdrobljenega proizvodnega programa. V avgustu so imeli večjo okvaro Bronx škarij in zato so imeli precejšnje težave zaradi pomanjkanja vložka. Gospodarski načrt skupne proizvodnje so dosegli 96,8 %.

TOZD VRATNI PODBOJI

Zaradi pomanjkanja naročil je bilo treba vsak mesec zniževati z operativnim programom gospodarski načrt skupne proizvodnje. Zato so tega dosegli samo 68,2 %, medtem ko je bil operativni program dosežen 102,8 %.

TOZD JEKLOVLEK

Kljub občasnim težavam z vložkom so v TOZD Jeklovlek dosegli v devetih mesecih gospodarski načrt skupne proizvodnje 100,3 %.

TOZD ELEKTRODE

Zaradi povečane proizvodnje ognjestalnega materiala so v tej temeljni organizaciji dosegli v obdobju januar—september načrtovano skupno proizvodnjo 101,3 %. Vendar načrtovane proizvodnje oplaščenih elektrod in varilnega praška niso dosegli. Vzroki so bili: v januarju pomanjkanja vodnega stekla, razne okvare na proizvodnih napravah, predvsem na Curto strojih in občasno tudi težave z vložkom.

TOZD ŽEBLJARNA

Žebljarna je dosegla načrtovano skupno proizvodnjo 100,0 %. Imeli so nekaj obkasnih težav s pomanjkanjem nekaterih dimenzij vlečene žice, ki jih nismo dobili pravočasno iz tujih virov, proizvodne zmogljivosti TOZD Žičarna pa niso bile dovolj velike.

August Karba

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMO JANUAR—SEPTEMBER (V TONAH)

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA				ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
PLAVŽ	109.600	108.700	117.291,0	107,0	107,9	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	364.700	365.800	348.044,3	95,4	95,1	—	—	—	—	—	—
— SM	232.900	233.900	229.845,2	98,7	98,3	—	—	—	—	—	—
— EL	131.800	131.900	118.199,1	89,7	89,6	—	—	—	—	—	—
— ASEA	57.600	57.850	52.731,0	91,5	91,2	—	—	—	—	—	—
— LM	72.700	72.550	63.856,9	87,8	88,0	—	—	—	—	—	—
— BBC	1.500	1.500	1.601,2	107,4	107,4	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	1.340	1.340	1.388,0	103,5	103,5	520	520	390,4	75,1	75,1	390,4
— jeklo	1.303	1.303	1.359,4	104,3	104,3	520	520	389,7	74,9	74,9	389,7
— kovino	37	37	28,6	77,3	77,3	—	—	0,7	—	—	0,7
VALJ. BLUMING-ŠTEKEL	322.600	291.280	276.539,0	85,7	94,9	65.320	65.050	60.788,0	93,0	93,4	61.794,3
— bluming	160.900	143.600	145.058,3	90,2	101,0	3.800	3.800	3.930,4	103,4	103,4	4.018,1
— štekel razrez.	137.100	123.090	109.826,8	80,1	89,2	36.920	36.650	35.237,1	95,4	96,1	35.478,5
— štekel razr. storitve.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— termična obdelava	24.600	24.590	21.653,9	88,0	88,1	24.600	24.600	21.620,5	87,9	87,9	22.297,7
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	82.890	78.630	81.466,9	98,3	103,6	16.960	13.820	17.731,2	104,5	128,3	17.983,6
— valj. žice	82.890	78.630	81.466,9	98,3	103,6	16.960	13.820	17.731,2	104,5	128,3	17.983,6
— valj. žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJ. DEB. PLOČEVINE	55.100	55.100	50.192,6	91,1	91,1	53.630	53.700	49.110,3	91,6	91,5	49.482,2
— valj. deb. ploč.	55.100	55.100	50.192,6	91,1	91,1	53.630	53.700	49.110,3	91,6	91,5	49.482,2
— valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. BELA	71.200	68.100	67.263,5	94,5	98,8	70.830	64.510	62.888,0	88,8	97,5	62.374,1
— hl. valj. Bela	71.200	68.100	63.220,4	88,8	92,8	70.830	64.510	62.888,0	88,8	97,5	62.374,1
— hl. valj. Bela storitve	—	—	4.043,1	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. JESENICE	22.500	22.500	22.720,0	101,0	100,9	20.210	20.210	21.229,6	105,0	105,0	21.314,5
— hl. valj. Jesenice	22.500	22.500	22.562,2	100,3	100,3	20.210	20.210	21.229,6	105,0	105,0	21.314,5
— hl. valj. Jes. storitve	—	—	157,8	—	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	43.000	43.000	41.938,5	97,5	97,5	31.200	31.315	30.590,8	98,0	97,7	30.483,6
— žičarna	43.000	43.000	41.938,5	97,5	97,5	31.200	31.315	30.590,8	98,0	97,7	30.483,6
— žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	16.520	16.520	15.996,7	96,8	96,8	12.870	13.630	14.209,3	110,4	104,3	14.091,2
— HOP	14.010	14.010	14.763,0	105,4	105,3	12.320	13.080	13.693,9	110,2	104,7	13.578,2
— HOP storitve	760	760	160,8	21,2	21,2	—	—	—	—	—	—
— rončele	393	393	326,5	83,1	83,1	393	393	326,5	128,3	83,1	324,1
— rončele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	940	940	510,5	54,3	54,3	—	—	—	—	—	—
— deli za cestno ogr.	417	417	235,9	56,6	56,6	157	157	188,9	120,3	120,3	188,9
SKLADIŠČE 38	1.130	1.130	222,8	19,7	19,7	1.130	1.130	222,8	19,7	19,7	222,8
VRATNI PODBOJI	1.480	980	1.008,9	68,2	102,9	1.480	980	1.008,4	68,1	102,9	1.017,6
JEKLOVLEK	16.740	16.790	16.782,6	100,3	100,0	16.590	16.650	16.530,9	99,6	99,3	16.614,4
ELEKTRODE	18.290	18.340	18.525,7	101,3	101,0	16.490	16.540	16.625,6	110,8	100,5	16.435,2
— elektr. + var. žica	15.110	15.110	13.232,7	87,6	87,6	15.050	15.050	13.194,7	87,7	87,7	13.025,3
— var. žica storitve	—	—	14,5	—	—	—	—	—	—	—	—
— varilni prašek	690	640	650,5	94,3	101,6	690	640	643,6	93,3	100,6	622,6
— suha el. masa	750	850	816,0	108,8	96,0	750	850	816,0	108,8	96,0	816,0
— ognjevzdorni mat.	1.740	1.740	3.812,0	219,0	219,0	—	—	1.971,3	—	—	1.971,3
ŽEBLJARNA	8.600	8.600	8.597,8	100,0	100,0	8.590	8.600	8.583,7	99,9	99,8	8.622,9
SKUPAJ:	1.135.690	1.096.810	1.067.978,3	94,0	97,4	315.820	306.655	299.909,0	94,9	97,8	300.826,8
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.715,4
ŽELEZARNA	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	303.542,2
Monter Dravograd	10.410	10.138	8.594,0	82,6	84,8	10.410	10.138	8.594	82,6	84,8	8.594
— od tega storitve	1.000	1.000	839,0	83,9	83,9	1.000	1.000	839	83,9	83,9	839

ŽELEZAR

(Nadaljevanje s 1. strani)

BRAZILIJA

INDIJA

Delovni invalidi naše Železarnе so bili na Reki (Foto J. Mrovlje)

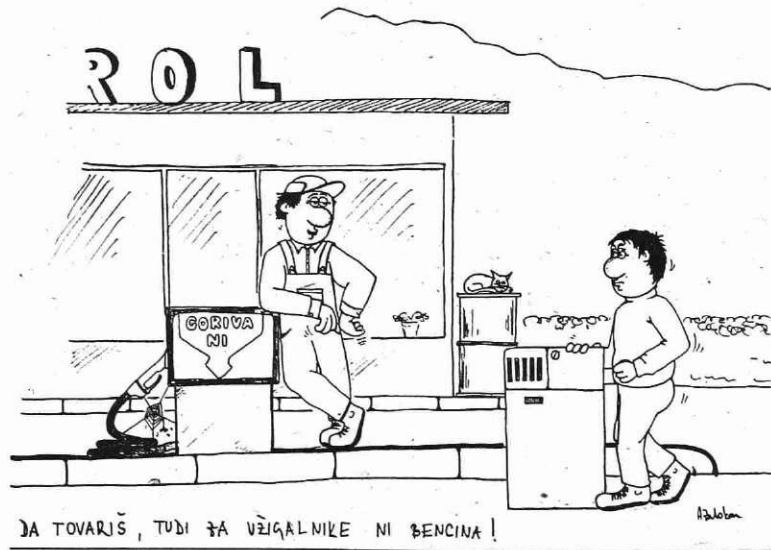
 R_k

JAPONSKA

Svetovna gospodarska recesija bo letos močno prizadela tudi japonske železarne. Tako bo največja japonska železarska družba Nippon Steel Co. izdelala do konca leta samo okoli 28 milij. ton surovega jekla, kar bo po letu 1970, ko je bila ustanovljena, z združitvijo družb Yawata in Fuji najmanjša količina. Celotna japonska proizvodnja letos ne bo dosegla 100 milij. ton in po enajstih letih se bo ponovno zgodilo, da ne bo dosegla ta količina.

Jože Mrovljec

DA TOVARJŠ, TUDI TA VŽIGALNIKE NI BENCINA!

POGLED NAPREJ

ŽELEZAR

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Na tako priljubeno so obveščevalci čakali že daljši čas. Jancez Dolfar se po kratkem pouku v ravnarstvu z eksplozivom ni preveč branil te naloge.

S peklenskim strojem v zidarski torbi se je Jancez Dolfar na kolesu odpeljal v Kranj, vendar akcije ni izvedel do konca. Prišlo je do nesreče. Ko je bil Dolfar pred Staro pošto, je ob 17.30 peklenski stroj v njegovi torbi eksplodiral. Dolfar je bil mrtev. Silovita detonacija je dvignila na noge ves ožji Kranj, ki z gestapovci ured ni vedel, kaj se je pravzaprav zgodilo.

Da Dolfarjeva družina ne bi bila še bolj nesrečna, se je Jancezova žena z otroki umaknila v gozdove. Prek obveščevalcev je prišla v 2. bataljon KO pod Storžič, od koder so jo potem odpeljali na osvobodeno ozemlje.

Misel na miniranje gestapa v Kranju pa je v obveščevalskih tleh naprej.

NAGLO ŠIRJENJE DOMOBRANSTVA POD KRAVCEM IN STORŽIČEM

Pod Krvavcem se domobranci najbolj ukoreninijo — Oddelki 2. bataljona KO tedaj nosijo največje teže napadalnih domobranci oddelkov v okolici Cerkelj — Spopadi in presenečenja 24. septembra 1944 okoli Olševka — Presenečenja na Možjanci in Štefanji gori — Domobranci partizane prisilijo k umiku s krvavškega območja — Domobranci nastopijo in vse več partizanskih dezerterjev — Nov poskus napada na trški vlak — Mobilizacija delavcev pri ljubljanskem taborišču — Iskanje zavezniškega orožja — Domobranci vse bolj silijo tudi v trški okraj.

Poveljstvo 2. bataljona je 2. četo poslalo na cerkljansko območje, da bi tam nadzirala teren. Četa je krenila od Lovrenca pod Storžičem prek Kokre in se 21. septembra, že utabori na območju Krvavca.

Gibanje po ozki in strmi dolini Kokre pa je bilo vsekoli nevarno. To posebno se zdi, ko so bili domobranci četniški organizatorji vse bolj delavni in so v okolici pozaprli celo vrsto aktivistov OF. Svoje ljudi so zdaj imeli po vseh vaseh. Na Kokrici je še vedno deloval eden najbolj zagrizanih sovražnikov osvobodilnega gibanja in eden glavnih organizatorjev četniškega gibanja na Gorenjskem Janko Marinšek.

Zaradi protiljudskega delovanja in povezanosti z gestapom so ga partizani že večkrat obsodili na smrt. Ko so ga oktobra 1943 mobilizirali, je pri prehodu čez Savo dezertiral. Toda še vedno je živel in deloval v prid četnikov in domobrancev. Decembra 1943 so ga partizani skušali aretirati in tedaj je padel stari dražgoški borec — vosovec Franc Pestotnik — Aljoša. Dva tedna pred to akcijo, 6. septembra 1944, je pri podobnem poskusu padla še druga žrtev. To je bil partizanski varnostnik in tudi prekaljen borec Mirko Zakrajšek — Stevo (rojen 14. 2. 1922 v Pilštajnu).

Janko Marinšek je imel svoje obveščevalce, spat pa je odhajal v Kranj na gestapo ali k orožnikom. To je dokazovalo, da imajo domači sovražniki to močno obveščevalno mrežo in tega se je zavedala tudi četa, ki se je izpod Storžiča na moč skrivno premakala na levi breg Kokre in na sektor Krvavca.

S četo je šel tudi komandant bataljona Stane Dobro-Karlo. Utaborila se je v bližini Možjanče. Četa se je zavedala, da je zdaj na terenu, ki ga nadzirajo domobranci. Njena naloga je bila, da iznenada napada domobranci in jih zadržuje pri njihovi dejavnosti. Hkrati naj bi četa navezovala stike s prebivalci, da v teh razmerah ne bi izgubljali upov na zmago.

Naloga ni bila lahka in zato je za četo prišel tudi poročnik Jože Rebolj-Planinc, namestnik komandanta KO. Odredni štab ga je poslal na pomoč, da bi povečal udarnost čete, kajti bil je znan borec, pa tudi zato, da bi na kraju samem ugotovil, kakšne so razmere, kako močni so domobranci in kako delujejo. Borci, ki so bili sami mladi fantje, so se tedaj zaklinjali, da zahrbtnim domobrancem ne bodo dali miru, prav tako pa so domobranci še pred koncem vojne hoteli »očistiti« te kraje od partizanov. Iz postojank pod Krvavcem so skoraj vsak dan odhajali zasledovati partizane, posebno terenske delavce in kurirje, med prebivalstvom pa so že prej ljudi pridobili za vohunjenje in sodelovanje.

Zato je bilo to že tedaj skoraj vsako partizansko taborišče kmalu izdano.

Druga četa, ki ji je tedaj poveljeval Anton Zupan-Jaka, si je sotor postavila na južnem pobočju Možjanče, to je tik pod grebenom, ki se na severni strani strmo spušta nad zavoj ozke kokrške doline. Od tu ni bilo daleč v dolino. Tako bi laže skrbeli za varnost. Domobranci je bilo treba čimprej napasti.

Priljubeno se je kmalu ponudila. Zvedeli so, da bo v nedeljo, 24. septembra, v Olševku žegnanje in da bodo tedaj prišli v vas domobranci, najverjetneje iz Cerkelj, iz Kranja ali iz Voklega.

Hitro je bil izdelan načrt in v nedeljo zarana, še preden se je zdanilo, se je četa, ki je šla le 25 borcev, spustila proti Olševku. Skupina torej ni bila velika, zato se je lahko gibala tiho, hitro in spretno. Bila je kar dobro oborožena: razen pušk je imela tri strojnice in dve brzostrelki, ki ji je treba dodati tudi brzostrelko Jožeta Rebolja-Planinca.

Rečeno je bilo, da se bodo domobranci verjetno pripeljali na žegnanje s kolesi. Zato je komandir razporedil četo v gost smrekov gozdiček tik ob cesti, ki pelje iz Cerkelj.

Seveda je bilo nekaj borcev tudi v izvidnici. Vse je bilo tako urejeno, da namera ne bi smela spodleteti.

Cez kako uro so izvidniki sporočili, da je po drugi poti prišlo skozi gozd blizu 30 domobrancev in da so se ustavili na neki jasi. Del borcev je

takoj v strelski vrsti odhitel tja, toda domobranci so medtem že odšli v vas.

Zdaj je partizanska četa zasedla južno stran vasi. Kmalu so se v vasi pokazali domobranci, ki jih je partizanska četa začela obstreljevati. Ti so, razporejeni med obrobni hišami, takoj odgovorili. Partizani so se premaknili na severovzhodno stran vasi, ker jim položaji niso ustrezali.

Medtem so v vas prišli tudi nemški policisti. Skupno z domobranci so borci takoj napadli in jih potisnili od vasi. Sovražnik je vedno bolj pritiskal in partizani so se zdaj začeli umikati na Možjančo. Umaknili so se brez izgub.

To nedeljo je bilo v Olševku okoli 60 Nemcev in 25 domobrancev iz Kranja, drugi pa so prišli iz bližnjih postojank. O črtvah, ki jih je po izjavah domačinov sovražnik nekaj imel, ni bilo mogoče dobiti podatkov. Znano je le, da je bil ta dan v Olševku ubit Lovro Košir, rojen 1907 v Hotemažah.

O tem, kakšne so bile tedaj razmere pod Krvavcem in kakšen obseg je tedaj že zavzemalo domobranstvo, se je namestnik odrednega komandanta lahko spet uveril že naslednje jutro, 25. septembra.

Že od popoldneva 24. septembra je močno deževalo. Zato je četa na Možjanci počivala v prepičanju, da jo, dobro prikriti, v takem vremenu ne bo nihče našel. Toda komaj se je pričelo svitati, jo je že dvignilo nenadno streljanje.

Sicer je taborišče varovala straža, a kot rečeno, je močno deževalo in straža ni bila najbolj budna. Prava sreča je bila, da je nekdo od partizanov zarana šel na stranišče. Tedaj so domobranci začeli streljati. Borci so presenečeni skakali iz sotorov, jih naglo podirali in se med streljanjem umikali nad taborišče.

Ker so domobranci taborišče obstreljevali iz neposredne bližine, je bilo prav čudno, da nihče ni bil ranjen ne mrtev.

Napadajoči domobranci so prišli iz Cerkelj in so se kmalu spustili v dolino, do koje, premočeni borci 2. čete 2. bataljona KO pa so se umaknili v strmine Krvavca. Razpoloženje borcev je padlo na nizko raven. Prav zaradi tega je četa tvegala in zasedla Štefanjo goro. V tej vasi je bilo tudi tedaj nekaj zanesljivih domačij.

Vasi so se okoli 20. ure nadvse previdno približali, vendar domobranci ni bilo. Četa se je nastanila v več hišah. Ponekod domačini niso bili nič kaj prijateljsko razpoloženi do partizanov, predvsem pa sta jih pestila strah in skrb. Nič čudnega, saj je že dotlej padlo čez 10 vaščanov. Toda pri Čimžarju, po domače pri Goričniku, so jih kljub nevarnosti sprejeli odprtih rok in vedrih obrazov. Kakor vedno. Štefanja gora je šla tedaj 27. domačij, izmed katerih jih je deset že od 1942, nekaj pa že od 1941. leta vsaj občasno sodelovalo v osvobodilnem gibanju. Med temi so bili Jeričev in Čimžarjev.

V tej mali, a raztreseni vasi je bilo kar pri treh hišah po 12 otrok, pri enem pa celo šestnajst. Tudi pri Goričniku — Čimžarju so imeli 12 otrok, rojenih od 1913. do 1932. leta.

Poveljstvo s kuhinjo in intendanco se je nastanilo ravno v prijazni Goričnikovi hiši. Medtem ko so se premočeni borci po hišah sušili in greli, sta kuharja pri Goričniku pripravila večerjo. Deževalo pa je še vedno.

(Se nadaljuje)

Kajti doma so lahko jedli in se nažakali tudi s kakšno redko poslastico. Besede o dobrotah za želoček so v tistih vojnih letih krožile pogosto med mladci. Kako so uživali filme, v katerih so lepo oblečeni ljudje sedeli pri obilno pokritih mizah in uživali lukulične dobrote. Filmski gledalci pa so požirali slino in se šalili, da so zdržali še več tek. Zato so ponavadi po takih filmskih predstavah navali na svoje omare, kjer je še vendarle imel vsak kak skromen priboljšek. Seveda pa ne kaj takega kot v sitih filmih iz mirnih predvojnih časov.

Prva pomembna sprememba je bila v 2. b razredu z grupenfirerja Prejšnjega Vilija so se imeli v prijetnem spominu. Vili je bil le pol leta pri njih. Potem so ga vpoklicali k vojakom. Pisal je še razredu. V študijski sobi je visela njegova vojaška slika. Vili je bil sedaj že mesec pogrešan. Na vzhodni fronti seveda. Fantje so žalovali za njim. Vsak je skrivaj mislil: Morda pa le prebredsvojsko ujetništvo. Glasno seveda da nihče ni izpovedal svojih misli, četudi je od stalingrajske katastrofe od letošnjega februarja sem bilo poluradno v pogovorih, da so Nemci v ruskem ujetništvu. Seveda so za vsakega slikali najstrašnejšo Sibirijo.

Na grupenfirerja Valtarja se dijak ni rad spominjal. Posebno ga ne, kar mu je za lanske leto božično darilo izbral neko prusko knjižico s pikastim posvetilom: »Odpor je zato, da se zlo mi!«

— Bedak, niti trohice resnice ni v tem zame! Bahavi mestni frkolin niti ni imel pojma, kako je bilo meni v resnici pri srcu. Dijak ga omenjal v svojih spominih.

Vili je bil kaj drugega. Tudi njega so poslali v minuli zimi s skupino najbolj revnih v neko hišo na krajslajtingo, oddelek Rdečega križa in ga oblekli v zimski plašč. Tudi dijak je bil med tistimi. Stal je tako dolgo v ozadju, da je preostal zanj le nekaj površnik, ki mu je bil na vseh koncih prevelik. Pomislil je na domačo šiviljo ob trgu, Nužiko, ki je prenaradila zanj marsikatero odraslo capo. Tako je tudi pozneje bilo — in nosil je svoj prvi plašč iz dobrega debelega blaga.

VALENTIN POLANŠEK

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Zdaj se je šele sin ujel. Na srečo je mimo priskakljal Gučeja, ki je vedno imel kaj na tleh in zbijal kot žogo, bodisi cunjast svaljek ali zmečkan papir ali svojo copato. Vedel je, kje je dežurni vzgojitelj, kaj je treba podvzeti, da bo prijatelj s svojo materjo sam na samem.

Takrat sta sin in mama prvič sedela pri Starem Majerju. Matija poznala gostilno od prej. Doma mu je kdaj o tem pripovedovala. Sami imena si ni mogla zapomniti. Zdaj ga je spet imela.

Bilo je to štiridesetega leta, ko se je s teto podala čez Jezerski kanal in sta prebivali nekaj dni v mestu, dokler jima je dr. Holzhacker dal zobne proteze. Izplačalo se je kaj takega takrat. Ali je bila nemška marka toliko več vredna v zamenjavi za stari jugoslovanski dinar, ali pa je bil zobozdravnik tak mojster s svojimi izdelki, da ga je poznalo mnogo ljudi tudi onstran meje severno od Karavank?!

Mama je prinesla drobne domače novice, ki so delno sina zanimali. Bilo je to nekaj že odmaknjenega za tukajšnji drugi mestni svet. Takrat je mati kupila tudi dva kovačka iz umetne snovi. Kovačke sta takoj v Kranju kupil brez dovolilnice. Oba kovačka je srečno spravila v vlakom domov. Doma na Koroskem niso več dobili takrat kaj takega.

Tisti možakar, levo doli od hotela Stara pošta proti Kokrici, je bil postregel s svojimi izdelki. Dodal je še, da je kar prikratk pri fantu tipal, od kod je in poiskal samo take kovačke, ki so brez vsake hibe.

Z dopustnimi vožnjami je dijak v drugem letniku spravil celotno sto kovačkov domov. Domači so jih zabarantali za kak živež, volno ali drugo redko vojno dobrino.

Mama je imela s svojim obiskom veliko srečo, da je pred domom našel na zarplega hišnika Semenjak. Vse ji je razložil, kaka je situacija in jo navsezadnje zaupno posvaril:

— Ne bi svetoval, da kar slovensko ...

— Saj vem, saj vem! Materinska ljubezen pa ji je dajala toliko poguma, da je zaupala v neko usodo, ki je njej in njenemu sinu naklonjena in se bo tudi v kranjskem dijaškem domu vse dobro izteklo. Mama je še manj znala nemško kot zarple hišnik.

S Semenjakom je gojil dijak odsluhal izredno dobre stike. Možakar je bil drugače strah in trepet dijakov. Križaril je po hribih in povsod ga je bilo dosti. Včasih pa je začel rjuti, da se je rad galo po stavbi. Službojuči profesor — vzgojitelj se je potuhnil v svojo dežurno sobo. Dežurni študent pa je bil hišniku na voljo.

Semenjak je rjovel po svoje, sprva še v trdih nemških stavkih, maloma v mešanici slovenščine in nemščine z začimbo prisrčnega kranjskih izrazov in konec koncev pa kar po domače, »po kranjsko«.

Ni se vedelo, ali je prišlo vse to Dirceju na uho. Izgledalo pa je, da se počuti možakar gospodar svojega revirja ali izkušnje ali kranjske brihtnosti. Nekateri so zatrjevali, da so čuli, da Dirce celo ne govori vselej z njim nemško.

— Če je študiran Rožan, itak potem tudi razume slovenščino, kot jo govorijo Kranjci, se je delal nekdo važnega v zaupnem krogu. O Dirceju se je vedno govorilo le v zaupnem krogu.

Kako je divjal Semenjak takrat, ko je zasačil od novih prvoletnikov dva radovedneža, ki sta se pospela pred hišnikovim stanovanjem v drugem nadstropju na ograjo, da bi opazovala žensko v kopalnici?

TANGENTE OB BOROVEM ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNIKA)

Požigalci slavalokov, hlapci, plačanci, prodanci danes — večeraj požigalci vse do duše in od večeraj zaudarjajo po dimu pogorišč, ki nad Sestljanom onstran nabrežinske proge so še danes ruševine.

V pesmi omenjene vasi so požgali Nemci s svojimi kolobracioništnimi pomočniki 16. avgusta 1944. leta.

Marsikdo od teh pomočnikov se je po 13. juniju 1945 znašel v vrstah civilne policije anglo-ameriške ZVU. Tudi med požigalci slavaloka v Sežani so bili »čerini« — medvojni fašistični in nacistični kolaboracionisti. Toda pri ZVU, pri kateri so se Sežanci pritožili, niso hoteli ničesar slišati o tem. Zavezniško poveljstvo civilne policije je skušalo Sežance odpraviti z »odškodnino 10.000 lir« (v tistem času je bilo to takratnih 1000 din), ki pa so jih Sežanci z ogorčenjem zavrnili. »To je žalitev! Sprejeti denar za požgani slavalok bi bilo isto kakor izdajstvo domovine!«

»Američani so prepričani, da lahko vse poplačajo z denarjem.«

Tako kakor Gregor v Borovih Odloženih (prva knjiga, str. 403), le v drugačnem smislu, so lahko razmišljali tudi primorski ljudje, kadar jim je ZVU ponujal »odškodnino« za škodo, ki so jo »brez njene vrednosti« povzročali policisti civilne policije po slovenskih vaseh ali pa pri plenjenju zastav po mestih, zlasti v Trstu.

Ne, primorski Slovenci niso bili kupljivi. Demokracijo zahodnih zaveznikov so poznali že iz leta 1918. Zahodni zavezniški so jih takrat proti njihovi volji uporabili kot svoj drobiž, s katerim so leta 1915 zvalili kupljive italijanske oblastnike, da so obrnili svojim nekdanjim zaveznikom — avstroogrskega cesarstvu in nemškemu cesarstvu — hrbet in se pridružili antantnim silam v prvi svetovni vojni.

Kakšne posebne koristi z italijansko vojsko v letih 1915—1918 antantne sile niso imele. Njihove ofenzive na soški fronti so se jeseni leta 1917 končale s porazom in brezglavim begom za reko Piavo, iz katere so njihove divizije začele »napredovati« šele po 29. oktobru 1918, ko je Avstro-ogrska že razpadla, italijanska vlada pa je od antante v skladu s mešetariskim londonskim paktom iz leta 1915 terjala Južno Tirolsko, vse ozemlje do Julijskih Alp, Gorice, Trst, Istro in Dalmacijo in ga kljub razglašanju »demokratske« Wilsonove samoodločbe narodov tudi dobila. (Tako je bilo tudi nekdanje glavarstvo dežele Kranjske Radovljica ob del svojega ozemlja. Izgubilo je Belo peč, Belopeška jezera. Laške fužine in občino Trbiž, iz jeniške zgodovine pa verno, da je italijanski imperializem hotel seči tudi po Jesenicah in bohinjski železnici zaradi tovarn Kranjske industrijske družbe na Savi, Javorniku in Dobravi, ki je imela svoje plavzarske, jeklarske in valjavske obrate tudi v Škedenju pri Trstu). Wilsonova »samoodločba narodov« za primorske Slovence in istrske Hrvate ni veljala. In prav tako ne za Zadar in večino dalmatinskih otokov ne, čeprav Italijani po prvi svetovni vojni v Dalmaciji niso dobili vsega, kar so kot država »zmagovalka« terjali.

Goljufige z Wilsonovo samoodločbo na podlagi njegovih enajstih mirovnih točk in pravzaprav vse, kar sem že in kar

bom še v teh izpisih iz svojega dnevnika (in dnevnikov 1945—1947) zapisal o svojih doživljajih v coni A, bi ne vključeval v Tangente ob Borovem romanu Odloženi, saj se ta tangenta vsebine Borovega romana in njegovih junakov komaj dotika, ker ni razmišljanje o njegovem romanu, ki je vsekoli so doben in v času sedanjega izhajanja v Železaru še mnogo bolj aktualen kakor lani ob izidu, če imam v mislih nedavni intervju zveznega sekretarja za notranje zadeve Staneta Dolančca o gospodarskem kriminalu in drugih notranjih zadevah beograjske televizijo (zato Borove Odložene, če jih še niste prebrali! — prip. ured.), marveč je razmišljanje porojeno ob Jamesu O'Konorju, osebi iz Borovega romana, o naših medvojni zahodnih zavezniških naspolh in o odnosih, ki so nam jih leta 1945 po zmagi nad fašizmom vsilili in o njihovi morali na podlagi slovenskih zgodovinskih izkušenj.

Leta 1918 smo bili Slovenci zahodnim meščanskim demokracijam samo drobiž, s katerim so plačali takratno Italijo za njeno udeležbo v prvi svetovni vojni na strani antante. Tako imenovani demokratični svet — ZDA in evropski veleni Anglija in Francija je bil takrat za nas Slovence samo roparska ptica, ki je raztrgala naše narodno ozemlje. Za nas ni bilo samoodločbe, ki jo je razglasil Woodrow Wilson, takratni predsednik ZDA.

In tega Wilsona so tiste dni leta 1946 obudili od mrtvih nekateri italijanski politiki, med njimi tudi voditelj PSI (Socialistične stranke Italije) Pietro Nenni:

»... želimo, da bi imeli mejo (z Jugoslavijo), a ne pregrado: Wilsonova črta, ki pušča malo (!) število Slovencev v Italijo in Italijanov v Jugoslavijo, mora biti znamenje bodočega priateljstva,« je 5. novembra 1945 izjavil v tržaškem časopisu »La Voce libera«, ki je imel svoj sedež na uredništvu nekdanjega fašističnega tržaškega dnevnika »Il Piccolo«, ne da bi s predelja stavbe novo uredništvo odstranilo tablo tega lista. Zato človek, zlasti še, če je ta list napadal napadal njegovo delo — oddaja odreda JA za Slovensko Primorje, Trst in Istro v tržaškem radiu, k čemer se bom še vrnil, lahko do kraja podvomil v demokratičnost časnika »La Voce libera«.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Na ločenih sejah vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica, ki je bila 13. oktobra, so sprejeli predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoprispevku in osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o javnem redu in miru v občini Radovljica. Vsi trije zbori so tudi opravili nekatere kadrovske razrešitve in imenovanja. Zbora združenega dela in krajevnih skupnosti pa sta razen tega sprejela še osnutek odloka o določitvi gradbenih del, ki se izvajajo na podlagi prigraditve, osnutek odloka o določitvi pomožnih in drugih objektov in naprav, ki se lahko postavljajo, oz. gradijo na podlagi pridobljenega urbanističnega potrdila in predlog odloka o zazidalnem načrtu za individualno stanovanjsko gradnjo Zaloše. Oba zbora sta tudi obravnavala poročilo o izvajanju politike cen skupnosti za cene občine Radovljica ter predlog za izdajo zakona o varstvu kmetijskih zemljišč.

Izvršni svet Skupščine občine Radovljica je na 21. seji 12. oktobra obravnaval in sprejel predlog dodatka k družbenemu dogovoru o izvajanju politike na področju splošne porabe na ravni SR Slovenije v letu 1982, osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o proračunu občine Radovljica za leto 1982. Na dnevnem redu so bili še osnutek dogovora o oblikovanju splošne porabe v občinah Gorenjske za 1982, odloka o ukrepih za varčevanje s toplotno energijo, odloka o sprejetju zazidalnega načrta za naselje Vrhnje, odloka o posebnem občinskem davku od prometa proizvodov in od plačil za storitve ter osnutek odloka o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča. Potrdil je tudi predlog odloka o komunalnih odpadkih in predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi občinske SIS za ceste. Na seji so potrdili manjši odmik od sprejetega zazidalnega načrta za Cankarjevo naselje v Radovljici in nekatere izjemne lokacije.

Na 5. seji občinskega komiteja ZKS Radovljica, ki je bila 11. oktobra, so spregovorili o aktualnih nalogah komunistov radovljiške občine po tretjih sejah CK ZKJ in CK ZKS. Podrobno so razčlenili problematiko zaposlovanja mladih v radovljiški občini in sprejeli delovne programe komisij in drugih teles komiteja za leto 1982/83. Člani komiteja so tudi potrdili stališča in sklepe predsedstva občinskega komiteja ZK Radovljica o nekaterih problemih sanacije Blejskega jezera.

Predsedstvo OK SZDL Radovljica je na 31. seji 14. oktobra sprejelo okvirni rokovnik za izvedbo aktivnosti v pripravi na volitve v samoupravne organe krajevnih skupnosti. Na osnovi obiskov po krajevnih organizacijah SZDL je predsedstvo potrdilo usmeritve za izvedbo programskih konferenc do konca oktobra. Spregovorili so še o problematiki organiziranja male šole v KS Stara Fužina, Ribno in Bohinjska Bistrica, in tudi o pionirski akciji zbiranja prostovoljnih prispevkov za gradnjo Doma pionirjev v Dolenjskih Toplicah ter nekaterih kadrovskih vprašanjih.

Komisija za organizacijsko-kadrovska vprašanja pri občinskem odboru ZZZB NOV Radovljica je na septembrski seji podprla osnutek sprememb odloka o organizaciji upravnih služb občinske skupščine in opozorila, da je potrebno posvetiti več pozornosti ustreznim kadrovski zasedbi posameznih mest v upravi, kot pa njeni organizaciji. Predsedstvu ZZZB NOV Radovljica je komisija predložila sklep, da vse krajevne organizacije izdelajo pregled doslej odlikovanih članov ZZZB NOV in da predlagajo za odlikovanje zaslužne člane, ki doslej niso odlikovani. Predvsem pa je potrebno upoštevati zasluge za sedanje delo, ne pa jubilejne obletnice kandidatov.

Da bi zagotovili večjo produktivnost in smotrno izrabo delovnega časa v OZD in delovnih skupnostih radovljiške občine, hkrati pa prilagodili razpored delovnemu procesu, je občinski svet Zveze sindikatov Radovljica poslal vsem poslovnim or-

ganom TOZD in OZD v septembru predlog enoletnega delovnega koledarja v letu 1983. Predlog vsebuje načrt, da bodo v radovljiški občini imeli 313 delovnih dni s 7-urnim in 274 delovnih dni z 8-urnim delavnikom. Razen 52 nedelj, 44 sobot (8 je namreč delovnih) bo prihodnje leto tudi 10 plačanih praznikov. Če bodo predlog sprejeli, bodo v združenem delu vključili letni koledar v gospodarski načrt za leto 1983 in sklep poslali občinskemu svetu ZSS Radovljica.

Na Pokljuki je bila v nedeljo, 10. oktobra, programsko volilna seja občinske konference ZSMS Radovljica. Delegati in drugi udeleženci seje so najprej poslušali poročilo o delu OK ZSMS v preteklem mandatnem obdobju, nato je bila razprava o poročilu in izhodiščih za delo organov OK ZSMS. Opravili so volitve v organe OK ZSMS, nadomestne volitve delegatov za 11. kongres ZSMS in volitve delegata za 11. kongres ZSMS Jugoslavije. Obravnavali in potrdili so tudi predloge in pripombe, ki so jih zbrali z javnih razprav po osnovnih organizacijah in na OK ZSMS za 11. kongres ZSMS. Predsednica OK ZSMS Radovljica za sledeče mandatno obdobje je Eva Štravs, studentka z Bleda.

V preteklem tednu sta zasedala dva organa predsedstva OK SZDL Radovljica. Koordinacijski odbor za kadrovske zadeve je obravnaval prispele predloge za predsednika tega odbora, predloge družbenopolitičnih organizacij za delegate v občinske družbene svete in predloge evidentiranih kandidatov za sodnike porotnike v prihodnjem mandatnem obdobju. Koordinacijski odbor za družbene organizacije in društva pa je obravnaval tekočo problematiko pri dejavnosti organizacij in društev v radovljiški občini.

V sejni dvorani Zdravstvenega doma Bled je bila 12. oktobra 3. seja občinske zdravstvene skupnosti Radovljica. Delegati so obravnavali in potrdili periodični obračun skupnosti za prvo polletje 1982. Sprejeli so predlog spremenjenega finančnega načrta skupnosti za leto 1982 na osnovi ugotovitve višine dogovorjenih sredstev in prispevne stopnje. Sprejeli so tudi oceno pogojev za izvajanje programa zdravstvenega varstva do konca leta 1982 in potrdili osnutek dodatka št. 2 k samoupravnemu sporazumu o temeljih plana občinske zdravstvene skupnosti Radovljica za obdobje 1981-1985. Delegati so bili seznanjeni tudi s poročilom skupnosti o bolezenski odsotnosti z dela v prvem polletju 1982 in sprejeli sklep o valorizaciji nadomestil za osebne dohodke zdravstvenih delavcev.

V sejni sobi hišne samouprave Cankarjevega naselja v Radovljici je bila 13. oktobra tretja skupna seja obeh zborov skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti Radovljica. Delegati so potrdili dodatek št. 2 k samoupravnemu sporazumu o temeljih plana skupnosti za obdobje 1981-1985. Potrdili so predlog dodelitve posojil iz sredstev vzajemnosti za nakup stanovanj v okviru usmerjene družbene gradnje stanovanj v občini za leto 1982 in osnutek pravilnika o pogojih in merilih za dodelitev teh posojil v občini Radovljica. Sprejeli so tudi pravilnik o lastni udeležbi za nakup družbenih stanovanj in poročilo o dodelitvi delnih nadomestil za leto 1982.

Prejšnji petek, 15. oktobra, je Delavska univerza Radovljica začela z rednimi seminarji za usposabljanje delegatov skupščin samoupravnih interesnih skupnosti in občinske skupščine po programu koordinacijskega odbora za družbenopolitično izobraževanje pri republiški konferenci SZDL Slovenije. Dvodnevni seminar, ki je bil 15. in 16. oktobra, so pripravili za delegate iz Bohinja v domu Joža Azmana v Bohinjski Bistrici.

V radovljiški občini je znašal povprečni neto osebni dohodek za prvih sedem mesecev 1982 na zaposlenega delavca v združenem delu 13.306 din, kar je sicer za 28 % več kot v enakem obdobju lani, kljub temu pa za 356 din ali 2,6 % manj kot znaša republiško povprečje neto osebnega dohodka.

V mesecu avgustu, ki velja za vrhunec turistične sezone, je bilo v radovljiški občini prijavljeno skupaj 40.550 gostov, kar je za petino ali 20 % manj kot lansko leto. Tudi nočitev je bilo znatno manj kot lani in to kar za 21 %. Avgusta letos je preno-

čevalo le 120.081 tujih gostov, medtem ko je bilo lani tujih nočitev 165.754. Temu primeren je seveda tudi devizni izkupiček, ki je znatno izpod pričakovanega. Razlogi so znani, le da jih ne moremo odpraviti.

Po končnih podatkih izobraževalne skupnosti Radovljica je obiskovalo osnovne šole v radovljiški občini v letu 1981/82 skupaj 3.677 učencev, ki so bili razporejeni v 144 oddelkih. V šolah je poučevalo 211 učiteljev, kar pomeni, da je bilo povprečno 17 učencev na učitelja. V enem oddelku je bilo v preteklem šolskem letu povprečno 26 učencev. Razred je izdelalo 3.522 ali 95,8 % učencev.

V hotelu Golf na Bledu se je v prvem oktobrskem tednu zbralo 80 strokovnjakov iz vse Jugoslavije in ZR Nemčije na znanstveno srečanje o računalniški obdelavi lingvističnih (jezikovnih) podatkov. Srečanje je pripravil Inštitut Jožef Stefan iz Ljubljane v sodelovanju z matematičnim inštitutom iz Beograda.

Po ugotovitvah skupnosti za zaposlovanje občine Radovljica, s katerimi so bili seznanjeni delegati na zadnjem septembrskem zasedanju skupščine te skupnosti, je bilo v prvem polletju 1982 1,5 % nezaposlenih, kar je največ med gorenjskimi občinami. V občini so registrirali v juniju 201 iskalca zaposlitve, v prvem polletju pa je bilo na novo zaposlenih 252 delavcev.

Med bivanjem v Sloveniji je v prvih dneh oktobra obiskal Bled svetovno znani južnoafriški kirurg dr. Christian Barnard, ki je prvi na svetu leta 1967 opravil uspešno presaditev srca.

Tovarno Elan v Begunjah in njene enote civilne zaštite je 13. septembra obiskal nizozemski general s spremstvom. Pri vstopu v tovarno so visokega gosta iz prijateljske Holandije pozdravile enote teritorialne obrambe in civilne zaštite. Z gostitelji so se pogovarjali o izkušnjah obrambe in zaštite v podjetju. Z velikim zanimanjem so si gostje ogledali tudi proizvodnjo smuči in čolnov.

V samopostrežni trgovini na Šobcu je Murka iz Lesc od 8. do 18. oktobra organizirala »Murkin teden sira«, prvo tovrstno reklamno prodajo v radovljiški občini. Na ogled in brezplačno poskusno ter možnostjo nakupa je bilo nad štirideset vrst sirov jugoslovanskih proizvajalcev, zraven pa tudi široka izbira pijač. Zanimanje za »teden sira« je bilo med kupci od blizu in daleč izredno, izkupiček od prodaje pa je bil temu primeren.

Turistična poslovna skupnost Bled je v sodelovanju s hotelom Golf prejšnji mesec organizirala gostovanje slovenske kuhinje v Zrenjaninu, kot povračilo gostovanja banatske kuhinje na Bledu. Kuharje je v Zrenjaninu vodil vodja kuhinje hotela Golf Franc Stuček. Sočasno so v vseh večjih vojvodinskih mestih odkoder je največ gostov v zimski sezoni, v sodelovanju s turističnim društvom Bohinj in Kranjska gora organizirali turistične propagandne razstave.

V stalni fotogaleriji »Pasaža« v radovljiški graščini je fotokino klub Radovljica 8. oktobra zvečer odprl letos že četrto razstavo fotografije foto-kino kluba »Mavrica« Radomlje. Razen 24 del, ki jih razstavlja deset članov, se z devetimi deli predstavlja na razstavi tudi šest pionirjev tega kluba.

V graščini Grimšice na Bledu je bilo pod pokroviteljstvom radovljiške Almire 15. oktobra tradicionalno srečanje pesnikov in pisateljev-začetnikov Gorenjske, ki ga vsako leto v drugi občini organizirajo zveze kulturnih organizacij gorenjskih občin. Srečanja se je udeležilo 17 pesnikov in pesnic.

V okviru 30-letnice Društva za raziskave morja in podvodne športe iz Ljubljane je bilo 9. oktobra na Blejskem jezeru 9. odprto prvenstvo Slovenije v podvodni orientaciji. V deževnem vremenu in zelo dobri organizaciji se je pomerilo 38 tekmovalcev in tekmovalk iz osmih jugoslovanskih klubov.

XIII. SREČANJE TURISTIČNIH DELAVCEV GORENJSKE

Letošnje XIII. srečanje turističnih delavcev Gorenjske je bilo v soboto, 16. oktobra, v Kranjski gori. Udeležilo se ga je okrog 150 prizadevnih delavcev turističnih društev Gorenjske turistične zveze in gostov. Med njimi sta bila tudi Štefan Nemec, sekretar medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko in Franc Brelih, predsednik Skupščine občine Jesenice.

Udeležence srečanja so nekaj po 15. uri sprejeli predstavniki Gorenjske in občinske turistične zveze ter Turističnega društva Kranjska gora, ki so pripravili program ter poskrbeli za dobro počutje udeležencev. Po sprejemu so si ogledali naselje in nekaj najpomembnejših turističnih zanimivosti kraja, nato pa so odšli v hotel Larix, kjer se je odvijal nadaljnji program.

V kulturnem delu, ki je bil na začetku, sta nastopila folklorna skupina iz Podkorena in moški pevski zbor Marjan Vodopivec iz Kranjske gore. Navzoče je pozdravil Zvonko Teržan, predsednik Gorenjske turistične zveze, ki je med drugim poudaril pomembnost nove delegatske organiziranosti zveze in uspešnost sodelovanja z vsemi družbenopolitičnimi in strokovnimi turističnimi organizacijami. V kratkem je opisal uspešno delovanje komisij za turistični podmladek, za varstvo okolja in za izdajanje revije Gorenjske, ki ima žal še premalo naklade in zato visoke stroške izhajanja. Poudaril je pomembno in uspešno delo gorenjskih turističnih društev, ki so gibalo turistične dejavnosti na Gorenjskem, kakor tudi za varovanje in olepšanje okolja.

Navzoče je pozdravil tudi Franc Brelih in dejal, da se v občini namenja turizmu posebno pozornost, takoj za železarstvom. V kratkem pregledu je navedel, da je turizem v lanskem letu prispeval 3,5 milijona dolarjev ali 25 % celotnega deviznega dohodka. V letošnjem letu je ta žal upadel za 12 %, kar bo v prihod-

nje zahtevalo večje in dodatne napore, da se stanje popravi. Potrebno bo bolje izkoristiti obstoječe naravne možnosti za nadaljnji razvoj turizma na tem področju. Udeležence je pozdravila tudi Lojzka Pikon, predsednica občinske turistične zveze Jesenice.

Ob velikem zanimanju in pričakovanju je nato posebna komisija pod vodstvom Rada Hočevarja izvedla finale kviza o poznavanju jeseniške občine. Prvo mesto je s 30 točkami svojila ekipa osnovne šole 16. december Mojstrana, drugi

so bili člani turističnega podmladka osnovne šole France Prešeren Kranj, ki so dobili 18 točk, tretje mesto pa je pripadlo ekipi osnovne šole Karavanških kurirjev NOV Koroška Bela, ki je prejela 17 točk. Ekipa, ki se je uvrstila na prvo mesto, je prejela prehodni pokal, vsi člani ekipe pa se bodo udeležili nagradnega izleta.

Ob tej priložnosti so objavili tudi imena učencev, ki so v posameznih razredih najbolje napisali naloge s turistično vsebino. Med učenci petih razredov je bila najbolje ocenjena naloga Jureta Koširja iz Mojstrane. Med šestošolci je bila najboljša Mateja Sedaj s Koroške Bele med sedmošolci Tomaž Pšenica iz Mojstrane, med osmošolci pa je bila najboljša naloga Alenke Makarovič z osnovne šole Tone Čufar Jesenice. Njihove naloge je prebrala Alenka Krišelj, prosvetna delavka iz Pred-dvora.

Na srečanju so razglasili tudi rezultate tekmovanja vseh vrst dejavnosti, ki jih opravljajo turistični podmladki. Posebno priznanje je prejel podmladek turističnega dru-

štva Naklo, ki se glede na to, da ne deluje na šoli, ocenjuje posebej. Od šolskih podmladkov pa so bili najboljše ocenjeni podmladki osnovnih šol 16. december Mojstrana, dr. Josip Plemelj Bled in Simon Jenko Kranj.

Predsednik komisije za varstvo okolja Janez Por iz Cerkelj je nato objavil rezultate tekmovanja o urejenosti krajev na Gorenjskem. Posebna komisija jih je ocenjevala od 25. do 28. avgusta na osnovi predlogov občinskih komisij.

Na prvo mesto se je uvrstilo Turistično društvo Bled, ki je bilo

ocenjeno s 102,6 točke, druga sta bila TD Bohinj-jezero in TD Škofja Loka, ki sta prejela po 101,3 točke, na tretje mesto pa sta se uvrstila TD Cerkle in TD Lesc, ki sta bila ocenjena z 98 točkami. Prvo društvo je prevzelo prehodni pokal, druga dva sta prejela umetniški sliki, tretja dva pa posebna priznanja.

Drugi kraji oziroma turistična društva so se v teh prizadevanjih uvrstila po naslednjem vrstnem redu: Kranj, Žirovnica, Kokrica, Begunje, Selca, Naklo, Poljane, Dovje-Mojstrana, Rateče in Podlublje. B. B.

PRED LETNO SKUPŠČINO VEZISTOV NOV GORENJSKE

V petek, ob 16. uri, bo v prostorih PTT na Primskem v Kranju redna letna skupščina pododbora vezistov NOV za Gorenjsko. Od nekaj nad dvesto še živčih, se bo skupščine udeležilo predvidoma približno 60 članov. Glede na njihovo povprečno starost, približno okrog 65 let, jih je namreč precej bolnih, tako da se težko podajo z doma.

Na občnem zboru, kateremu bodo prisostvovali tudi vezisti JLA, predstavniki PTT delavcev Gorenjske, delavcev Iskre, člani radioklubov na Gorenjskem in predstavniki sekcije vezistov Slovenije, bodo pregledali delo v minulemu letu in sprejeli program dela za prihodnje. Glede na to, da je potekel mandat odbora, bodo izvolili novega.

V gradivu za poročila, ki sta jih pripravila predsednik in tajnik, je rečeno, da sta bila v minulemu obdobju poleg pododbora zelo delavna tudi aktivna občina Kranj in Radovljica, ki sta opravila vse naloge, predvidene v programu. Tržiški aktiv je ponovno poizvil svojo dejavnost, aktivna jeseniška in škofjeloška občina pa sta imela predvsem organizacijske težave, ker predsednik in tajnik nista bila iz istega kraja. Za pododbor je poleg številnih srečanj in udeležbe na spominskih prireditvah najbolj pomembno to, da se je zelo uspešno povezal z vezisti JLA

v vojašnici Stane Žagar v Kranju, s katerimi zelo uspešno sodeluje in s mlade veziste prenaša svoje izkušnje iz NOB.

Za letno skupščino so pripravili tudi osnutek programa dela, ki ga bodo predložili navzočim v razpravo, dopolnitev in sprejem. Poglavitne naloge v njem so nadaljevanje zbiranja gradiva za monografijo zvez v NOB, udeležba na šestih tradicionalnih srečanjih vezistov, priprava predlogov za oddih v PTT domovih, podelitev priznanj jubilarantom, poživitev dela aktivov, sodelovanje z občinskimi odbori ZZZB NOV, PTT delavci, delavci Iskre, radioklubi in drugimi.

Pri tem naj povemo, da vezisti nov Gorenjske zelo radi pridejo na svojo letno skupščino. To je namreč zanje prijetna priložnost, da se zopet vidijo in pogovorijo o vsem, kar so težkega in prijetnega doživeli in o svojih načrtih delovanja v prihodnje. B. B.

Zmagovalna ekipa kviza v Kranjski gori s svojo mentorico, desno predsednik komisije za turistični podmladek pri GTZ (Foto B. Blenkuš)

LEPO JE BILO NA NAŠEM IZLETU

Za izlet so se člani Društva upokojencev Jesenice zelo zanimali, saj program izleta ni bil samo zanimiv, ampak tudi vsakomur dostopen, saj so udeleženci plačali le 250,00 din za vse stroške, ostalo je prispevalo društvo.

Na izlet nas je 13. oktobra že v jutranjem času odpeljal z Jesenic Integralov avtobus. Udeleženci niso bili samo z Jesenic, tudi iz drugih društev so bili, tako, da nas je bilo skupaj kar 50. Poučni izlet je vseboval ogled muzejev, Kumrovc in kopanje v Atomskih toplicah, organiziralo pa ga je društvo upokojencev Jesenice. Vreme je bilo ta dan ugodno, čeprav nas je pretežni del poti spremljala gosta megla, ki se je razpršila šele na drugi strani Višnje gore, potem pa nas je gredo toplo sonce domala ves dan.

V Kostanjevici smo imeli daljši postanek. Tu smo si najprej ogledali na prostem postavljen zbirko skulptur Forme vive, ki obsega več kot 100 raznih kiparskih del, izklesanih iz posebnega hrastovega lesa, ki so jih izdelali kiparji z vsega sveta. Prijazni vodič nam je povedal, da je tudi letos vladalo za Formo-vivo veliko zanimanja, prešli so več kot 70 prijav. Sodelovalo pa je lahko le šest umetnikov, in sicer iz Japonske, Venezuele, Indije, Kanade, Nemčije, Italije in Jugoslavije. Z zanimanjem smo si ogledovali veliko arhitekturno poslopje, kjer je bil nekoč samostan, danes mu ljudje pravijo grad. Spomeniško varstvena služba Slovenije obnavlja ogromno stavbo že več kot 20 let. Tu je galerija Božidarja Jakca, zbirka likovnih del Jožeta Gorjupa in Toneta Kralja, najzanimivejša pa je slikarska zbirka starih mojstrov, ki je bila nekoč v samostanu Pleterje. Vodič je povedal, da so te slike zavarovane za ogromne zneske, ki gredo v stare milijarde.

Ker smo se predčasno pripeljali v Brežice, smo se lahko napotili najprej na ogled Posavskega muzeja, ki domuje v tamkajšnjem gradu. Prijetna tovarišica Stiplovska, ki že 33 let opravlja delo muzejskega vodiča, nam je povedala, da so prvo gradivo za muzejsko zbirko darovali zasebni zbiratelji tik pred drugo svetovno vojno. Čeprav so bila muzejska prizadevanja potem za dalj časa pretrgana, so že v letu 1949 odprli stalno muzejsko razstavo. Danes so vsi prostori razen kleti namenjeni muzeju in drugim kulturnim prireditvam. V 30 prostorih je razporejena arheološka in etnološka zbirka, unikati in prizorišča iz kmečkega upora, zbirka baročnega slikarstva in zgodovinska zbirka iz NOB. V zadnjem prostoru je stalna razstava slikarja in grafika, domačina Franja Stiplovskega, ki je bil ustanovitelj Posavskega muzeja. Razsežnost muzeja je ogromna, zato nam je bilo žal, da se nismo mogli bolj poglobiti v številne zanimivosti.

Kosili smo v domu brežiških upokojencev. Okusnemu obroku so primaknili še čašico vina, ki se je vsem prileglo. Neverjetno se nam je zdelo, da je DU v Brežicah lastnik velikega doma, kjer domuje 98 upokojencev. V teku so gradbena dela še za 20 dodatnih postelj.

Poslovili smo se od prijaznega osebja in nadaljevali vožnjo med vinskimi gorami tja do Kumrovc in se ustavili v bližini rojstne hiše maršala Tita. Potem smo se napotili do mladinskega doma. Pred nami je bila večja skupina mladih iz sosednje republike. Dom je čudovita fantazija arhitekture, ves razgiban in

mlad kot bi imel krila in se lepo staplja z nazivom - mladinski dom. Po ogledu smo nadaljevali pot proti Atomskim toplicam. Le malo časa smo imeli za »namakanje« v topli vodi tamkajšnjega hotela, kajti pred nami je bila še dolga pot. Čeprav nas je že lovila noč, nismo mogli mimo Trojan. Nakupili smo krofov, se odžejali in se odpeljali naprej. Potem je pričelo še deževati, vendar vožnja ni bila dolgočasna, saj ni manjkalo vesele pesmi, posrečenih dvotipov in sproščenega smeha.

Prvi izlet z istim programom in enakimi pogoji je DU Jesenice organiziralo že 6. oktobra, ker pa je bilo prijav preveč, je društvo ta dan izlet ponovilo in tako z izleti v letošnjem letu zaključilo.

Iv. Torkar

Člani Društva upokojencev Jesenice na izletu v Kumrovcu (Foto J. Mrovlje)

JESENIŠKI INVALIDI V PULJU

Društvo invalidov Jesenice je 8. oktobra pod vodstvom Marice Potočnikove za svoje člane organiziralo tridnevni izlet v Pulj. Na pot smo šli z vlakom ob 8. uri zjutraj do Ljubljane, kjer smo prestopili na vlak za Divačo. Ob prijetnem kramljanju nam je vožnja hitro minila.

V Divači smo se nekoliko premočeni, vendar dobre volje v restavraciji okrepčali in kmalu je prispel vlak, ki nas je odpeljal soncu naproti - na morje - v Pulj.

Naš vodič je imel nemajhne težave, da je v prepolnem vlaku organiziral sedeže za vse naše invalide, da smo se kolikor toliko udobno pripeljali na cilj. Tam sta nas čakala dva avtobusa, ki sta nas pripeljala do hotela Brioni. Kdor še ni bil tam, naj povem, da je to zelo velik in lep hotel, kjer smo se v lepih sobah dobro nastanili. V hotelu je bilo še dosti tujcev. Po dolgi vožnji se nam je topla voda v bazenu zelo prilegala, kakor tudi obilna večerja.

Naslednjega dne smo si ogledali znano puljsko arenno in druge znamenitosti mesta. V areni je bilo

razstavljenih mnogo amfor, nadalje stiskalnice za olje in grozdje ter mnogo drugih zanimivosti iz prejšnjega stoletja. Nas ženske so zanimale tudi trgovine in seveda cene. Prišle smo do zaključka, da je v Pulju ceneje kot na Jesenicah.

Tudi vreme nam je bilo naklonjeno, z izjemo vetra, ki nas je s svojo kraško neizpeto melodijo božal in kodral valove, sicer bi se lahko še sončili.

Kar prehitro nam je minil čas, ko smo morali zapustiti ta prečudoviti mediteranski svet in se odpeljati proti domu. Požrtvovalna vodička nas je zbrala in njej gre zahvala, da smo v polnem vlaku spet dobili sedeže in se polni lepih vtisov in doživetij vrnili domov.

Krista Frumen

DRUŠTVO UPOKOJENCEV JAVORNIK-KOROŠKA BELA ŽELI ŠIRITI SVOJO DEJAVNOST NA KULTURNEM PODROČJU

Upravni odbor društva je na svoji seji v mesecu septembru razpravljal o delu društva v zimskem času 1982/83. Člani odbora so se odločili, da je potrebno razširiti kulturno dejavnost.

Za člane, ki si želijo razvedrila, je v domu društva na Javorniku več možnosti. V pritličju sta dve gostinjski sobi. Tam se člani razvedrijo ob prijetnih pogovorih in okrepčilu. Lahko berejo časopis in igrajo šah ali karte.

V kletnih prostorih imata vaje oba pevski zbor. Starejši je moški zbor, ki nujno potrebuje nove, čiste glasove mlajših upokojencev, in mlajši ženski pevski zbor. Ta prepeva šele pol leta. Nekatere članice tega zbora so že izkušene pevke, z mnogo znanja, druge so v zborovskem petju začetnice, pa želijo z vztrajnim in sistematičnim delom tudi doseči nivo dobrega amaterskega zbora.

V istih prostorih pridno vadi folklorna skupina, ki je imela v letu 1982 nekaj opaznih nastopov pred številnimi gledalci. Zelezarno je zastopala na srečanju folklornih skupin na Bledu, nastopala pa je še v Postojni, na Lisci, pa tudi v zamejstvu - v Tolmezzu v Italiji.

V domu društva so od jeseni 1981 lepo urejeni prostori v nadstropju. Dve lepi sončni sobi in bivša kuhinja so slabo izkoriščene. V njih se enkrat tedensko sestajajo žene, članice krožka za ženska ročna dela.

Prav bi bilo, da bi bili ti prostori bolj uporabljeni in da bi v njih živela razširjena kulturna dejavnost društva. Zato so se člani odbora odločili za dvojce:

Razširiti delo krožka za ročna dela. V krožek se lahko vpišejo tudi žene in dekleta, ki niso članice društva upokojencev in ki pri ročnem delu nimajo izkušenj, imajo pa veselje in želijo, da bi se naučile katero od tehnik ročnega dela. Če bi se prijavile začetnice, bi jim v društvu pripravili sistematičen pouk ročnega dela. Nove članice krožka bomo z veseljem sprejeli, jim dali pojasnila in jih vpisali vsak petek od 16. do 17. ure v zgornjih prostorih doma upokojencev na Javorniku.

Ustanoviti domsko knjižnico in v njej klub bralcev dobre slovenske knjige. Knjige so vedno dražje in lahko trdimo, da jih upokojenci ne morejo kupovati. Mnogi od njih pa radi berejo. Društvo nima toliko denarja, da bi nabavilo nove knjige za knjižnico. Zato so se odločili, da pripravijo »akcijo zbiranja knjig za knjižnico«.

Brez dvoma imajo številni krajani stare knjige in revije, morda shranjene v zabojih na podstrešju. Zakaj

ne bi to, ki leži nekoristno, nekomu koristilo. Samo nekoliko truda in volje je potrebno, pa pregledati, kaj imamo takega po naših stanovanjih. Knjige, ki so v slabem stanju, bi dali vezati, pa bi ponovno lahko razveseljevale in izobraževale bralce. Tiste, ki se bodo temu vabilu odzvali, vabimo v dom vsak torek od 9. do 12. ure ali v petek od 16. do 17. ure. Če je knjig več, bi jih zastopniki društva prišli iskat na dom. Imena vseh darovalcev bomo objavili.

Ko bomo knjižnica urejena, si bodo krajani (ne le člani društva, tudi ostali), lahko knjige izposojali, ali pa jih bodo prebirali v prijetno toplem prostoru ob skodelici čaja ali kave. V okviru »kluba bralcev« bomo pripravili tudi kulturne večere. Tako nam bodo zlasti ob raznih obletnicah kulturni delavci kaj povedali o življenju in delu naših in tujih literarnih ustvarjalcev.

Če bo le mogoče, bo imela knjižnica poleg dnevnega časopisa tudi domače tedenske in mesečne revije. Vljudno vabimo krajane naše krajevne skupnosti in ostale občane k sodelovanju in uresničevanju naših načrtov.

Odbor društva upokojencev Javornik-Koroška Bela

VII. SREČANJE MLADINSKIH AKTIVISTOV IN BORCEV NOV NA JAVORNIKU

V soboto, 23. oktobra ob 19. uri, bo v prostorih delavskega doma Julke in Albina Pibernik na Javorniku tradicionalno srečanje mladinskih aktivistov NOB.

Kulturni program so pripravili: ženski oktet pevskega zbora Milko Škoberne s solisti in recitatorji.

Pripravljalni odbor vabi nekdane borce in aktiviste, da se srečanja zanesljivo udeležijo.

Pripravljalni odbor

K INTEGRACIJI RAZKOSANEGA DELA

2

1. VELIKOST PODJETJA

Eksperimenti v skandinavskih deželah vključujejo podjetja zelo različnih velikosti, vendar pa so manjša podjetja napravila večji napredek k razvijanju in preskušanju novih metod. Razumljivo je seveda tudi, da so v manjših podjetjih posledice sprememb veliko bolj opazne.

2. DELOVNE METODE IN TEHNOLOGIJA

Stališče, ki ga zagovarjajo danski raziskovalci je, da je v stroju upravljanju sprememb treba prilagoditi vrsti tehnologije.

3. SESTAV DELAVCEV

Na Danskem so bile eksperimentalne delovne skupine, ki so napravile največji uspeh v smeri razvijanja določene stopnje avtonomnosti, sestavljene v glavnem iz kvalificiranih delavcev. S sredstvi svobodnejšega načrtovanja dela in vzajemno pomočjo znotraj delovnih skupin so lahko polkvalificirani delavci opravljali manj zahtevna dela, istočasno pa so se usposabljali za opravljanje zahtevnih del.

Sestav delavcev po spolu, starosti in kvalifikaciji ima zelo velik vpliv na hitrost, s katero se dogajajo spremembe v oblikovanju delavske participacije.

Zanimivo je, da so se vsem motnjam in spremembam v delovnem procesu najbolj upirale ženske. To je predstavljalo v raziskavi na Norveškem največ težkih problemov. Ženske so vse odločitve v zvezi z delitvijo in potekom dela prepuščale moškim v skladu s staro delovno kulturo, ki je seveda v konfliktu z nemotenim delovanjem delovne skupine. Poleg tega tudi mlade ženske sploh niso bile zainteresirane za delovne rezultate. Čeprav teoretično obstaja nevarnost, da se tudi znotraj delovne skupine izrazi statusna diferenciacija glede na neizenačeno kvalifikacijsko strukturo, se je v Thorsrudovi raziskavi pokazala kot pomembna. Pojavila se je nizka diferenciacija med delovnimi vlogami, ki pa ni bila toliko odvisna od kvalifikacij kot od konvencionalne delitve med spoloma. Pokazalo se je, da ženske navadno svojo delovno vključitev zaključijo na ravni, ki si prislužijo zadovoljiv dohodek, s katerim povpičujejo družinski dohodek. (Zelo podoben odziv so dajale ženske tudi v slovenski raziskavi. Poskus uvajanja samoupravnih delovnih skupin v TOZD lesno industrijske veje). Paradoksalno je, da delavci, ki imajo tak instrumentalen odnos do dela v anketah navadno izražajo največje zadovoljstvo z delom.

4. IZKUŠNJE, INFORMIRANJE, IZOBRAZBA

V podjetjih, v katerih so demokratične osnove upravljanja že bile prisotne, je proces sprememb, ki jih je prinesel eksperiment, stekel brez večjih zapletov in je bil do konca eksperimenta že popolnoma vpeljan; medtem ko se organizacije brez izkušenj za demokratično, eksperimentalnim spremembam niso mogle prilagoditi tako, kot so želeli raziskovalci na Danskem. Informiranje o demokratičnih spremembah, ki so ga raziskovalci najprej izvajali v oblikah masovnih sestankov, se je pokazalo kot uspešnejše, če so ga izvajali za manjše skupine delavcev in v delovnem času.

5. INICIATIVA

V raziskavah, ki so napravile velik napredek, se je pokazalo, da je bil vedno potreben nek psihološki element, ki je povzročil, da je eksperiment lahko stekel, to je bilo zaupanje delavcev v uspeh in razvoj.

6. IZBOR EKSPERIMENTALNEGA OKOLJA

Najboljši rezultati so bili doseženi z izborom delovne skupine z jasno določenimi mejami med njo in ostalim delom organizacije, tako da je bilo možno takoj določiti začetek in konec dolžnosti in odgovornosti te enote. Prav tako je pomembno, da grupa deluje skupaj v enem fizičnem okolju. Grupa mora imeti tudi jasno določen obseg in predmet odločanja.

7. ČASOVNI FAKTOR

Od trenutka, ko je bila sprememba narejena, poteče določen čas do tedaj, ko se pojavijo rezultati. Dolžina tega obdobja je odvisna od različnih dejavnikov znotraj in zunaj skupine in lastnosti spremembe. Naloga raziskovalcev je, da izbirajo in prilagajajo eksperimentalni skupini take spremembe, ki dajejo najhitrejša in najboljše rezultate. Eksperimentalna obdobja trajajo v Skandinaviji v podjetjih po več let in jih prekinjajo z daljšimi ali krajšimi odmori, v katerih ugotavljajo spremembe.

8. STROŠKI

V danski raziskavi, ki so jo izvajali v sedmih podjetjih, so se stroški gibal od 1,5 do 2 odstotka celotnega dohodka obratov. Stroški so bili seveda breme podjetij, v katerih se produktivnost ni povečala.

Vrsta demokratičnih sprememb v eksperimentalnih delovnih skupinah

I. SMISELNOST DELA

Novi organizacijski vzorec, ki se je izoblikoval v Thorsrudovi raziskavi, se je razširil s pomočjo aktivne vloge delav-

cev, ki jim je ustrezala razširitev in načrtovanje njihovega dela ter izboljšanje pogojev za usposabljanje v delu. Na znanstvenem upravljanju temelječo organizacijo je izpodrinil nov vzorec polavtonomnih delovnih skupin.

Thorsrudovi eksperimenti veljajo za najbolj sistematične in uspešne. Obsegajo spremembo delitve dela, ustanavljanje delovnih skupin, skupinsko nagajevanje in redefinicijo ter reorganizacijo vodenja.

Delo, koordinacija dela in komunikacije znotraj delovne skupine postanejo nove funkcije delovne skupine in razširjajo osebno svobodo pri delu.

Smiselnost dela je verjetno ena najpomembnejših pridobitev delovnih skupin, ki v občutni meri prispevajo k večjemu zadovoljstvu delavcev ob delu.

Smiselnost dela izhaja iz bolj na široko zastavljene delitve dela, ki omogoča, da si skupina samostojno razporeja delo, opravlja kontrolo nad opravljenim delom in ima jasno predstavo o produktu svojega dela. Ne nazadnje nosi smiselno delo v sebi tudi izobraževalne možnosti. Optimalna združitev socialnega in tehničnega sistema v podjetju omogoča, da postane delo za delavca smiselno.

K povečanju zadovoljstva delavcev in njihove produktivnosti prispevajo še variacije delovnih vlog, višja stopnja sodelovanja v odločanju, več odgovornosti, pri čemer se z rotacijo delovnih vlog nenehno povečuje notranja mobilnost in kohezivnost grupe. Stopnja kohezivnosti delovne skupine je v tesni povezavi z delavčevimi navezanostjo na skupino in vlogo v njej in identifikacijo z organizacijskimi sistemov v celoti.

II. PRODUKTIVNOST

Produktivnost se po ne povsod enako dolgem obdobju dogesije in stagnacije praviloma poviša in raste v delovnih skupinah na Norveškem po šest odstotkov letno.

Povišane produktivnosti ne moremo pripisovati hitrosti delovnih operacij, temveč dejstvu, da je prvič, padec produktivnosti, ki navadno spremlja uvajanje novo zaposlenih delavcev, manjši, drugič, navadno ni zastojev in izgubljenega časa, tretjič, v delovne metode so vpeljane izboljšave, četrtič, delavci znajo rokavati z več kot enim orodjem in strojem, petič, večja odgovornost in pozitiven odnos do dela, zmanjšano število pritožb in drugih nesporazumov.

Skupinski sistem po drugi strani izboljšuje kvaliteto produktov ter znižuje stroške vzdrževanja delovnih orodij in strojev.

Thorsrud omenja, da so se mnogi bali, da bi novi sistem delavskega sodelovanja lahko zaviralno vplival na hitrost odločitev, ki so potrebne v delovnem procesu. Čeprav je sprejemanje odločitev včasih res počasnejše, pa je bolj pomembno to, da je izvajanje odločitev hitrejša, ker jo sprejme celotna skupina.

(se nadaljuje)

KURIRJI ZAKLJUČILI LETOŠNJE AKCIJE

Dež, megla in mraz tudi v soboto, 9. oktobra, niso mogli preprečiti velikega zaključnega slavlja kurirjev NOV. V Srednjem vrhu nad Martuljkom smo odkrili še zadnjo, to je 40. ploščo kurirskim postajam na Gorenjskem, in sicer na mladinskem domu v Srednjem vrhu, ki označuje kraj, kjer je med NOB delovala kurirska postaja G 32.

Proslava se je pričela ob 11. uri. Dom mladih v Srednjem vrhu pa je bil že kmalu po deseti uri poln. Napolnili so ga predvsem pionirji osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora. Od ceste v dolini pa vse do mladinskega doma na Srednjem vrhu jih je spremljal dež. Kljub temu so veseli in nasmejani sledili svojim mentorjem in na proslavi izvedli bogat kulturni program. Ob koncu so bili prikrajšani le za urice, ki bi jih lahko preživeli z nami, a so se morali mokri vrniti v dolino. Vseeno pa so bili ponosni, ko so prevzeli v varstvo štirideseto, to je zadnjo ploščo, ki označuje kraj, kjer so med NOB partizanski kurirji kurirske postaje G 32 v zelo težkih pogojih opravljali svoje naloge. Ponosni so bili, da jim je ploščo izročil v varstvo narodni heroj Franc Avbelj — Lojko in ponosni na svoj pionirski prapor, na katerega jim je predsednik pododbora kurirjev Gorenjske Franc Fojkar pripel pionirski znak kurirjev Slovenije.

Govor, ki ga je imel na proslavi Janez Kavčič-Orlov, je tako pomemben za nas vse, predvsem pa za mlade, ki bodo organizirali množične pohode od plošče do plošče, ki označujejo kurirske postaje po sledih partizanskih kurirjev, da ga v nadaljevanju objavljamo v celoti.

Ob zaključni slovesnosti v Srednjem vrhu so najbolj prizadevnim tovarišicam, tovarišem in organizacijam oz. društvom podelili priznanja in sicer:

Zlato pisno priznanje so prejeli: KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana, Andrej Malenšek, mentor foto krožka OS Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela, Zinka Kavčič iz Kranja in Lojzka Hafner iz Škofje Loke.

Zlato znak »KURIR NA JAV-KI« so prejeli: Ivan Starman-Rajko, komandir kurirske postaje G 32, Vera Gartner, Pavel Krznarič, Ivan Saksida in Ivan Lavtizar-Oto kot najmlajši kurir na G 32, saj mu je bilo takrat komaj 15 let.

Srebrno plaketo kurirjev Slovenije so prejeli: Franc Taler, Justin Taler, Franc Salberger in Aleš Gasperlin.

Zlato plaketo kurirjev Slovenije je prejel: Franc Pesjak.

Kako pomembno delo smo opravili s postavitvijo 40 plošč kurirskim postajam, kakšno vlogo naj bi odigrale v bodoče, ko bo stekla zve-

za po sledih partizanskih kurirjev Gorenjske, so s svojo prisotnostjo na proslavi na Srednjem vrhu potrdili tudi gostje, ki so se nam pridružili: PTT Kranj — kot pokrovitelj kurirjev Gorenjske ga je zastopal Silvester Novak, PTT TOZD Jesenice je zastopal predsednik delavskega sveta Martin Podvratnik, družbeno-politične organizacije občine Jesenice pa predsednik občinskega sveta sindikatov Branko Iskra. Odkritju so prisostvovali tudi preživeli kurirji te postaje, predsednik pododbora kurirjev Gorenjske Franc Fojkar, podpredsednik Janez Kavčič-Orlov in tajnik Franc Hafner. Na njihovih obrazih je bilo čutiti radost ob zmagi in izvršeni nalogi. Prav tako takih občutkov ni mogel skriti tudi Jože Pekelj-Krištof, komisar IV. relednegega sektorja.

Poleg številnih drugih gostov se zahvaljujemo za navzočnost tov. Hlebanju, predsedniku krajevnne skupnosti Kranjska gora, ki je veliko

pripomogel, da je bilo to naše srečanje tako veselo in pristrano.

Na vseh proslavah in srečanjih pa je sodeloval tudi naš stari partizanski harmonikar Tone Benedik iz Škofje Loke, ki je kot zadnji partizansko pesem zaigral »Ko v ranem jutru ptički so zapeli...«. To pesem je napisala njegova sestra Pavla padlemu partizanu Živku, ki je 1943. leta padel v Poljanski dolini in končno velja tudi kurirju G 32, ki je pri opravljanju svoje naloge dal svoje življenje. O tem dogodku je pripovedoval tudi pionirjem osnovne šole Gorenjskega odreda iz Zirovnice, ki so prav v teh dneh bivali v tem domu v okviru Glasbene mladine Slovenije. Prisostvovali so odkritju plošče in se nam potem pridružili na srečanju v veselju in pesmi. S svojim mentorjem Slavkom Mežkom so nam tako iz srca prepevali, da skupaj preživeti uric ne bomo pozabili ne mi ne oni.

Končno smo se le morali posloviti. Deževati je prenehalo in celo sonce se je prikazalo. Pred nami so se pokazali zasneženi vrhovi Julijcev, iz koč pa je odmevala pesem žirovniških pionirjev: »Lepo je v naši domovini biti mlad...!«

Jaka Klinar

V ISKRI NA BLEJSKI DOBRAVI BODO LETNO PRIHRANILI 280.000 kWh ENERGIJE

Z drugačno razporeditvijo svetlobnih teles v proizvodnji hali ISKRE TOZD TELEKOMUNIKACIJE na Blejski Dobravi, bodo ob enaki ali boljši osvetlitvi delovnih mest letno prihranili več kot 280.000 kWh energije. Predlog je obravnavala podkomisija za inovacije in bodo za njegovo realizacijo potrebni le minimalni materialni stroški.

»Prava ideja ob pravem času« je bila ugotovitev podkomisije za inventivno dejavnost v ISKRI na Blejski Dobravi, ko ji je bil posredovan predlog za drugačno razporeditev svetlobnih teles v proizvodni hali tovarne. S to razporeditvijo bi namreč lahko dosegli zmanjšanje števila svetlobnih teles za 45,6% ob enaki ali celo boljši osvetlitvi posameznih delovnih mest. Poleg tega pa bo možno tudi posamično vklapljanje in izklapljanje svetlobnih teles, kar je še posebej pomembno za razsvetljavo v popoldanski izmeni, ko dela le 50–60 delavk, pa morajo po sedanjem načinu razsvetljave goreti praktično vse luči.

Ce k temu dodamo še to, da so svetlobna telesa tudi največji porabnik električne energije v tovarni (okrog 70% vse energije gre za razsvetljavo), smo povedali že skoraj vse.

Z realizacijo tega predloga bodo po oceni strokovnih služb, ki so na-

pravile izračun, letno prihranili okrog 280.000 kWh energije, kar se bo veliko poznalo tudi pri porabljenih sredstvih, saj so izdatki za porabljen električno energijo na sedmem mestu po višini (iz bilance uspeha).

Materialni stroški za realizacijo predloga bodo znašali manj kot 60.000 din, kar je v primerjavi z gospodarskim prihrankom praktično zanemarljivo. Poleg tega bodo vsa dela opravili sami in to popolnoma brez motenja proizvodnje.

S premeščanjem bodo pričeli še v tem mesecu, akcijo pa bi zaključili do konca leta.

Na koncu velja še pripomniti, da je podkomisija za inovacije predlog ocenila v skladu s samoupravnim aktom, ki obravnava inventivno dejavnost v SOZD ISKRA. Predlagano je izplačilo akontacije v višini 23.000 din, ki jo bo avtor predloga, Mitja Čebulj, prejel takoj, ko bo predlog realiziran.

D. B.

NADALJNI RAZVOJ TURISTIČNE INFRASTRUKTURE KRANJSKE GORE IN OKOLICE

Delovna skupina družbeno-političnih organizacij, ki je obravnavala problematiko razvoja turistične infrastrukture Kranjske gore in okolice je ugotovila, da je razvoj nakazan in obdelan v strokovnih študijah v preteklih letih in sprejet pri pristojnih občinskih in krajevnih organih. Razen tega je bila izdelana študija za dolgoročni razvoj tega območja do leta 2000, ki jo je potrdila skupščina krajevnne skupnosti Kranjska gora.

Glede na trenutno situacijo in potrebe pa v zvezi s tem menijo, da je vsa prizadevanja treba ta čas usmeriti v izvršitev petih najpomembnejših nalog. Kot prvo naj bi v Trebežu v Kranjski gori uredili nov sistem žičnic tako, da bi bile proge povezane s smučišči na pobočjih Vitranca. Program izgradnje teh žičnic je izdelan, projekti pa so v glavnem že tudi pripravljeni. Kot drugo poglavito nalogo menijo, da bo treba čimprej dopolniti sistem žičnic in smučišč na območju Podkoren — Planica in zgraditi poligon za treninge v slalomu in veleslalomu. Sistem poligonov za trening bodo uredili tako, da bo lahko služil pripravam tekmovalcev kot tudi turističnemu smučanju. To nameravajo uresničiti v sodelovanju s telesnokulturnimi organizacijami SRS in Smučarsko zvezo Slovenije. V tretji sklop nalog sodi dopolnitev izgradnje tekaških prog in nabava ustreznega stroja za urejanje teh

prog. Poleg povečanja prenočitvenih zmogljivosti apartmajskega tipa, ki ga načrtujeta Gorenjka in Kompas, si bodo v okviru četrte naloge prizadevali, da bodo ob Porentovem domu uredili zimsko letni kamp. Kot peto nalogo so si zadali prizadevanja za izboljšanje in povečanje trgovske mreže ter graditev in urejanje malih lokalov. Pri tem se predvsem velika potreba kaže v Jasni, kjer je staro leseno gostišče dotrajalo in bo na njegovem mestu treba postaviti ustrezno velik in ličen objekt.

Da bodo ta predvidevanja lažje in dejansko uresničevali, bodo ustanovili interesno skupnost, katere prva naloga bi bila zbiranje ustreznih sredstev za dograditev in ureditev omenjenega. Skupnost naj bi vodili dobri gospodarstveniki in tehnično strokovno usposobljeni prebivalci te krajevnne skupnosti na volonterski osnovi.

B. B.

KULTURNI KOLEDAR GORENJSKEGA MUZEJA

V mestni hiši je na ogled stalna arheološka, kulturno-zgodovinska in umetnostnozgodovinska zbirka ter stalna razstava del slovenskega kiparja Lojzeta Dolinarja. V drugem nadstropju iste stavbe si lahko ogledate stalno razstavo Ljudska umetnost na Gorenjskem.

V Prešernovi hiši sta odprta Prešernov spominski muzej in Jenkova soba. V galeriji Prešernove hiše si lahko ogledate razstavo Vizualna poezija avtorja Radomira Mašiča-Kule z naslovom Ego sum ego.

V galeriji mestne hiše je na ogled zgodovinska razstava Začetki organiziranega planinstva na Gorenjskem.

V baročni stavbi v Tavčarjevi 43 je na ogled stalna zbirka Narodnoosvobodilna borba na Gorenjskem in republiška stalna zbirka Slovenka v revoluciji. V galerijskih prostorih si lahko ogledate razstavo Otroški avtoportret, delo učenec 6. razredov osnovne šole Simon Jenko iz Kranja.

Na prehodu med Titovim trgom in Tavčarjevo ulico je odprta stalna zbirka Kulturnozgodovinski spomenik Kranja.

Razstave oz. zbirke so odprte vsak dan od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure, ob sobotah in nedeljah od 10. do 12. ure, ob ponedeljkih so zaprte.

V kasarni Staneta Žagarja v Kranju je odprt muzej Prešernove brigade. Na Zg. Jezerskem si lahko ogledate poznosrednjeveški restavrirani kulturni spomenik Jenkova kasarna, ki je opremljen z etnološkim gradivom.

PROŠNJA ZA SODELOVANJE PRI ZBIRANJU SLOVENSKE PRIPovedNE SLOVSTVENE FOLKLORE

V sekciji za ljudsko slovstvo pri Inštitutu za slovensko narodopisje (znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti) v Ljubljani je v pripravi zbirka slovenskega slovstvenega folklornega gradiva (bajke, pripovedke, pravljice, smešnice, uganke, pregovori), pri kateri želimo dati prednost novemu gradivu, ki ga bomo zbrali na terenu.

Prizadevamo si, da bi bila zbirka kolikor mogoče popolna, zato se z zaupanjem in prepričanjem, da naš klic ne bo zaman, obračamo tudi na cenjene bralce Železarja z naslednjo prošnjo:

Prosimo in vabimo vas, da bi bajke, pripovedke, pravljice, smešnice, uganke, pregovore in mogoče še kaj podobnega, kar živi v vašem okolju ali zgolj le še v spominu posameznikov iz mladih dni, zapisali in poslali na vaše uredništvo Železarja, ki bo zbrane posredovalo našemu Inštitutu za slovensko narodopisje. Veseli bomo, če se bo arhiv slovenskih ljudskih pripovedi, uganke, pregovorov pri omenjenem inštitutu obogatil z vašim prispevkom, saj to pomeni kamenček več v mozaiku slovenske kulture — v tem primeru slovstvene dediščine. Vaše delo bomo ustrezno citirali in na primeren mestu poudarili — kadar bo do predvidene izdaje pač prišlo.

Pri tem je treba opozoriti, da ne pridejo v poštev prepisi ali novine iz starih zbirk ljudskih pravljic, pripovedi ipd., saj te že imamo na razpolago in jih bomo vsekakor primerno upoštevali.

Druga možnost je ta, da nam na spodnji naslov sporočite naslove ljudi, za katere veste, da z njimi ljudsko oz. ustno oz. folklorno izročilo še živi. Ob priložnosti bi jih obiskali sami in njihove pripovedi posneli na magnetofonski trak.

V vsakem primeru pa prosimo, da navedete natančen naslov pripovedovalca, njegove rojstne podatke in poklic, prav tako tudi naslov in omenjene podatke zapisovalca ter kraj in datum zapisa oz. pripovedovanja.

Zanesljivo pričakujemo vašo pošto in vas v tem upanju prav lepo pozdravljamo.

Marija Stanonik
Inštitut za slovensko
narodopisje, ZRC SAZU,
61000 Ljubljana, Novi trg 3

PREŠERNOVA DRUŽBA VAM NUDI NAJCENEJŠE KNJIGE

Prešernova družba bo tudi letos ob obletnici rojstva dr. Franceta Prešerna izdala svojo redno letno knjižno zbirko, ki jo v množični nakladi dvajset tisoč izvodov po zares dostopni ceni prejmejo člani in drugi naročniki — bralci Prešernove družbe. Letošnja zbirka vsebuje:

1. Prešernov koledar za leto 1983 (z barvnimi reprodukcijami odličnega slovenskega slikarja Nikolaja Omerze in raznovrstnimi drugimi zanimivostmi),
2. Polona Škrinjar: PAVLA, povest,
3. Miran Ogrin: PO STOPINJAH ALEKSANDRA VELIKEGA, poetis,
4. Živojin Gavrilović: IGMANCI, roman,
5. Mira Ružič: BITI ALI NE BITI, knjiga proti onesnaževanju in za varstvo okolja,
6. Aleksander Cordell: MORTYMERJEVI, roman — nagradna knjiga (brezplačno jo prejmejo člani Prešernove družbe, ki so poravnali članarino do 30. junija 1982).

Cena vseh šestih, v platno vezanih knjig je 850 dinarjev (z nagradno knjigo) oziroma 700 dinarjev (brez nagradne knjige). Cena vseh šestih knjig v mehki (broširani vezavi) pa je 500 dinarjev (z nagradno knjigo) oziroma 400 dinarjev (brez nagradne knjige).

Vsem, ki Prešernove zbirke še niste naročili pri poverjeniku Prešernove družbe ali v knjigarni priporočamo, da to čimprej storite, lahko tudi s spodnjo naročilnico.

NAROČILNICA

Naročam letno knjižno zbirko Prešernove družbe s Prešernovim koledarjem 1983:

1. vezano v platno — z nagradno knjigo	850 din
2. vezano v platno — brez nagradne knjige	700 din
3. broširano — z nagradno knjigo	500 din
4. broširano — brez nagradne knjige	400 din

Knjige mi pošljite na naslov:

Naročnino bom poravnal: a) po povzetju, b) v zaporednih mesečnih obrokih po najmanj 200 din.

Datum:

Podpis:

Naročilnico izpolnite, odrežite in pošljite na naslov: PREŠERNOVA DRUŽBA, LJUBLJANA, Borsetova 27.

BENCINSKA MRZLICA

Vartevalni ukrepi, ki jih je v teh dneh sprejel zvezni izvršni svet, so najbolj vroča tema razgovorov na delu, na cesti, doma, skratka na vsakem koraku. Med »vročimi temami« je seveda tudi bencin in uvedba bonov, ki so od srede na voljo voznikom motornih vozil, in sicer po 40 litrov na mesec.

Medtem, ko velikokrat govorimo o potrošniški mrzlici pri nakupu različnih živil, pa je tokrat voznike zgrabila prava bencinska mrzlica, saj je bilo nekaterim v prejšnjih dneh glavno delovno opravilo ves dan vožnja od črpalke do črpalke in dolivanje goriva.

Bencin očitno ni ostajal le v avtomobilskih rezervoarjih, temveč so ga posamezniki shranjevali tudi doma na različnih mestih, čeprav iz dneva v dan poslušamo sporočila o nevarnosti shranjevanja bencina v kletah in drugih mestih. Nesreča, ki se je že zgodila v bližini Domžal, je najresnejše opozorilo, kako nevarni so bencinski hlapi.

Občinski štab civilne zaštite Jesenice nas je obvestil, da je prepovedano vsakršno shranjevanje bencina, občani pa so dolžni, da vse, ki se ne bodo držali tega, takoj prijavijo inšpekcijskim organom Skupščine občine Jesenice, kar je nedvomno tudi samozaščitni interes občanov.

J. R.

IMENITNA PREDSTAVA V JESENIŠKEM GLEDALIŠČU

O sobotni prvi premieri v jeseniškem amaterskem gledališču Tone Čufar v letošnji sezoni, drami v treh dejanjih Gregorja Strniša SAMOROG, pisemo lahko le najlepše, saj se je v izvedbenem pogledu močno približala profesionalnemu nivoju, kar so z neprikritim ponosom podarjali tudi mnogi gledalci, ki se ponovnega kvalitetnega vzpona jeseniškega amaterskega gledališča iskreno veselijo.

Režiserju Miranu Kendi je resnično uspelo predstaviti zlitost celotne in skoraj brezhibno potekanje, v katerem so usklajeno delovali vsi igralci, tehnika s svojimi zahtevnimi nalogami, kostumi in scena. Kljub ponekod težkim in razvlečenim besedilom in trajanju predstave dve uri in pol, je »celotni oder« drži v pozornosti dosti dobro zasledeno. To pa je predvsem zasloga imenitne izvedbe, presenetljivo dobre igre vseh igralcev in asistenc scenografa in kostumerja, inspicienta z natančnim upadanjem glasbenih vložkov in osvetljevalca z zahtevnimi in hitrimi svetlobnimi spremembami.

V drami nastopajo: Klemen Klemenc kot glasnik, Bernarda Gašperšič kot Margarita, čista devica, Alenka Weithauser v alternaciji z Elizabeto Stefanciosa v vlogi Uršule, nore sestre dvojčice Margarite, Igor Skrlj kot zvezdogled, stari in pijanec, Oto Gerdej v vlogi Pincusa, krčmarja in krivoprišestnika, Franci Černe kot Bertram, sodnik krvave rihte, Borut Verovšek v alternaciji z Romanom Lavtarjem kot Dizma, glažar in špilman, Rado Mužan v vlogi Wolfa, razbojnika in najemniškega vojaka, Bojan Pogačnik kot rabelj, Ludvik Erjavec, Sandi Jakopič in Franci Žnidaršič kot biriči.

Režija je bila zaupana Miranu Kendi, scena in kostumi Jožetu Bediču, dramaturg je bil Taras Kermavner, komponist Jani Golob in koreografinja Andreja Gjud.

Strniševi teksti v drami imajo številna aktualna človeška sporočila, ki jih pravzaprav na predstavi ne zaznaš v celoti, čeprav jih slutiš. K temu razjasnjenju pa precej pripomore besedilo objavljeno v gledališkem listu, ki ga v nadaljevanju tudi v celoti navajamo, čeprav bi bilo v interesu same predstave pa tudi odziva občinstva prav, da bi ga objavili pred premiero.

LEGENDA O SAMOROGU IN ZGODBA O OBLEGANEM MESTU

Tu, kjer mesto zdaj stoji, so nekoč šumeli hrasti — tako pravi stara legenda. V gozdu je živel samorog, bitje, ki ni iz našega sveta; ima namreč samo en rog, medtem ko imata polž ali bik po dva. Nekoč v davnini je iz pohlepa po čudežnem enorogu, lovil samoroga Haganrih Axtling, imenovan tudi Henrik Sekira. Ko se je samorog po tridnevnem preganjanju upehan za tekkel v naročje slepe device, mu je Henrik — pred njo, ki ni videla — odsekal glavo, sezidal na tem kraju mesto, si vzel slepo devico za ženo in dal vzidati v mestno obzidje samorogove kosti. Zato je Henrikov rod preklet: moške iz njegovega rodu so pohotni kot opice, ženske pa hladne, kot pisani pavi. Nobene ljubezni ni med njimi: le plodijo se in imajo otrok, kot ima hrast želoda. To veliko silo jim je dal samorogov rog.

Večer je. Kmalu bo noč ob jesenskem ekvinokciju. Sonce zapuša ozvezdje device in stopa v hišo tehnice. To je noč sodbe nad ljudmi — Noč Resnice. Mesto je oblegano, mestna vrata so zaprta. Pred vrati stoji s svojo vojsko Berengar, šiba božja, in napada, napada. Vendar mesto ne bo nikoli vzeto, saj so vzdane v mestni zid samorogove kosti.

Oblegano mesto je zdaj ves svet, zakaj onstran zidu ni ničesar; so le gozdovi, puščave in sovražna vojska. Tvoje vaze zaprti, navidezno varni so, ti je bil zasnovan na umoru in postavljen z nasiljem. V njem ni mesta za ljubezen, med ljudmi v data zvičajnost in nasilje. To je legano srednjeveško mesto je naš svet, življenje ljudi v tem mestu je naše življenje, njihova videzna varnost je naša navidezna varnost. Ves svet stoji namreč na ribi — na ribi faroniki in: če bo riba le z repom zvila, bo svet pogubljen, če pa se bo na hrbet zvrnila, bo ves svet potopljen.

V poznem poletnem večeru, v prvi jesenski noči in v hladnem jutru se v treh dejanjih drame zgodi vse, o čemer pričajo stare legende, miti in prerokbe. Jurij Axtling potomec Henrika Sekire, ima dve hčeri: Margarito in Uršulo. Žena mu je na porodu umrla, zato sta dekletki rasli le ob očetu. Med sestrama dvojčicama je bistven razloček. Margarita je, kot prava naslednica

Axtlingov, ponosna, visoka, zaveda se, da je čista, svojo čistost zna ceniti. V njej je utelešen evropski osvajaški delovni racionalni človek, ki ne pozna ljubezni do sočloveka — le do sebe mu je, do svojih načrtov, do svoje veličine. Zato je Margarita hladna, mrzla, ledena: brez srca. Resnica evropskega odnosa med ljudmi je odnos med Gospodarjem in hlapcem. Resnica Evrope ni v njenih obetih, temveč v Margaritini pesmi — v Baladi o kristavcu.

Margaritin svet je svet zakonov in pisane besede. Zanj to svet ni lep in ta vek ni zlat, a ga je treba pač živeti, čisto in ponosno. Ko ju je oče z dvojčico Uršulo nekoč peljal gledat, kako sežigajo čarovnico, je to ni prizadelo. Ker ne pozna sočutja, je videla v tem strahotnem dejanju le pravčnost eksekucije, medtem ko je njena dvojčica Uršula ob pogledu na gorečo grmado znorela.

Uršula ima domišljijo, sluti, kar je Margareti skrito. Uršula nori in

sanja in vidi v svojih sanjah resnico. Zato jo je zmerom strah. Nasprotno od Margarite, je zanj to svet čudežno lep in vek, ki ga živi, zlat. Vendar si želi umreti. Na tihem namreč ljubi Dizmo, umetnika, ki je nekoč napravil čudežno okno s samorogom. Vendar Dizma brezuspešno ljubi Margarito, ki mu čustev ne vrača. Zato je odšel po svetu in se v tej noči vrne v mesto, kot pohajkujoč špilman. Z njim je prišel tudi Wolf, najemniški vojak in ropar.

In tako smo zdaj tu — v tej usodni noči: sodnik Bertram, ki v visokem stolpu kot pajek čaka na svoje žrtve in ki je že prej s pomočjo krčmarja Pincusa prisilil mlade device, da so se mu vdale, ter jih zatem dal sežgati kot čarovnice na grmadi, ta sodnik je zdaj vrgel oko na lepo Margarito. Tako je zdaj čista devica Margarita pred hudo preizkušnjo, da v usodi noči in v hladnem jutru pokaže svoj pravi obraz. In zgodi se, kakor se mora zgoditi: Margarita izda in si z izdajstvom zagotovi življenje. Njeno nje gre v smrt njena dvojčica. Za Uršulo je smrt odrešitev. Že davno si želi tjaka, kjer na zelenih gričih cvete rdeča detelja in kjer se pasejo beli konjiči.

MIRNA PAVLOVEC RAZSTAVLJA V RADOVLJICI

Jutri, v petek, 22. oktobra, bodo v galeriji Šivčeve hiše v Radovljici odprli razstavo slik mlade slovenske slikarke Mirne Pavlovec. O njeni likovni tvornosti je likovni kritik Ivan Sedej zapisal:

Ob slikarstvu Mirne Pavlovec, ki sodi v najmlajši slikarski rod na Slovenskem, se vnovič zavemo, kako pomemben je v umetnosti resen in studiozen pristop k delu in kako težko je hkrati ohraniti pravo mero med racionalno barvno analizo predmeta in spontanim zapisom tistega, kar razveseljuje slikarsko oko. Mirna Pavlovec se je zavestno odločila prav za pot med spontanostjo in razumom, med slikanjem, ki hoče biti predvsem in samo slikarstvo ter slikanjem, ki je tudi sporočilo. Zato je njen odnos do predmeta v bistvu odnos slikarja do svojevrstne barvne pobude, ki jo nudi pokrajina s svojimi specifikacijami ali pa tihožitje, ki je največkrat pretveza za racionalno barvno in črtno konstrukcijo — vendar tudi črta vedno pomeni barvo.

Njene v zamolkljih tonih ugašene slike, rjavkasta tihožitja in temne krajine, kjer jo zanimajo prefinjene gradacije med rjavimi in zelenimi ter modrimi toni in pritajeni akcenti, potopljivi v prevladujoč ton, imajo poleg barvnih vrednot in poetičnega, rahlo nostalgичnega vzdušja tudi vrednost svojiskega odzivanja in dogajanja v sodobnem slikarstvu. Resen pristop ji je omogočil, da se je izognila tako imenovanim avantgardnim iskanjem in da je hkrati odkrila sliko — v čemer se na neki način približuje Novi podobi. Vendar gre za drugačen odnos. Mlada umetnica se ne spreneveda in se ne poslužuje trikov, ki bi skrivili njeno znanje in nagnjenje k razmišljanju — zato tudi ne razmišlja o navidezni sodobnosti ali nesodobnosti svoje ikonografije in svojega načina slikanja. Zato pa tudi njene podobe učinkujejo sveže in hkrati razmišljujoče.

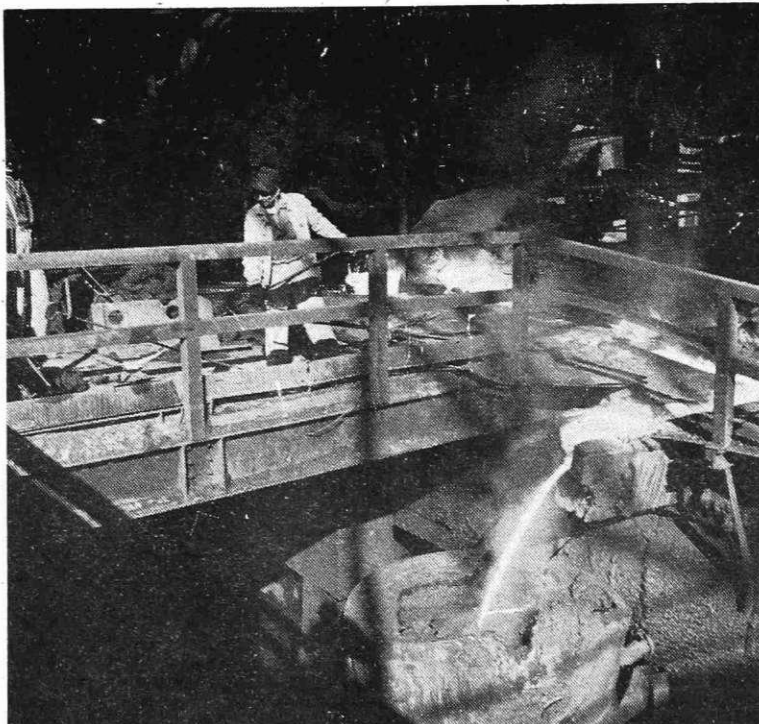
Način slikanja s tankimi barvnimi namazi in iskanje kolorističnih učinkov med bližnjimi tonskimi vrednostmi jo je v zadnji fazi pripeljalo do izredno zanimivih belih slik — ki pa prav paradokso učinkujejo zastrto in temno! To so krajine, kjer sledimo logičnemu nizanju planov in partij različno pritajenih belih ploskev. Skoznje pa sije kot skozi tančico barva osnove, ki vnovič prevrednoti vsakega od že definiranih tonov in odtenkov. Zato njene slike zahtevajo koncentracijo in sodelovanje tudi od gledalca — saj mu niti ne laskajo niti ne nudijo izdelanih odgovorov.

Mirna Pavlovec je rojena 7. decembra 1953 v Ljubljani, študirala pa je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Je član Društva slovenskih likovnih umetnikov in ima status svobodnega umetnika, sicer pa živi in dela v Škofji Loki.

RAZSTAVA FOTOGRAFIJ ČLOVEK, DELO, KULTURA

Foto klub Andrej Prešern Jesenice vabi na otvoritev razstave fotografij na temo ČLOVEK—DELO—KULTURA, ki bo v soboto, dne 23. oktobra, ob 10. uri v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah. Po otvoritvi bo predvajanje barvnih diapozitivov v okviru razstave šestega Interfoto Jesenice—Beljak.

Razstava bo odprta do 29. oktobra.

Preboda na plavžu (Foto: I. Kučina)

SEDMO SREČANJE GLEDALIŠKIH SKUPIN SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE NA JESENICAH

V organizaciji komisije za kulturo pri koordinacijskem svetu sindikata SOZD Slovenske železarne — komisije za kulturo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata Železarne bo 22. in 23. oktobra na Jesenicah sedmo srečanje gledaliških skupin delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne.

Program srečanja:

— petek, 22. oktobra:
ob 17. uri: sprejem in pozdrav gostov v Prešernovi rojstni hiši v Vrbi;

ob 18. uri: RECITAL O PREŠERNU v cerkvi sv. Marka v Vrbi. Izvajajo recitatorji železarne Ravne, železarne Štore, Žične Celje, tovarne verig Lesce in železarne Jesenice;

— sobota, 23. oktobra:
ob 15.30 na Dovjem: Ivan Potrč: KREFLI, izvaja DPD Svoboda Rudi Jedretič Ribno;

ob 18. uri v gledališču Tone Čufar na Jesenicah: Ferdo Kozak: VRNITEV, izvaja amat. gledališče ŽELEZAR Štore;

ob 18.30 na Breznici: Ivo Brešan: SMRT PREDSEDNIKA HIŠNEGA SVETA, izvaja amat. gledališče Tone Čufar Jesenice;

ob 19. uri v Ribnem: Prežih-Sipek: SVETNEČI GASPER, izvaja KUD Prežihov Voranc Ravne na Koroškem.

Poslednje razkošje jesenskih trav: Kmalu jih bosta poležala dež in sneg. Jeseničani imamo res srce. Samo petnajst minut hoje, pa pridemo v takole naročje narave pod Jelen kamnom. (Tekst in foto J. Jekler)

NEMIREN OTROK

O nemirnem ali hiperaktivnem otroku govorimo, če otrok med enako starimi vrstniki istega spola izstopa zaradi svoje gibalne nemirnosti. Kdaj bomo o otroku govorili kot o pretirano nemirnem, je odvisno od predstav o tem, kako naj bi se otrok v določeni starosti vedel in od strpnosti odraslih do otrokovega nemira. Strokovnjaki menijo, da je nemirnih otrok v razredih, ki jih obiskujejo umsko normalno razviti otroci 3 do 15 %.

Vzrokov za pretirano nemirnost otroka je več. Pri nekaterih otrocih je večja nemirnost temperamentna značilnost, zaradi katere ima otrok težave le v šoli, kjer mora nekaj ur mirno sedeti. Pri mnogih otrocih ugotovimo, da se je tudi eden od staršev v otroštvu podobno vedel. V teh primerih so pomembni dedni dejavniki. Pri drugih pretirano nemirnih otrocih pa so pomembni bolezenski vplivi, ki so delovali na otrokovo osrednjo živčevje med nosečnostjo, med porodom ali v prvih letih življenja. Tako lahko vplivajo boleznice matere v nosečnosti, krvavitve iz maternice, nedonošenost, prenošenost, težak porod, klesčni porod, oživljanje otroka po porodu, huda zlatenica, poznejše bolezni osrednjega živčevja in poškodbe osrednjega živčevja. Marsikdaj pa žal ne vemo, zakaj je otrok mnogo bolj nemiren, kot njegovi vrstniki.

Včasih starši in učitelji mislijo, da je nemiren otrok neobogljiv malomaren, nediscipliniran. Marsikdaj se starši sprašujejo, če niso z neustreznimi vzgojnimi prijemami sami zakrivali otrokove nemirnosti in tega, da moti druge. Drugi včasih očita staršem, da otroka niso znali zgojiti, da so preveč popustljivi z njim, da ga razvajajo. Zato je pomembno, da vemo: pretirana nemirnost v prvih letih šolanja je pri veliki večini otrok prvotno biološko pogojena in ni posledica neustreznih vzgojnih prijemov ali čustvene motenosti otrok.

Največkrat je učitelj tisti, ki opozori starše na otrokovo nemirnost v šoli. Nemiren otrok se ne more prilagoditi zahtevam šole glede discipline. Večina nemirnih otrok ima tudi specifične učne težave — predvsem motnje v branju in pisanju ter motnje v pozornosti v smislu šibke in kratkotrajne pozornosti. Za večino nemirnih otrok je značilno, da imajo dobre in slabe dneve.

Ob slabih dnevih je otrok bolj nemiren, ima hujše motnje pri pozornosti in večje težave pri učenju, tedaj je sploh vedenjsko bolj težaven in pri delu manj učinkovit. Dobri in slabi dnevi so pri mnogih nemirnih otrocih odvisni od vremenskih sprememb. Nemirnost se poveča zaradi različnih pritiskov in obremenitev ter čustvenih težav. Nemirnost se povečuje tudi z otro-

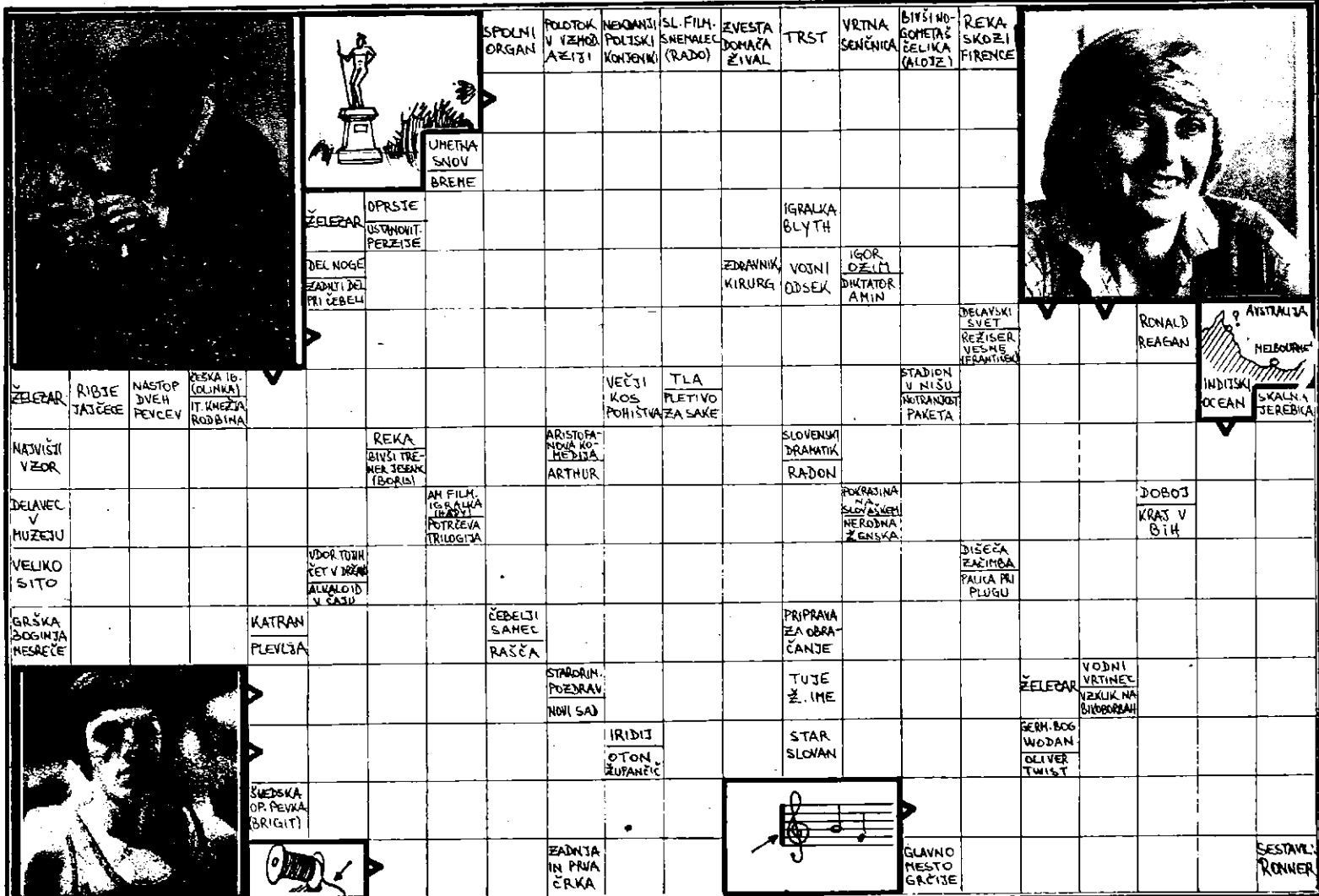
kovo utrujenostjo. Zato so nemirni otroci manj nemirni v prvih šolskih urah. Nekateri nemirni otroci so tudi nespretni. Posebno nespretni so pri dejavnostih, ki terjajo fine motorne spretnosti. Nekaterim je televizna prava muka.

Mnogi nemirni otroci z motnjami pozornosti se težko prilagajajo predpisanim delovnim urnikom. Slaba prilagodljivost na vsiljene urnike in hitra utrudljivost so prvi vzroki, da imajo nemirni otroci posebne težave v podaljšanem bivanju in celodnevni šoli. Pri tem je pomembno tudi to, da nemiren otrok težko vzdrži dolgo časa v istem prostoru, da se hitreje naveliča dejavnosti in prostora kot njegovi vrstniki, da veliko bolj potrebuje gibanje in da ga zaradi šibke pozornosti drugi otroci motijo pri delu. Večina otrok je nemirnih v šoli in doma. Če je nemirnost huda, se starši pritožujejo, da je vse stanovanje polno otroka, doma ni miru, otrok povzroča škodo, samega sebe spravlja s svojo zaletavostjo in divjanjem v nevarnost, večkrat se poškoduje. Nekateri otroci doma niso pretirano nemirni in niso moteni, nad njihovo nemirnostjo se pritožujejo predvsem v šoli.

Nekateri nemirni otroci imajo tudi značilnosti v odzivanju in vedenju, zaradi katerih prihajajo pogosteje kot drugi otroci v spore z odraslimi ali vrstniki. Težje se prilagajajo zahtevam okolja. Mnogi teh otrok so za starost izrazito nezreli, imajo slabo sposobnost načrtovanja in predvidevanja posledic svojega ravnanja. Malo se naučijo iz dobrih in slabih izkušenj. Že ob majhnih neuspehih in porazih odpovedo ali pa se hudo vznemirijo in razburijo. Nekateri so vzkipljivi, se slabše obvladajo, nagibajo se k eksplozivnim reakcijam. Vse to so vzroki, da ima marsikateri nemirni otrok sam veliko težav in povzroča težave svojim vzgojiteljem. Nekateri otroci so slabo sprejeti v skupini vrstnikov, ker se hitro naveličajo vsake dejavnosti in delujejo v skupini razdiralno. Vendar je treba povedati, da ima večina nemirnih otrok tudi lastnosti, s katerimi si pridobijo simpatije ter priljubljenost pri vrstnikih in odraslih. Zanje dokaj značilna lastnost je neposrednost, prisrčnost, čustvena odzivnost.

N. Jenstrle

Dvorana u Podmežakliju, gledalcev 500, sodnik Ulfkar (Bled), Miakar, V. Vister (oba Jesenice); startali za Jesenice: Bešić 3, D. Horvat, M. Pajić, I. Škap, B. Razpet, Klemenc in I. Škap; po enega za Crvenu zvezdu: Ladocki 3; izključitve: Jesenice 6 minut, Crvena zvezda 6 minut.

Jesenjski hokejisti, ki branijo naslov dvajsetkratnih državnih prvakov, v novem prvenstvu niso najbolj obetavno startali. Medtem, ko so bili v prvem kolu prosti, pa so se v soboto, 16. oktobra, zvečer v drugem kolu v dvorani u Podmežakliju pomerili s moštvom Crvene zvezde iz Beograda. Prepričljiva zmaga ni pravi razlog dogajanj na ledeni ploskvi. Medtem ko so Jesenjski povedli s tremi zadetki Bešića, so po startu izpeljali prelopteni igralcem Crvene zvezde pa celotna publika na tleh tat zmanjšali na 3:4. V nadaljevanju so gostom posle moči, Jesenjsani pa so brez večjih naporov zanezalju zmagali.

Ljubitelji jeseniškega hokeja spet niso bili zadovoljni s prikazano igrjo jeseniškega moštva, ki je še vedno očitno v krizi.

Povsem upravičeno so še pred koncem tekme zapuščali tribune. Hokejisti kot da se nečesto zavedajo, da gledalci hodijo na tekme predvsem zaradi dobre, moške in borbene igre ter golov, teh vrlin pa jeseniški hokejisti akoraj ne poznajo.

Ostali izidi 2. kola državnega prvenstva: Olimpija : Cinkarna Celje 4:0 (2:0, 1:0, 1:0); Medvešček : Vojvodina 18:0 (3:0, 7:0, 8:0).

LESTVICA:

Olimpija	2	2	0	0	19:	1	4
Medveščak	1	1	0	0	18:	0	2
Jesenice	1	1	0	0	10:	3	2
Cinkarna Celje	1	0	0	1	0:	4	0
Vojvodina	1	0	0	1	0:	18	0
Crvena zvezda	2	0	0	2	4:	25	0
Partizan	-	-	-	-	-	-	-

Prihodnje kolo: Cinkarna Celje : Jesenice, Vojvodina : Olimpija, Partizan : Medveščak, Crvena zvezda je prosta.

J. R.

Olimpija	2	2	0	0	19:	1	4
Medveščak	1	1	0	0	18:	0	2
Jesenice	1	1	0	0	10:	3	2
Cinkarna Celje	1	0	0	1	0:	4	0
Vojvodina	1	0	0	1	0:	18	0
Crvena zvezda	2	0	0	2	4:	25	0
Partizan	-	-	-	-	-	-	-

Prihodnje kolo: Cinkarna Celje : Jesenice, Vojvodina : Olimpija, Partizan : Medveščak, Crvena zvezda je prosta.

V četrtek, 14. oktobra, so jeseňski nogometaši odigrali tretje kolo pokala Slovenije in gostili člana slovenske nogometne lige Triglav. Na tekmi je teklo težko, saj so domači delali boljše nasprotnik, toda kljub temu so samo remizirali. Gostje so povedli v prvem delu igre, nato pa v drugem delu rezultat povišali iz enega nasprotnih napadov na dva proti nič. Jeseňski nogometaši so izid zmanjšali iz enajstmetrovke, ko je bil zrušen v kazenskem prostoru Kovacic, strel pa je bil Besič. Domači nogometaši so potem zadetku zaigrali še bolj napadalno, tako da gostje praktično niso prešli čez sredino igrišča. Plod take igre je bilo veliko strellov na vrata, ki pa jih je gostujoči vratar s skrajnimi napori zaustavljal, vendar je v zadnjih minutih le kapituliral, ko je po podaji Trohe branilec Okršlar z glavo zadell mrežo.

V nedeljo, 17. oktobra, so jeseniški nogometaši gostovali v Domalah pri istoimenskem klubu, kjer so odigrali tekmo za pokal Slovenije. Tako kot pred tednom dni v prvenstvenem srečanju, so tudi tokrat minimalno izgubili.

Jesenjani so povedli z golom Mlakarja, nakar so domači izenačili prek hitrega protinapada. Vedeči zadetek za Jeseničane je dosegel Omanovič iz prostega strela. V drugem delu so domači dosegli dva zadetka predvsem po zaslugi pristranskega sodnika, ki dvakrat ni upošteval stranskega sodnika, ki mu je signaliziral nedovoljen položaj.

Nastopili so: Tokić, Osmičević, Okršlar, Ignjatović, Džamastagić, Lamberger (Panić), Troha, Mlakar, Kovčević, Bešić (Sulejmanović), Omanovič (Pavrovič).

V nedeljo, 24. oktobra, bo ob 15. uri v Podmežakli prvenstvena tekma JESENICE - ELAN (Novo mesto).

7.

LJUBLJANA – Pedagoška gimnazija gledalcev 50, sodnika Demšar in Jančevski (oba Kranj), prvenstva tekma prve slovenske odbojbarske lige – moški – zahod.

Igralci Narodnega doma so kot novinci v ligi prikazali zelo kvalitativno igro. Presenetili so Zelezarje s čvrsto in dimenzionalno igro ob mreži. Zaradi nizke in kratke telovadnice je tokrat odpovedalo tudi najmočnejše orožje igralcev iz Zirovnice – servis. V odličnih trenutkih se je pokazala slaba uigranost Zelezarjev, kar pa je tudi odločilno srečanje.

Ekipa Zelezarjev je nastopila v postavi: Legat, Langus, Marjanovič, Prešeren, Kovač, Rajželj, Strnad, Pogačar, Mežek.

V naslednjem kolu bo ekipa Zelezarja gostila borbeno ekipo iz Bleda.

Prejšnji mesec se je končalo prvenstvo Želazarne v balinanju, kjer so imeli največ uspeha balinarji iz TOŽD Valjarna žice in profilog. Nastopilo je 18 ekip, ki so bile razdeljene v štiri skupine. Po dve prouvršenci iz vsake skupine sta se uvrstili v polfinale in iz polfinala po dve prouvršenci v finale, kjer so nastopile ekipe TOŽD Valjarna žice in profilog, Vzdrževanje, Plavž in Remontne delavnice.

KONČNA UVRSTITEV: 1. Valjarna žice in profilog, 2. Vzdrževanje, 3. Plavž, 4. Remontne delavnice, 5. Hladna valjarna Jesenje, 6. Energetika, 7. Jeklarna, 8. Valjarna debele pločevine, 9. Livarna, 10. E-TKR-N, 11. Strojne delavnice, 12. Transport, 13. Hladna valjarna Bela, 14. Željarina, 15. KO-FL, 16. Va-

ljarna bluming-štekel, 17. Vratni podboji, 18. Žičarna.

EKIPNI VRSTNI RED PO DEVETIH PANOĞAH: 1. E-TKR-N 195 točk, 2. Vzdruževanje 188, 3. Remontne delavnice 183, 4. Transport 157, 5. Jeklarina 156, 6. Hladna valjalna Bela 131, 7. Valjalna bluming-štekel 126, 8. Strojne delavnice 126, 9. Energetika 123, 10. Žičarna 121, 11. Ljarna 110, 12. Hladna valjalna Jesenice 108, 13. Valjalna žice in profilov 83, 14. KO-FI 71, 15. Plavž 71, 16. Elektrode 70, 17. KSI 65, 18. Valjalna debele pločevine 61, 19. Vratni podboji 59, 20. Žebljarna 51, 21. Jeklovke 32, 22. Profilarna 27, 23. Družbena prehrana 23 točk.

bai

Jeseniški športniki nadaljujejo tradicionalne stike s športniki pobratenega Valjeva. Tokrat so v Valjevu gostovali košarkarji in košarkarice, ki so nastopili na turnirju »bratstvo in enotnost«.

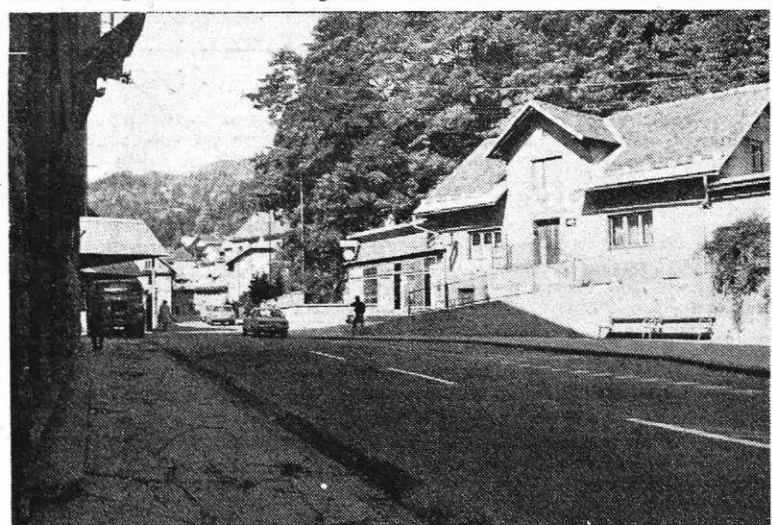
Jesenščani so odigrali tri srečanja in vsa tri po zagriznem boju izgubili. Dekleta so igrala proti Studentu, na začetku povedla, nato pa so pobud preveč domače košarkarice in na koncu zmagale.

Fantje so prvo srečanje odigrali proti drugoligašu Studentu. Moštvi sta se skozi vso tekmo menjavali v vodstvu. Na koncu so vodili Valjevci, Jeseniščani pa so imeli prilžnost izenačiti v zadnji sekundi, vendar so met zgrešili in tako niso izgubili.

Proti mostvu Omladinca so jeseniški fantje pričeli bolje in vodili dobren del prvega dela igre. Nato so Valjevci izenačili, in de konca srečanja razliko povisali na dva gola.

Rezultati: dekleta, Student : Jesenice 60:53, fantje, Student : Jesenice :79:77, Omladinca: Jesenice 96:84.

Seveda pa so bili športni rezultati tokrat ob strani. Mladi so še enkrat dokazali, da je šport pomembna oblika sodelovanja, navzevanje prijateljstev in krepitev bratstva in enotnosti. Valjevci so se izkazali kot izredni gostitelji, mladi športniki, prijatelji, pa so si zaseleli čimprejšnjega snidenja, ki bo tokrat na Jesenicah. M. B.

Jeseniška razglednica (Foto S. Kokalj)

V soboto in nedeljo, 16. in 17. oktobra, je bilo v Mojstrani letošnje 18. tradicionalno srečanje planincev treh držav: Furlanije, Julijske krajine, Koroske in Slovenije. Organizator letošnjega srečanja pa Planinska zveza Slovenija, gostitelji udeležencev pa Planinsko društvo Dovje-Mojstrana. Med udeleženci so bili predstavniki planinskih organizacij vseh treh dežel, med njimi Tomaž Banovec, predsednik Planinske zveze Slovenije, dr. Mitja P. Skerbec, predsednik zveze, predsednika pokrajinskih planinskih organizacij Furlanije – Julijske krajine in Koroske, predsedniki žamejskih planinskih društev, predstavniki centrale italijanskih alpinističnega kluba in drugi.

V soboto popoldne je zbrane med drugim pozdravljal tudi Franc Brelih, predsednik Slovenskega občinskega združenja, dr. Mitja P. Skerbec je delovni razgovor, na katerem so govorili o letni nrijaletstva, treh dežel, o turnem

smuku, o mejnih prehodih, o popustih za planince v planinskih postojankah ter o organizaciji skupne ekspedicije na Mont Everest. Na srečanju so tudi predstavili lovanje nove avstrijske naprave za reševanje izpod plazov. Zvečer so prikazali filma o vzponih naših alpinistov na Lhotse in Mont Everest.

V prostorih hotela Triglav v Mojsstrani, kjer je potekal razgovor, so člani muzejskega društva pri Planinskem društvu Dvojmojstrana uredili tako priročnostno razstavo fotografij s planinsko tematiko.

V nedeljo so udeleženci srečanja najprej odšli na planinski izlet na dovške Ravne, kjer so jim člani postaje GRS Dvojmojstrana prikazali reševanje iz stene, srečanje pa so sklenili v Aljaževem domu v Vratih, kjer so se dogovorili, da bo prihodnje srečanje v Beljaku na avstrijskem Koroškem.

J. R.

Alpinistični odsek pri PD Jesenice že nekaj let zapored organizira turo v spomin prve čete prvega bataljona Jeseniško-bohinjskega odreda, ki se je v dneh med 12. in 14. oktobrom 1944 premaknila iz Krme mimo Peričnika, bivaka II na Jezeru, čez prelaz Grlo v Za Ak in naprej v Martuljek.

Letošnji pohod bo posvečen spominu nedavno umrlega alpinista in gorskega reševalca Andreja Moreta-Gandija, ki je v tistih dneh leta 1944 kot vodnik dokazal svoje izredne gornjske sposobnosti. Varno je pripeljal svoje gore nevajene in težko otovorjene soborce čez 2429 m visoki prelaz.

Gandijeva spominska tura bo v soboto, 23. oktobra. Tura je zahtevna, razmere v hribih pa so v tem času takšne, da je primerna le za izkušene in dobro opremljene planince.

Vse, ki se ture želijo udeležiti, vabimo, da se nam pridružijo v soboto ob 8. uri na Poldovi planini v Vratih.

Se enkrat pa opozarjamo na primerno opremo!

AO JESENICE

Na prvenstvu Železarnar v košarki je nastopilo štirinajst ekip, kar je precej več kot lansko leto. Tako bo potrebno ponovno razmisliti, ali naj se košarko črtamo s prvenstva Železarnar, o čemer je bilo govora, ker se je zanimanje za ta šport povečalo.

Če je bila udeležba zadovoljiva, pa ne moremo to trditvi za organizacijo prvenstva. Vsak dan igranja je bil igralni čas drugačen. Nične ni vedel, ali v skupini igrajo vsak z vsakim ali ne. Najbolj žalostno pa je to, da sta finale sodila najslabša sodnika, če sta to sploh bila. Košarkarski klub bi se glede organizacije moral bolj potruditi, posebno, ker bo za to dobil verjetno določena sredstva. Vprašanje pa je, če jih za takšno organizacijo sploh zasluži.

V finale so se uvrstili: TOZD Vzdrevanje, TOZD Valjarna bluming-štel, TOZD Remontne delavnice in delovna skupnost E-TKR-N.

Rezultati finala: Vzdrevanje: E-TKR-N 24:25; Remontne delavnice : Vzdrevanje

28:25; E-TKR-N : Valjarna bluming-Stekel
32:17; Valjarna bluming-Stekel : Vzdrže-
vanje 33:37; Remontne delavnice : Valjarna
bluming-stekel 43:28; E-TKR-N : Remont-
delavnice 20:15.

Prvo mesto je osvojila ekipa delovne
skupnosti E-TKR-N v postavi: Tolar, Nož
Lazar, Logar, Ravnik, Glogovšek, Babič,
Švetlin, Rozman, Oblak, Kolman.

Drugo mesto je osvojila ekipa TOZD Re-
montne delavnice v postavi: Ličef, Pirih,
Smid, Gazvoda, Milatović, Lado Reboli,
Frane Reboli, Gromerc.

Tretja je bila ekipa TOZD Vzdrževanje in
četrta TOZD Valjarna bluming-Stekel.

EKIPNI REZULTATI PO DESETIH PA-
NOGAH: 1. E-TKR-N 219 točk, 2. Vzdrže-
vanje 205, 3. Remontne delavnice 203, 4.
Transport 168, 5. Jeklarna 161, 6. Hladna
valjarna Bela 145, 7. Valjarna bluming-Ste-
kel 141, 8. Energetika 135, 9. Strojne delavni-
ce 134, 10. Žičarna 133 točk.

ZEMELJSKI PLIN

IZGLEDI DO LETA 2000

Velike svetovne zaloge zemeljskega plina omogočajo njegovo bogato izkoriščanje. To pomeni za večino dežel OECD močno povečanje uvoza plina iz ostalih dežel. To je tudi glavna ugotovitev študije mednarodne agencije za energijo (IEA) z naslovom »Zemeljski plin: predvidevanja do leta 2000«.

Študija navaja dva problema mednarodnega pomena: bodoče oblikovanje cene zemeljskega plina na svetovnem tržišču in potrebne ukrepe za zmanjšanje posledic v primeru eventualnih prekinitev dobav. Študija tudi navaja pomen cene uvoženega plina na bodočem tržišču in možnosti za nadomestitev uvožene nafte z zemeljskim plinom. Za povečanje porabe zemeljskega plina bi morala biti njegova uvozna cena konkurenčna drugim vrstam goriva. Kot merilo za to bi lahko služila cena lahkega in težkega olja.

Po mnenju avtorjev študije je pri ceni glavno vprašanje, kako hitro in na kakšen način bi se lahko prilagodila cena zemeljskega plina cenam drugih energetskih virov. Zato obstaja bojazen, da bi bila cena nekaterih dobaviteljev zemeljskega plina v primerjavi z drugimi energetskimi viri previsoka, kar bi lahko preprečilo rast nadaljnje porabe.

Poročilo tudi navaja, da bodo na zanesljivost dobave vplivali pogoji v posameznih deželah, predvsem problemi nacionalne regionalne narave. Poleg tega bo pri tem imelo veliko vlogo tudi mednarodno sodelovanje, predvsem velja to za Evropo.

Študija ocenjuje, da bo evropski uvoz zemeljskega plina narastel v letu 2000 s sedanjih 12 % na skoraj 50 %. Velik del uvoza je predviden iz Sovjetske zveze, Alžirije in mogoče tudi Nigerije.

Študija zaključuje, da bi lahko imel zemeljski plin odločilno vlogo pri strukturnem spreminjanju energetskega gospodarstva in zmanjšanju odvisnosti od nafte. Pri tem bodo pomembni okvirni politični pogoji v deželah dobaviteljev in kupcev in pri mednarodnih pogajanjih o novih pogodbah bo potrebno veliko realizma in upoštevanja interesov na obeh straneh.

V zvezi z dvema glavnima vprašanjema glede zemeljskega plina so zaključki naslednji:

- Pri sedanji ravni cene nafte in stroškov proizvodnje transporta zemeljskega plina je možen dogovor o ceni, ki bi omogočila znatno povečanje porabe v deželah uvoznih, kakor tudi precejšnje dohodke deželam dobaviteljic. Za posamezne situacije bodo tudi v bodoče potrebna težka in dolgotrajna pogajanja.
- Pomisleki, povezani z zanesljivostjo dobave, so upravičeni in potrebujejo določeno pozornost dežel uvoznic. Ne bo pravega učinka, če bodo v dobavah zamenjali nezanesljivost nafte z nezanesljivim zemeljskim plinom. Seveda so možni ukrepi, ki lahko pripomorejo k zmanjšanju posledic ob prekinitvah dobav zemeljskega plina, možnosti za vskladičenje, povečanje lastne proizvodnje, globlji sistem za razdeljevanje plina, možnosti za uporabo različnih goriv v industriji in termoelektrarnah ter razpoložljivost nadomestnih goriv.

Danes dosega delež zemeljskega plina pri porabi primarne energije v industrijsko razvitih deželah skoraj 20 %, Severna Amerika 26 %, Evropa 15 % in na področju Tihega oceana samo 7 %.

V prihodnjih 20 letih bo predstavljal zemeljski plin večji del dodatne energije, ki bo potrebna za pospeševanje gospodarske rasti v Evropi in na področju Tihega oceana. Vendar predvidevajo, da se bo v Severni Ameriki zmanjšala poraba zemeljskega plina pri primarni energiji od 22 na 16 %. V večini držav OECD bo po predvidevanjih študije narasla poraba zemeljskega plina predvsem v gospodinjstvih in obrti, delno tudi v industriji ter na Japonskem v termoelektrarnah.

Študija navaja, da je možno ekonomsko izkoriščati znatne količine zemeljskega plina v deželah OECD in zelo velike rezerve v ostalih deželah. Velik del povečane porabe zemeljskega plina bo treba kriti predvsem v Evropi in na Japonskem s uvozom iz ostalih dežel, vendar bo tudi v deželah OECD možno znatno povečati njegovo proizvodnjo. Ni verjetno, da bi prišlo v bodoče do sprememb pri zemeljski razporeditvi svetovnih rezerv zemeljskega plina. V deželah OECD bodo sicer lahko odkrili nove rezerve, vendar ocenjujejo, da delež teh dežel v svetovnem merilu ne bo presegel 25 %. Dežele OPEC imajo v svoji posesti 20 % in socialistične države 33 % rezerv zemeljskega plina. Dokazane rezerve izven dežel OECD dosegajo danes preko 60.000 milijard kub. m. To ustreza 60 % dokazanih rezerv nafte na istem področju.

Čeprav so skupne uporabne rezerve zemeljskega plina večje kot rezerve nafte, je že leta 1980 dosegel uvoz tega goriva v dežele OECD, preračunan v naftni ekvivalent, manj kot milijon sodčkov na dan v primerjavi s 23,9 milij. sodčkov nafte.

V študiji je navedena tudi ocena celotne energetske situacije v prihodnjih 20 letih in s tem je podana tudi osnova za dejansko vlogo zemeljskega plina. Predloženi so trije scenariji in vsak izmed njih vsebuje različna predvidevanja za področje, pri katerih je nezanesljivost največja: bodoča cena nafte, gospodarska rast in politika vlad.

Ob upoštevanju predvidene porabe zemeljskega plina v letu 2000 je iz študije razvidno, da se bo delež zemeljskega plina v tem desetletju komaj bistveno spremenil, medtem ko so ocenjene za prihodnje desetletje bolj nezanesljive. Čeprav bo delež tega goriva v celotni porabi primarne energije v prihodnjih dvajsetih letih lahko nazadoval, vendar bodo potrebne količine narasle.